

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

RESMİ VASİYETNAME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MUHAMMED AYDIN

GAZİANTEP – 2019

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

RESMİ VASIYETNAME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MUHAMMED AYDIN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET CEMAL RUHİ

GAZİANTEP – 2019

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Özel Hukuk Anabilim Dalı **Özel Hukuk** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Muhammed AYDIN** tarafından hazırlanan “Resmî Vasiyetname” başlıklı tez, 13/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Ömer ÖZKAN
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cemal RUHL
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Tayfun ERCAN
Gaziantep Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Resmî Vasiyetname” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 08.08.2019

Muhammed AYDIN

ÖNSÖZ

“Resmi Vasiyetname” konulu bu tez çalışmasında, ölüme bağlı tasarruflar arasında önemi büyük olan ve uygulama alanı oldukça geniş olan TMK m. 532 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiş bulunan resmi vasiyetname konusu tüm detaylarıyla ele alınmıştır.

Bu bağlamda, Türk Medeni Kanunu’nun resmi vasiyetnameye ilişkin hükümleri, bu hususlara ilişkin uygulamanın getirdiği çözümler ve öğretide ileri sürülen görüşler ele alınıp değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken Türk öğretisinde savunulan görüşlere ve Yargıtay kararlarının yer verilmiştir.

Önemi dolayısıyla, resmi vasiyetname konusunun tüm detayları büyük bir titizlik içerisinde tüm yönleriyle ele alınıp incelenmiş, vasiyetnamenin oluşma aşaması ve sona erme halleri ayrıntılı olarak ele alınıp irdelenmiştir,

Miras Hukukuna olan nefretimizi sevdaya dönüştüren Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden hocam Dr. Öğr. Üyesi Hakan Albaş’a, manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Hasan Kalyoncu Üniversitesi Mütevelli Heyeti Üyesi kıymetli ablam Dr. Songül Kalyoncu’ ya, Yüksek lisans eğitimim boyunca deneyimlerini ve fikirlerini paylaşarak bana yol gösteren değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ömer Bağcı’ ya ve çalışmalarımın her aşamasında, tezimle büyük bir titizlikle ilgilenen ve tezimin danışmanlığını üstlenme fedakârlığını gösteren sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cemal Ruhi’ye teşekkürü borç bilirim.

Gaziantep, 2019

Muhammed AYDIN

ÖZET

Miras bırakanın yapabileceği ölüme bağlı tasarrufların türleri vardır. Bunların bir kısmını vasiyetnameler oluşturmaktadır. Vasiyetname de kendi içinde çeşitlidir. Mirasbırakanın ölümünden sonraki emir ve isteklerini açıklayabileceği vasiyetname türlerinden biri de resmi vasiyetnamedir. Resmi vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmi memur tarafından düzenlenen vasiyetnamedir. Bu vasiyetnamenin düzenlenmesine, memur yanında iki tanığın katılması zorunludur. Vasiyetnamenin mutlaka kanun tarafından belirlenmiş yetkili memur vasıtasıyla yapılması gerekir. Bu çalışmada, genel olarak ölüme bağlı tasarruflara, bu tasarruflar arasında bulunan resmi vasiyetnameye ve türlerine ve son olarak resmi vasiyetnamenin sona ermesi hallerine yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Resmi vasiyetname, noter, tanık, vasiyetnamenin iptali, vasiyetnamenin geri alınması

ABSTRACT

There are different types of disposition mortis causas that legator can prefer. Testamentums are some of those types. Testamentums also varied different types in itself. The official will is one of the testament that will be able to explain the orders and desires after death. The official testament is the testament issued by the official with the participation of two witnesses. It is imperative that two witnesses should be involved in arranging this will. The will must be prepared by the authorized officer designated by the law. In this study, in general, disposition motris causas, the official testament and the types of these testamentum, and finally the termination of the official will are examined.

Key words: Official will, notary, witness, revocation of the will, retrieval of the will

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	x

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR.....	3
------------------------------	---

1.1. Genel Olarak.....	3
------------------------	---

1.2. Ölüme Bağlı Tasarrufların Türleri.....	5
---	---

1.2.1. Genel Olarak.....	5
--------------------------	---

1.2.2. Şekli (Geniş) Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar	6
--	---

1.2.2.1. Vasiyetname	6
----------------------------	---

1.2.2.1.1. Kavram.....	6
------------------------	---

1.2.2.1.2. Hukukî Nitelik	6
---------------------------------	---

1.2.2.1.3. Vasiyet Serbestliği İlkesi	7
---	---

1.2.2.1.4. Vasiyetnamenin Türleri	7
---	---

1.2.2.1.4.1. El Yazılı Vasiyetname	8
--	---

1.2.2.1.4.1.1. Tarihsel Gelişimi	8
--	---

1.2.2.1.4.1.2. Hukukî Dayanağı101	8
---	---

1.2.2.1.4.1.3. Fayda ve Sakıncaları	9
---	---

1.2.2.1.4.1.4. Şartları.....	10
------------------------------	----

1.2.2.1.4.1.5. El Yazılı Vasiyetnamenin Tevdii	12
--	----

1.2.2.1.4.2. Resmî Vasiyetname	14
--------------------------------------	----

1.2.2.1.4.3. Sözlü Vasiyetname	14
--------------------------------------	----

1.2.2.1.4.3.1. Genel Olarak	14
-----------------------------------	----

1.2.2.1.4.3.2. Koşulları.....	15
-------------------------------	----

1.2.2.1.4.3.2.1. Vasiyetçinin Resmî ve El Yazılı Vasiyetname Yapma	
--	--

İmkânına Sahip Olmaması Gerekir	15
---------------------------------------	----

1.2.2.1.4.3.2.2. Olağanüstü Bir Durum Bulunmalıdır	15
--	----

1.2.2.1.4.3.3. Sözlü Vasiyetnamenin Yapılması (Şekli Şartlar)	16
---	----

1.2.2.1.4.3.4. Sözlü Vasiyetin Hükümsüzlüğü	17
---	----

1.2.2.2. Miras Sözleşmesi	17
---------------------------------	----

1.2.2.2.1. Genel Olarak	17
1.2.2.2.2. Olumlu Miras Sözleşmesi-Olumsuz Miras Sözleşmesi Ayrımı	18
1.2.2.2.3. Miras Sözleşmesinin Tarihçesi.....	20
1.2.2.2.4. Miras Sözleşmesinin Hukukî Niteliği.....	20
1.2.2.2.5. Miras Sözleşmesinin Konusu	21
1.2.2.2.6. Miras Sözleşmesinin Şekli	21
1.2.2.2.7. Miras Sözleşmesinin Sona Ermesi	23
1.2.3. Maddî (Dar) Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar	23
1.2.3.1. Genel Olarak.....	23
1.2.3.2. Maddî Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruf Türleri.....	24
1.2.3.2.1. Sadece Vasiyetname İle Yapılabilecek Maddî Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar.....	24
1.2.3.2.2. Sadece Miras Sözleşmesi İle Yapılabilecek Maddî Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar	26
1.2.3.2.3. Hem Vasiyetname, Hem de Miras Sözleşmesi İle Yapılabilecek Maddî Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar	27

İKİNCİ BÖLÜM

RESMÎ VASIYETNAME	31
2.1. Genel Olarak.....	31
2.2. Resmî Vasiyetnamenin Tanımı	31
2.3. Resmî Vasiyetnamenin Özellikleri	32
2.4. Resmî Vasiyetnamenin Düzenlenme Şekilleri	32
2.4.1. Resmî Vasiyetnamenin Düzenlenme Şekilleri	32
2.4.2. Okuyup Yazabilenlerin Yapabilecekleri Resmî Vasiyetname	33
2.4.2.1. Son Arzuların Resmî Memura Bildirilmesi	33
2.4.2.1.1. Resmî Memur Kavramı	33
2.4.2.1.2. Resmî Memurun Özellikleri.....	34
2.4.2.1.3. Resmî Memura Bildirim	35
2.4.2.2. Resmî Memurun Vasiyetnameyi Yazıya Dökmesi.....	36
2.4.2.3. Vasiyetnamenin Okunması ve İmzalanması	37
2.4.2.4. Vasiyetnamenin Okunduğu ve Onaylandığı Hususunun Tanıklar Önünde Beyan Edilmesi ve Tanıkların Şerh Vermesi.....	39
2.4.2.4.1. Vasiyetçinin Beyanda Bulunması	39
2.4.2.5. Tanıklarca Vasiyetnameye Şerh Düşülmesi ve Şerhin Unsurları.....	39
2.4.2.5.1. Tanıkların Nitelikleri	39
2.4.2.5.1.1. Tanıkların Sayısı.....	39
2.4.2.5.1.2. Vasiyetnameye Katılamayacak Tanıklar	40

2.4.2.5.2. Vasiyetnameye Şerh Düşülmesi ve Şerhin Unsurları.....	42
2.4.3. Okuma-Yazma İktidarı Bulunmayan veya Vasiyetname Metnini	
Okumayanların Yapabilecekleri Resmî Vasiyetname	44
2.4.3.1. Genel Olarak.....	44
2.4.3.2. Bu Tür Vasiyeti Yapabilecek Kişiler	44
2.4.3.3. Vasiyetnamenin Aşamaları	47
2.4.4. Karma Vasiyetname	48
2.4.4.1. Genel Olarak.....	48
2.4.4.2. Okunmadan, Fakat İmzalanarak Düzenleme.....	49
2.4.4.3. Okuyarak, Fakat İmzalamadan Düzenleme	51
2.5. Türkçe Bilmeyenlerin Türkiye’de Düzenlettirecekleri Resmî Vasiyetnameler	52
2.6. Hükümlülerin Düzenlettirecekleri Vasiyetnameler	53
2.7. Vasiyetnamenin İçindeki Tasarruflar.....	54
2.7.1. Genel Olarak	54
2.7.2. Mirasçı Atamak.....	55
2.7.2.1. Anlamı ve Hukukî Çerçevesi	55
2.7.2.2. Atanmış Mirasçı ile Yasal Mirasçı Arasındaki Farklar	56
2.7.2.3. Atanmış Mirasçıların Durumu.....	56
2.7.3. Belirli Mal Vasiyetinde Bulunmak	57
2.7.3.1. Anlamı ve Konusu	57
2.7.3.2. Teslim Borcu	59
2.7.3.3. Tereke ile İlgisi.....	59
2.7.4. Yedek Mirasçı Atama (Alelade İkame)	60
2.7.4.1. Kavram.....	60
2.7.4.2. Birden Fazla Kişinin Yedek Mirasçı Atanması.....	60
2.7.5. Artmırasçı Atama (Fevkalade İkame).....	61
2.7.5.1. Kavram.....	61
2.7.5.2. Hukukî Niteliği	62
2.7.6. Tanıma.....	63
2.7.6.1. Genel Olarak.....	63
2.7.6.2. Hukukî Niteliği	64
2.7.6.3. Koşulları.....	64
2.7.6.3.1. Esasa İlişkin Koşullar	64
2.7.6.3.1.1. Tanıyanın Baba Olması.....	64
2.7.6.3.1.2. Çocuğun Başka Bir Erkekle Soybağı İlişkisinin	
Bulunmaması	65
2.7.6.3.2. Şekle İlişkin Koşullar	65
2.7.6.3.2.1. Nüfus Memuruna Yazılı Başvuru.....	65
2.7.6.3.2.2. Mahkemeye Yazılı Başvuru	66

2.7.6.3.2.3. Resmî Senet.....	66
2.7.6.3.2.4. Vasiyetname İle Tanıma	67
2.7.7. Vakıf Kurma	68
2.7.7.1. Vakıf Kavramı	68
2.7.7.2. Vakfın Unsurları	68
2.7.7.2.1. Malvarlığı.....	68
2.7.7.2.2. Malvarlığının Belirli Bir Amaca Özgülenmesi	69
2.7.7.3. Resmî Vasiyetname İle Kurulacak Vakıflarda Şekil	70
2.7.7.4. Resmî Vasiyetname İle Kurulacak Vakıflarda Ehliyet	71
2.7.7.5. Resmî Vasiyetname İle Kurulacak Vakıftan Cayma	72
2.7.8. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi Atama	73
2.7.8.1. Genel Olarak.....	73
2.7.8.2. Hukukî Niteliği	74
2.7.8.3. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Tayin Edilmesi.....	74
2.7.8.4. Görev ve yetkileri	75
2.7.8.5. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Görevinin sona ermesi	75
2.7.8.6. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Denetlenmesi	76
2.7.9. Resmî Vasiyetnamedeki Tasarrufların Yorumu	76
2.7.9.1. Yorum Kavramı.....	76
2.7.9.2. Vasiyetnamenin Yorumuna İlişkin İlkeler	76
2.8. Resmî Vasiyetnamede Koşullar Ve Yüklemeler	78
2.8.1. Genel Olarak.....	78
2.8.2. Koşulla Yapılamayan İşlemler	79
2.8.3. Yasak Olan Koşullar Ve Yüklemeler.....	79
2.8.3.1. Kanuna, Ahlâk Ve Adaba Aykırı Koşullar Ve Yüklemeler	79
2.8.3.2. İmkânsız Koşul Ve Yüklemeler	79
2.8.3.3. Anlamsız Ve Rahatsız Edici Koşul Ve Yüklemeler	79
2.9. Vasiyetnamenin Tevdii	80
2.10. Vasiyetnamenin Açılması	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RESMÎ VASİYETNAMESİNİN SONA ERMESİ.....83

3.1. Resmî Vasiyetnamenin Hükümsüzlüğü	83
3.1.1. Genel Olarak.....	83
3.1.2. Resmî Vasiyetnamenin Kanun Gereği (Kendiliğinden) Hükümsüz Olması	83
3.1.2.1. Lehine Ölüme Bağlı Tasarruflarda Bulunulan Kimsenin Mirastan Yoksun Olması.....	83

3.1.2.2. Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufla Bulunulan Kimsenin Mirasbırakandan Önce Ölmesi	84
3.1.2.3. Evlilik Birliğinin Ölüm Ve Gaiplik Dışında Bir Sebeple Sona Ermesi.....	84
3.1.2.4. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi Veya Geciktirici Şartın Gerçekleşmemesi	85
3.2. Resmî Vasiyetnamenin İptali	85
3.2.1. Genel Olarak	85
3.2.2. İptal Sebepleri.....	86
3.2.2.1. Ehliyetsizlik.....	86
3.2.2.1.1. Genel Olarak	86
3.2.2.1.2. Resmî Vasiyetnamede Ehliyetsizlik	87
3.2.2.2. Hukuka Ve Ahlaka Aykırılık	89
3.2.2.3. Ehliyetsizliğin İspatı	89
3.2.2.4. İrade Bozukluğu Halleri.....	90
3.2.2.4.1. Hata.....	90
3.2.2.4.1.1. Kavram Olarak Hata	90
3.2.2.4.1.2. Resmî Vasiyetnamede Hata	90
3.2.2.4.2. Hile	91
3.2.2.4.2.1. Kavram Olarak Hile.....	91
3.2.2.4.2.2. Resmî Vasiyetnamede Hile	92
3.2.2.4.3. Tehdit ve Cebir (Korkutma ve Zorlama)	93
3.2.2.4.3.1. Tehdit (Korkutma).....	93
3.2.2.4.3.2. Cebir (Zorlama)	94
3.2.2.5. Bilinçli Yapılan İrade Bozukluğu Halleri	95
3.2.2.5.1. Zihni Kayıt	95
3.2.2.5.2. Latife Beyanı	96
3.2.2.5.3. Muvazaa	96
3.2.2.5.4. Gabin (Aşırı Yararlanma)	97
3.2.2.6. Şekil Eksikliği	98
3.2.3. Resmî Vasiyetnamenin İptalinin Sağlanması	98
3.2.3.1. Dava Hakkı.....	98
3.2.3.2. Hak Düşürücü Süreler	100
3.2.3.3. İptal Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	100
3.2.3.4. İspat.....	102
3.2.4. İptal Kararının Hükmü	102
3.3. Resmî Vasiyetnamenin Geri Alınması (Vasiyetnameden Dönme)	103
3.3.1. Genel Olarak	103
3.3.2. Vasiyetnamenin Geri Alınması İçin Mirasbırakana Tanınan İmkânlar	103
3.3.2.1. Yeni Bir Vasiyetname Yapılması	103

3.3.2.2. Vasiyetnamenin Yeni Bir Ölüme Bağlı Tasarrufla Zımnî Olarak Geri Alınması.....	105
3.3.2.3. Vasiyetnamenin Sağlararası Bir Tasarrufla Geri Alınması.....	106
3.3.3. Vasiyetnamenin Yok Edilmesi Suretiyle Dönme	106

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ	108
KAYNAKÇA	112
EKLER	117
Ek.1 Resmi Vasiyetname Örneği	118

KISALTMALAR

ABÜHFD	:	Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ABD	:	Ankara Barosu Dergisi
AD	:	Adalet Dergisi
AÜHF	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BK	:	Borçlar Kanunu
C.	:	Cilt
DEÜHFD	:	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Dr.	:	Doktor
E.	:	Esas
MK.	:	Medeni Kanun
HD	:	Hukuk Dairesi
HGK.	:	Hukuk Genel Kurulu
HUMK	:	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK.	:	İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	:	İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM.	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K	:	Karar
m.	:	madde
RG	:	Resmî Gazete
s.	:	sayfa
S.	:	Sayı
SBE	:	Sosyal Bilimler Enstitüsü

T.	:	Tarih
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
Ünv.	:	Üniversitesi
vb.	:	ve benzeri
vd.	:	ve devamı
vs.	:	ve saire
Y.	:	Yargıtay
YD	:	Yargıtay Dergisi
YHGK	:	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK	:	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı
YKD	:	Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Bir kimsenin yapmış olduğu hukukî işlemler bazen kişinin sağlığında, bazen kendisinin ölümünden sonra hüküm ve sonuçlarını doğurur. Kişinin sağlığında hüküm ifade eden işlemlere sağlararası işlemler denilir. Buna karşılık, kişinin (mirasbırakanın) ölümünden sonra hüküm ve sonuçlar doğuracak arzu ve isteklerini içeren hukuki işlemlere “ölüme bağlı tasarruf” denilmektedir.

Ölüme bağlı tasarruflar, miras hukukunun önemli bir kısmını oluşturmakta ve oldukça geniş bir içeriği barındırmaktadır. Ölüme bağlı tasarruflar türlü türlüdür. Bunlar arasında vasiyetnameler önemli bir yere sahiptir.

Vasiyetnameler de, genel olarak kendi içinde “el yazılı vasiyetname”, “resmi vasiyetname” ve “sözlü vasiyetname” şeklinde üç başlıkta ele alınmıştır. Vasiyetname türlerinden en yaygın olanı resmi vasiyetname olup, noterde düzenleme şeklinde yapılır. Türk Medeni Kanunu’nda resmî vasiyetnamenin tanımına yer verilmiş değildir. Resmî vasiyetnamenin düzenlendiği TMK m. 532 hükmüne göre, “*Resmî vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.*” Bu ifadelerden yola çıkılarak resmî vasiyetnameyi şu şekilde tanımlayabiliriz: Resmi vasiyetname; noterde, sulh hâkimliğinde ve iki tanığın katılmasıyla yapılan vasiyetname türüdür.

Bu çalışmamızda, belki de uygulama alanı en geniş olan “resmi vasiyetname” konusunu tüm detaylarıyla birlikte ele alacağız. Çalışmamızı üç bölüm halinde ele almış bulunmaktayız. Birinci bölümde, genel itibariyle ölüme bağlı tasarruf kavramına, vasiyetname türlerine, bu bağlamda el yazılı ve sözlü vasiyetname türlerine kısaca değinilmiştir.

İkinci bölümde resmi vasiyetname konusu tüm detaylarıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda, resmi vasiyetnamenin düzenlenme şekillerine göre türleri, vasiyetnameye katılan memur ve tanıkların özellikleri, vasiyetname ile yapılabilecek tasarrufların türleri, vasiyetnamede yer alan koşul ve yüklemeler, vasiyetnamenin açılması ve tevdi konuları ile diğer hususlar tüm yönleriyle ele alınıp irdelenmiştir. Bu bağlamda, tartışmalı konularda öğretilerdeki fikirlere yer verilmiş ve gerekli analizler yapılmıştır. Bunların yanı sıra, konularla ilgili Yargıtay’ın uygulamaları araştırılıp incelenmiş ve ilgili kısımlarda ele alınmıştır.

Son bölüm olan üçüncü bölümde, resmi vasiyetnamenin sona erme halleri incelenmiştir. Bu bağlamda, vasiyetnamenin kendiliğinden hükümsüz hale gelme nedenleri,

vasiyetnamenin iptali sebebini oluşturan hata, hile, tehdit, muvazaa gibi sebepler ele alınıp detaylarıyla incelenmiştir. Bunun yanı sıra, iptal davasında dava hakkı bulunanlar, görevli ve yetkili mahkeme, dava açma süreleri gibi usule ilişkin hususlar inceleme konusu yapılmıştır. Yine bu bölümde, resmi vasiyetnamenin geri alınması ve yok edilme suretiyle sona erme halleri ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise tezde inceleme konusu yapılan konulara ve tartışmalı hususlara ilişkin olarak katıldığımız görüşler, ana hatları ile özetlenmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR

1.1. Genel Olarak

Bir kişinin vefatı halinde terekesi yani ona ait hak ve borçların kime kalacağı sorununu ortaya çıkar. Birinci yol, bunların, ölen kişiye belli bir bağlılık içinde kanun gereği düşmesidir. Buna “yasal (kanuni) miras” denir. Kan hısımları, eş, evlatlık, hazine (devlet) bu yoldan kanun gereği miras kazanır. İkinci yol ise, mirasbırakanın yaşarken ölümünden sonra kendisinden miras alacakları kendi istek ve iradesiyle belirlemesi yöntemidir. Buna da “iradi miras” denir¹.

Hukukî bir sonuca matuf irade beyanı veya beyanlarına hukukî işlem denilir ve bu işlemler de sağlararası hukukî işlemler ile ölüme bağlı hukukî hukukî işlemler olarak ikiye ayrılır. Sağlararası işler için kullanılan “tasarruf işlemi” doğrudan etkileyen bir işlem olup, bu işlemler, bir hakkı ortadan kaldıran, bir hakkı bir malvarlığı değerinden başka bir malvarlığı değerine aktaran ya da bir alacak hakkını, bir ayni hakkı sınırlı ayni hak ile sınırlayan işlemlerdir². Sağlararası bir işlem yapabilmek için, fiil ehliyetine sahip olmanın yanı sıra, işlem yapılan hak üzerinde tasarruf yetkisinin de bulunması gerekir. Örneğin bir kimsenin taşınmazının mülkiyetini devredebilmesi için, o taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisinin (yani mülkiyet hakkının) bulunması gerekir³.

Ölüme bağlı tasarruflarda kullanılan “tasarruf” ifadesi ise, sağlararası işlemlerde kullanılan “tasarruf” kavramından farklı olup, kanun koyucu ölüme bağlı tasarruflarda kullanılan “tasarruf” ifadesi ile ölüme bağlı bir “hukukî işlemi” ifade etmek istemiştir. Bu

¹ Aybay, Aydın, Miras Hukuku Dersleri, İstanbul 1996, s. 31; Kılıçoğlu, Ahmet M., Miras Hukuku, 9. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 32 vd; Eren, Fikret, Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara 1966, s. 3 vd.

² Öztan, Bilge, Miras Hukuku, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 165; “Ölüme bağlı tasarrufların konusu, çoğunlukla bütün bir malvarlığına veya onun önemli bir kısmına ilişkin önemli ekonomik değerleri kapsar”, İnan, Ali Naim/Ertaş, Şeref/Albaş, Hakan, Miras Hukuku, 10. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 172; “Ölüme bağlı tasarruflar da, doğal olarak, kişinin sağlığında yaptığı bir işlemdir. Bu bakımdan sağlararası işlemle, ölüme bağlı tasarruf arasında yapılma zamanı bakımından bir benzerlik söz konusudur.”, Aybay, s. 32.

³ Zevkililer, Aydın/Ertaş, Şeref/Havutçu, Ayşe/Acabey, M. Beşir/Gürpınar, Damla, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 84; Öztan, s. 165.

işlem, bir taahhüt işlemi olmadığı gibi, bir tasarruf işlemi de değildir. Ölüme bağlı tasarruf, miras bırakanın son dileklerini içeren bir hukukî işlemdir⁴. Ölüme bağlı tasarruf da bir rıza ve irade beyanı⁵ olup, irade serbestliğinin özel bir görünüş şeklini teşkil eder⁶.

Ölüme bağlı tasarruflar, hukukî işlemlerin bir türünü oluşturmakta olup, hukukî sonuçlarını beyan sahibinin ölümünden sonra doğurmaktadır. Buna karşılık, sağlararası hukukî işlemler, işlemi yapan kişinin hayatta olduğu bir dönemde hüküm eder⁷. Ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuç doğurabilmesi için ise, ölüm zorunlu ve fiili bir unsurdur⁸.

Ölüme bağlı tasarrufla, mirasbırakan tarafından mirasçı atanması veya mirasçıya belirli bir mal bırakılması mümkündür. Bunun dışında mirastan çıkarma veya vasiyeti yerine getirme görevlisi atanması da mümkündür⁹. Bu nedenle her ne kadar ismen ölüme bağlı olarak yapılan bir tasarruftan bahsedilmişse de görüldüğü gibi sadece tasarruf değil, tasarruf niteliğinde olmayan hukukî işlemler de yapılabilmektedir. Nitekim öğretide ölüme bağlı tasarruf değil, ölüme bağlı hukukî işlemler tabirinin kullanılmasının daha yerinde olacağı savunulmaktadır¹⁰.

Ölüme bağlı tasarruflar, özünde sağlararası hukukî işlemler gibi birer hukukî işlemdir. Bu nedenle hukukî işlemlerde olduğu gibi bir takım geçerlilik koşullarının varlığı aranacaktır. Ancak sağlararası hukukî işlemlerden farklı olarak, sağlararası hukukî işlemlerde geçersizliğin yaptırımı butlan olmasına rağmen, ölüme bağlı tasarruflarda geçersizlik, iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir¹¹.

⁴ Öztan, s. 165-166; “Buradaki tasarruf terimi ile, geniş anlamda hukukî işlem anlaşılır.”, İmre, Zahit/Erman, Hasan, Miras Hukuku, 14. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2018, s. 53; Aybay, s. 31; Köprülü, Bülent, Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, 1985, s. 122-123.

⁵ “Bir kimsenin iradesine ölümünden sonrasını dahi etkileyecek bir kudret tanınması, ferdiyetçi eğilimi ile tanınmış Latin ırkının, Roma Hukukunun eseridir. Hatta miras hukuku esas itibariyle bir vasiyet, bir ölüme bağlı tasarruf hukukudur. Aynı eğilim modern İtalyan miras hukukuna da hâkimdir. Halbuki Germen hukuku esas itibariyle bir kanuni miras hukukudur.”, Ayiter, Nüşin/Kılıçoğlu, Ahmet M., Miras Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 1989, s. 70.

⁶ İmre/Erman, s. 53.

⁷ Sağlararası işlemler ile ölüme bağlı işlemler arasındaki farklarla ilgili detaylı açıklama için bkz. Aybay, s. 32-33.

⁸ “Ölüme bağlı tasarruflar, yapanın ölümünden sonra hükümler meydana getireceği için ancak şekle bürünmesi ile tasarrufu yapanın gerçek niyet ve maksadının tespiti sağlanabilir”, İnan/Ertaş/Albaş, s. 172; İmre/Erman, s. 53.

⁹ Kocağa, Köksal, Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, Ankara 2006, s. 57.

¹⁰ Kılıçoğlu, s. 32-33 vd.

¹¹ Ruhi, Ahmet Cemal, Ölüme Bağlı Tasarruflar ve İptali, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015, s. 13.

Miras hukuku hükümlerine tabi olan ölüme bağlı tasarruflarla, borçlar hukuku hükümlerine tabi sağlararası hukukî işlemler arasında ehliyet bakımından da farklar mevcuttur. Sağlararası hukukî işlemlerde, hukukî işlem ehliyetine sahip olunması gerekirken, ölüme bağlı tasarruflarda, örneğın vasiyetnamede 15 yaşını tamamlamış olmak yeterlidir (TMK m. 502)¹².

Ölüme bağlı tasarruflar, Türk Medeni Kanunu'nun 502-557'nci maddeleri arasında ele alınmıştır.

1.2. Ölüme Bağlı Tasarrufların Türleri

1.2.1. Genel Olarak

Ölüme bağlı tasarruflar “şekli (geniş) anlamda ölüme bağlı tasarruflar” ve “maddi (dar) anlamda ölüme bağlı tasarruflar” olarak iki ana başlık altında incelenebilir¹³. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan kastedilen; vasiyetname ve miras sözleşmeleridir. Bunların haricinde, bir ölüme bağlı tasarruf şekli hukukumıza göre mümkün değildir. Buna göre, kanunda öngörölenlerin dışında bir ölüme bağlı tasarrufa başvurulamaz¹⁴.

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardan ise, vasiyetname veya miras sözleşmesi ile yapılabilecek işlemler anlaşılır. Bunlar içerisinde, terekeye tabi olan mallar üzerindeki

¹² “... Türk Medeni Kanunu'nun 532 ve 537. maddelerinde resmi vasiyetname düzenlenmiştir. Resmi vasiyetname iki tanığın katılımıyla resmi memur tarafından düzenlenir. Vasiyet yapabilmek için ayırt etmek gücüne sahip olmak gerekir (TMK md. 502). /Vasiyetnamenin korkutma, zorlama sonucu yapılması sebebine de dayanılarak iptali istenilmiştir (TMK md. 557/2). Ayrıca, vasiyetnamenin esasa ilişkin iptal sebeplerinden olan mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu korkutma etkisi altında yaptığı hususu gerçekleşmişse ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verilmelidir. İkraah (korkutma) kişinin irade serbestisini ihlal suretiyle onu gerçek isteğine uymayan bir beyanda bulunmak zorunluluğunda bırakan, hukukun caiz görmediğı davranışlardır. İkraah maddi ve manevi olmak üzere iki türdür. Bir kimseye o akdi yapmasını temin için maddi tazyik yapılmışsa, örneğın eli tutularak zorla sözleşmenin altı imzalatılmışsa bu halde maddi ikraah hali varsayılır. Öte yandan bir kimsede korku yaratarak ona istenilen işlemi yaptırmayı amaçlayan tehdide de manevi ikraah denilir. /Her iki ikraah türünde de ikraahın ciddi olması, ikraahın ağır bir tehlike teşkil etmesi, tehdidin yaratacağı tehlikenin derhal gerçekleşecek nitelikte olması, tehdidin bizzat akdin tarafına veya yakınlarına yapılması ve yapılan tehdidin haksız ve hukuka aykırı olması, tehdidin şahsa, namusa, cana, mala veya hürriyete yönelmiş bulunması ve nihayet tehdit ile yapılan işlem arasında illiyet bağı bulunması koşulu aranır. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2012/22612, Karar No: 2013/10; Tarih: 14.01.2013. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹³ Köprölü, Bülent, Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, Fakölteler Matbaası, İstanbul 1985, s. 123; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 72; Şener, Esat, Vasiyet, Seçkin Yayınevi, Ankara 1995, s. 9-10; Güneri, Cemal, Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 23.

¹⁴ Köprölü, s. 123; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 72; İmre/Erman, s. 55.

tasarruflar (ölüme bağlı teberrular) ve tereke ile doğrudan doğruya ilişkisi bulunmayan tasarruflar yer alır¹⁵.

Ölüme bağlı tasarruflar, 4721 sayılı TMK'nun "Miras Hukuku" başlıklı Üçüncü Kitabının "Mirasçılar" başlıklı birinci kısmında "Ölüme Bağlı Tasarruflar" başlığı altında ikinci bölümde düzenlenmiştir.

1.2.2. Şekli (Geniş) Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

1.2.2.1. Vasiyetname

1.2.2.1.1. Kavram

Vasiyetname, miras bırakanın ölüme bağlı tek taraflı bir hukukî işlemi olup,¹⁶ bu işlemde sadece vasiyetçinin irade beyanının¹⁷ bir önemi vardır ve bu irade beyanının geçerli olabilmesi için karşı tarafın kabul beyanına ihtiyaç yoktur. Vasiyetnamenin tek taraflı bir hukukî işlem olmasının neticesi olarak, vasiyetnamenin kapsamını belirleme yetkisi sadece vasiyetçiye aittir. Bunun sonucu olarak vasiyetçi, vasiyetinden dönebilir, onu değiştirebilir veya genişletebilir¹⁸.

1.2.2.1.2. Hukukî Nitelik

Vasiyet, genellikle ivazsız yani karşılıksız bir tasarruftur. Vasiyet alacaklısı, mirasbırakanın külli halefi olmayıp, cüzi halefi olduğu için vasiyet olunan mal üzerinde doğrudan hak kazanması mümkün değildir. Vasiyet her ne kadar mirasbırakanın sağlığında yapılıyorsa da, bu bir ölüme bağlı tasarruf olduğundan, vasiyet alacağı ancak mirasbırakanın ölümü ile hüküm doğurur¹⁹.

¹⁵ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 72; İmre/Erman, s. 57.

¹⁶ Özürü, Ruhi, Vasiyet ve Tatbiki, ABD, Ankara 1966, s. 520; Demir, Mehmet, "Vasiyetnamelerin Açılması ve Yerine Getirilmesi", TBBD., Ankara 1995/3, s. 343; Köprülü, s. 124-125.

¹⁷ "Vasiyetname, bir taraflı ölüme bağlı tasarruftur ve buna 'son istek tasarrufu' da denir", Aybay, s. 34; İrade beyanının yorumlanması ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Escher, A., Medeni Kanun Şerhi Miras Hukuku, Ankara Yeni Cezaevi Bakımevi, 1946, s. 89 vd. (Çeviren: Sabri Şakir Ansay)

¹⁸ İmre/Erman, s. 56; Köprülü, s. 124.

¹⁹ "... Vasiyet, genellikle ivazsız bir tasarruftur. Vasiyet alacaklısı, mirasbırakanın külli halefi olmayıp, cüzi halefi olduğu için vasiyet olunan mal üzerinde doğrudan hak kazanması mümkün değildir. Vasiyet alacaklısının alacak hakkının hukukî sebebi olan vasiyet her ne kadar mirasbırakanın sağlığında yapılıyorsa da, bu bir ölüme bağlı tasarruf olduğundan, vasiyet alacağı ancak mirasbırakanın ölümü ile doğar. Vasiyet

Vasiyetname, kişinin bizzat yapması gereken bir hukukî işlemdir. Kişi vasiyetname yapıp yapmama özgürlüğüne sahiptir. Vasiyetname yapılması hususunda temsil geçerli değildir. Bir kimse vasiyetname ehliyetine sahip değilse, onun adına kanuni temsilcisi bu işlemi yapamaz.

1.2.2.1.3. Vasiyet Serbestliği İlkesi

Vasiyet serbestliği, bir kimsenin ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğurmak üzere ölüme bağlı tasarruf yapmak iktidar ve yetkisini ifade eder²⁰. Diğer bir ifade ile vasiyet serbestisi, vasiyet yapma özgürlüğüdür.

Vasiyet serbestisi, irade özgürlüğü ilkesine ve bireysel mülkiyet hakkına dayanır. Aynı zamanda bu ilkeyi kuvvetlendiren bir olgudur. Zira, vasiyet serbestliği ilkesi ile, bu ilke ve esaslar, irade beyanında bulunan kişilerin ölümünden sonrası için de hüküm ifade eder. İrade serbestisi ilkesi Roma Hukukunda gelişmiş ve oradan Orta Çağ ve günümüz müşterek hukukuna geçmiştir²¹.

1.2.2.1.4. Vasiyetnamenin Türleri

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, üç türlü vasiyetname şekli kabul etmiştir. Bunlar; el yazılı vasiyetname, resmî vasiyetname ve sözlü vasiyetnamedir. Türk Hukuku'na göre bu üç tür vasiyetname şekli dışında başka türlü vasiyetname düzenlenmesi mümkün olmayıp, bunlardan birisine uyulmak zorunludur.

alacaklısı, kendisine vasiyet edilen şey üzerindeki mülkiyet hakkını ancak bu malın vasiyetin yerine getirilmesi (tenfizi) yoluyla kendisi adına tescili sonucunda kazanır. Vasiyetnamenin tenfizi davası, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı açılır. ...". Yargıtay 3. HD., Esas No: 2016/14662, Karar No: 2016/12734, Tarih: 14.11.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

²⁰ İmre/Erman, s. 60.

²¹ İmre/Erman, s. 60.

1.2.2.1.4.1. El Yazılı Vasiyetname²²

1.2.2.1.4.1.1. Tarihsel Gelişimi

El yazılı vasiyetnamenin Roma Hukukunda²³ III. Valentinianus'un zamanında (446 tarihli Novellae ile kabul edilerek) kullanıldığı tespit edilmiş ve Ortaçağ'da da fazla rağbet görmüş olmasına rağmen bu vasiyet şekle her nedense Justinianus'un Hukukunda yer almamıştır. Fransız örf ve adet hukukunda gelişen el yazılı vasiyetname, oradan Fransız Medeni Kanunu ve oradan da günümüz modern kanunlarına geçmiştir²⁴.

İsviçre Medeni Kanunu'nun federal kanun olmasından önce ve bazı Alman asıllı kanton hukuklarıyla diğer birçok Fransız asıllı kanton hukuklarında el yazılı vasiyetname şekline, bazen resmî bir makama tevdi mecburiyetiyle ve bazen böyle bir mecburiyet olmaksızın yer verilmişti. Bunun sonucu olarak, el yazılı vasiyetnamenin İsviçre Medeni Kanunu'na girmesi pek kolay olmuştur. Ancak, İsviçre Medeni Kanunu'ndan ülkemiz hukukuna giren el yazılı vasiyetnamenin kullanılması pek yaygınlaşmamıştır. Özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında okur-yazarlık oranının düşük olması bunun en önemli sebebini oluşturmuştur²⁵.

1.2.2.1.4.1.2. Hukukî Dayanağı

El yazılı vasiyetname, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 538. maddesinde²⁶ düzenlenmiştir. İki fıkradan oluşan bu hükme göre, “El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay

²² “Batı dillerinde bu vasiyetnameye bütün yazılı, baştan aşağı yazılı anlamına gelen holograf vasiyetname denir. Resmi sıfatı haiz bir kimse, noter vs. 'nin iştiraki söz konusu olmadığından, özel vasiyetname de denebilir”, Ayiter/Kılıçoğlu, s. 81; Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay, Miras Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 322-323.

²³ Detaylı bilgi için bkz. Koca, Ömerhan, Roma Hukukunda ve Türk Hukukunda Ölümüne Bağlı Tasarruflar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. SBE, 2018.

²⁴ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 81; İnan/Ertaş/Albaş, s. 174 (dipnot 42'deki yazarlardan naklen); “Medeni Kanunun bu kurumla ilgili hükümleri Roma ve Ortak Hukuk kökenlidir. Bu hukuk sistemlerinde vasiyetname (testament) yaparak mirasçının belirlenmesi esası ayrıntılı düzenlenmiştir”, Aybay, s. 34; Detaylı bilgi için bkz. Gönen, Doruk, El Yazılı Vasiyetname, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniv. SBE, İstanbul 2005, s. 12 vd.

²⁵ İnan/Ertaş, Albaş, s. 175.

²⁶ Madde gerekçesi: Yürürlükteki Kanunun 485. maddesini karşılamaktadır. Madde, araştırılmak ve İsviçre Medenî Kanununun 505. maddesindeki aslına uygun olarak şeklen iki fıkra hâline getirilmek suretiyle yeniden kaleme alınmıştır. El yazılı vasiyetnamede yer koşulu, Fransız Medenî Kanununun 970. maddesinde mevcut değildir. Hem 1971 tarihli hem de 1984 tarihli ön tasarılarında da yer koşuluna yer verilmemiştir. Bu nedenlerle (mahal) yer koşulu maddeye alınmamıştır. Yürürlükteki maddenin ikinci cümlesinde el yazılı

ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur. El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir.”

1.2.2.1.4.1.3. Fayda ve Sakıncaları

El yazılı vasiyetname, basit, kolay ve masrafsız şekilde düzenlenebilir. Zira bu vasiyetname senedinde noter senedi ve tanık gibi zorunluluklar bulunmamaktadır. Yine bu kolaylığın ve noter senedi/tanık zorunluluğunun bulunmaması nedeniyle, vasiyetçiye önemli bir gizlilik imkânı verir²⁷. Vasiyetnamelerde gizlilik, çoğu kez vasiyetçi için büyük bir önem taşır ve başkasıyla paylaşılacak istenmez.

El yazılı vasiyetname, vasiyetçiye her durumda ve koşulda son arzularını beyan etme kolaylığını sağlar²⁸. El yazılı vasiyetnamenin bu faydalarına karşılık, bir takım sakıncaları vardır²⁹. El yazısı ile yapılan bir vasiyetin, vasiyetçiye aidiyeti hususunda birçok tereddüt oluşacaktır. El yazısı ile vasiyetin düzenlenmesindeki kolaylık, vasiyetçinin sık sık son arzularını değiştirmesine ve yeni yeni vasiyetler düzenlenmesine imkân hazırladığından, vasiyetçinin dış etkiler altında kalmasını kolaylaştırır³⁰.

El yazılı vasiyetnamenin düzenlenmesi işlemine noter veya resmî bir memur katılmadığı için, vasiyetname düzenleyen son arzularına sağlıklı bir şekilde yerine getirememektedir³¹. El yazılı vasiyetnamenin noter, hâkim veya yetkili memura bırakılması hususu vasiyetçinin takdirine bırakıldığından, vasiyetnamenin bu mercilere bırakılmaması durumunda kaybolma, yırtılma ve yıpranma gibi olumsuz ihtimallerle karşılaşılacaktır³².

vasiyetnamenin vasiyetçinin arzusuna bağlı olarak "tevdî olunur" deyişi, mutlaka tevdî olunması zorunlu imiş kanısını uyandırdığından bu ifade, arılaştırılarak "bırakılabilir" şeklinde değiştirilmiştir, Adalet Bakanlığı, Türk Medeni Kanunu Tasarısı ve Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı, Ankara Açık Cezaevi Matbaası, s. 421.

²⁷ Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987, s. 191; İnan/Ertaş/Albaş, s. 175; İmre/Erman, s. 71.

²⁸ Öztan, s. 189; İnan/Ertaş/Albaş, s. 175; İmre/Erman, s. 71.

²⁹ “Bugün bazı sakıncalarına rağmen hemen bütün ülkelerde, el yazısı ile vasiyetname yapılmasına olanak tanınmıştır. Söz konusu sakıncaları bertaraf etmek için, yasalarda bu usule başvurularak yapılacak vasiyetnamelerle ilgili önemli biçim koşulları konmuştur. Bizim hukukumuzda da durum böyledir”, Aybay, s. 37.

³⁰ İnan/Ertaş/Albaş, s. 175; İmre/Erman, s. 71.

³¹ İnan/Ertaş/Albaş, s. 175; İmre/Erman, s. 71.

³² İmre/Erman, s. 71.

1.2.2.1.4.1.4. Şartları

El yazılı vasiyetnamenin ilk koşulu, vasiyetnamenin, vasiyetçinin el yazısı³³ ile yazılmasıdır. Bunun sonucunu olarak, el yazılı vasiyetnameye başvuracak kişinin okuryazar olması gerekir³⁴. Yazının şekli ve kullanılan dil³⁵ önemli değildir. Arap alfabesi ile yazılabileceği gibi, başka bir dilde de (Almanca, İngilizce, Fransızca vs.) yazılabilir³⁶.

Kişinin tanınmasına ve diğerlerinden ayrılmasına yarayan bir özelliğe sahip olan yazı, bir kimsenin yapmış olduğu vasiyetin ona ait olduğunun tespitini sağlar. Bu hususu göz önünde bulunduran Türk Medeni Kanunu, “*El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur*” hükmünü getirmiştir (TMK m. 538/1). Bunun sonucu olarak el yazılı vasiyetname, baştan sona³⁷ mirasbırakanın el yazısıyla yazılmalı, yazıldığı yıl, ay ve gün belirtilmeli ve imzalanmalıdır³⁸. Yazının yazılacağı alan kâğıt olabileceği, tahta gibi malzemeler de olabilir³⁹.

³³ Eren ve Yücer Aktürk’e göre, madde metninde geçen “*el yazısı*” ibaresine harfi harfine uymak gerekmez. *Eli ve parmakları olmayan kimsenin ayaklarını, ağzını veya dudaklarını kullanmak suretiyle bu tür vasiyetnameyi düzenlemesi mümkündür.*, Eren/Yücer Aktürk, s. 105; “*Bir kimsenin ayağını, ağzını kullanarak yazdığı vasiyetname el ile yapılan vasiyetnamedir. Bir kimsenin elinin titremesini önemek için eline destek olma, vasiyetnamenin elle yazılmadığı anlamına gelmez. Bu durumda vasiyetname geçerlidir. Ancak kişinin eli tutularak ona yazı yazdırılması hâlinde, yazının o kişinin eli ürünü olduğu öğretide kabul edilmemektedir*”, Öztan, s. 191.

³⁴ “*Okuyup yazamayanlar için bu yol kapalıdır. Onlar ancak kendileri için öngörülmüş resmi vasiyetname yoluna gidebilirler*”, Serozan/Engin, s. 323; Göktürk, Hüseyin Avni, Miras Hukuku, Ankara 1937, s. 62; Bir kısım yazarlara göre, körler için özel yazı sitili bulunduğundan, bunlar da el yazılı vasiyetnameyi düzenleyebilirler. Eren/Yücer Aktürk, s. 105; Aksi yönde bkz. Öztan, s. 192.

³⁵ “*Vasiyetname her dilde, hatta tartışmalı olmakla birlikte şifreli olarak da düzenlenebilir. Vasiyetçinin el yazısı ile olmak kaydıyla, diğer unsurlarını da taşıyorsa her dilde vasiyetname düzenlemek, vasiyetnamenin geçersizliğini gerekli kılmaz*”, İnan/Ertaş/Albaş, s. 179.

³⁶ Aybay, s. 37.

³⁷ “*El yazısı ile vasiyetin en önemli şartını baştan sonuna kadar vasiyetçinin el yazısı ile yazması teşkil ettiğine göre, bu şarta yönelik bir çekişmenin varlığında sadece imzanın değil, metindeki yazının da vasiyetçiye ait olup olmadığının bilirkişilerce tespit edilmesi gerekir*”. İnan/Ertaş/Albaş, s. 178.

³⁸ İnan/Ertaş/Albaş, s. 176.

³⁹ Eren, Fikret/Yücer Aktürk, İpek, Türk Miras Hukuku, Yetkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 104; Aybay, s. 37; Serozan/Engin, s. 323; Öztan, s. 192.

El yazısı ile yazma, vasiyetnameyi bilinçli olarak biçimsel karakterde biçimleme anlamına gelir. Bu nedenle, vasiyetnameyi bir başkasına yazdırma, bilgisayar veya daktilo yoluna başvurma hallerinde el yazılı vasiyetnameden söz edilemeyecektir⁴⁰.

El yazısı ile vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için “vasiyet” ya da “ölüme bağlı tasarruf” olduğunun ya da vasiyetçinin el yazısı ile yazıldığının ifade edilmesi zorunlu değildir. Vasiyetçinin bu hukukî işlemde, ölümünden sonra terekesinin tamamının veya bir kısmının bir kimseye ve kimselere geçtiğini arzu ettiğini anlatabilen “veriyorum”, “bırakıyorum”, “son arzumdur”, “intikal ettiriyorum”, “...nın olsun” gibi sözlerin kullanılması yeterlidir⁴¹.

Vasiyetnamede tarih bulunmalıdır. Tarih, gün, ay, yıl şeklinde olmalıdır. Örneğin 16 Mayıs 2019 gibi. Vasiyetnamede düzenleme tarihinin bulunması zorunluluğu, vasiyetnamenin vasiyetçinin gerçek ve sağlıklı iradesini yansıtır yansıtmadığını denetlemeyi kolaylaştırması amacıyla öngörülmüştür⁴². Düzenleme tarihinin bir başka faydası, birbiriyle çelişen birden fazla vasiyetname bulunması hâlinde bunlardan hangisine üstünlük tanınması gerektiğini tespiti yaramasıdır⁴³.

Tarihin de el yazısı ile yazılması şart olup, daktilo, baskı aleti, bilgisayar gibi mekanik aletlerle yazılan tarihler geçerli olmayacağı gibi, matbu tarihlerin yazıldığı evraklara el yazısıyla vasiyet içeriğinin yazılması da geçerli olmayacaktır⁴⁴. Tarih için en uygun yer, vasiyetnamenin alt kısmıdır. Bununla birlikte, tarih vasiyetnamenin başına da atılabilir. Vasiyetnamenin birden fazla sayfadan oluşması ve vasiyetin yazımının birkaç güne sarkması hâlinde, her sayfaya ilgili tarih atılabilir⁴⁵.

El yazılı vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için, düzenleyen kişinin imzasını taşıması gerekir. İmza, bir kimsenin kişiliğini diğer kimselerden ayıran işaret olup, mirasbırakanın eli ürünü olması gerekir. Bu bakımdan, damga, mühür vb. aletler kullanılamayacağı gibi, parmak basma, resmî şahadetname gibi araçlarda kullanılamaz. Burada TBK m. 15/2 ve 16 hükmü

⁴⁰ Serozan/Engin, s. 323; Eren/Yücer Aktürk, s. 106; Öztan, s. 192.

⁴¹ İnan/Ertaş/Albaş, s. 175.

⁴² Serozan/Engin, s. 323.

⁴³ Serozan/Engin, s. 323.

⁴⁴ Eren/Yücer Aktürk, s. 107.

⁴⁵ Öztan, s. 194.

uygulanmaz⁴⁶. İmzanın bulunmaması hâlinde, vasiyetname yok hükmündedir. Zira vasiyet iradesi yoktur. İmzanın el yazısı olmaması hâlinde ise vasiyetname kesin hükümsüz (batıl) sayılmalıdır⁴⁷.

1.2.2.1.4.1.5. El Yazılı Vasiyetnamenin Tevdii

TMK'nun 538. maddesinin 2. fıkrasına göre, “*El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir.*”⁴⁸ Kanun koyucu, düzenlenen el yazılı vasiyetnamenin yukarıda belirttiğimiz sakıncalarından olan kaybolma, yırtılma, eskime gibi risklerden korunmak amacıyla bu hükmü ihdas etmiştir. Ancak bu hükme uyulması bir zorunluluk şartı olmayıp, vasiyetnamenin bu mercilere tevdi vasiyetçinin rızasına bırakılmıştır. Diğer bir deyişle, el yazılı vasiyetname ilgili mercilere bırakılmamışsa, bu durum vasiyetnameyi hükümsüz kılmaz, bir iptal sebebi değildir⁴⁹.

Gerekli şekli şartlara uygun olarak düzenlenmiş vasiyetnamenin vasiyetçi tarafından ilgili kişilere tevdiinin bazı faydaları olduğu gibi sakıncaları da vardır. Vasiyetnamenin tevdiinin en büyük faydası, el yazılı vasiyetnamenin en önemli sakıncalarından biri olarak gösterilen, kaybolma, tahrif edilme ve bulunamama riskini ortadan kaldırmasıdır⁵⁰. Böylece vasiyetname, içeriğinden memnun kalmayan kişiler tarafından tahrif edilme riski altında kalmayacaktır. Bize göre, bırakılmanın bir diğer faydası ise, vasiyetname içeriğinin gizli kalmasını kesin olarak sağlamasıdır⁵¹.

Tevdiin bu faydalarıyla birlikte bazı sakıncaları da vardır. Vasiyetnamenin tevdi ile vasiyetçinin bir vasiyetname düzenlediği sır olmaktan çıkacaktır. Bu durum ise daha vasiyetçinin sağlığında, vasiyetnamenin içeriği ile ilgili çeşitli söylentilerin doğmasına neden olabilecektir. Oysa el yazılı vasiyetnamede vasiyetçi daha çok gizli kalmasını arzu eder.

⁴⁶ Eren/Yücer Aktürk, s. 111-112.

⁴⁷ Hatemi, Hüseyin, Miras Hukuku, 8. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2018, s. 101.

⁴⁸ EMK m. 485 hükmünde “tevdî olunur” şeklinde emredici düzenleme bulunmakta idi.; Eleştirisi için bkz. Gönen, s. 89; Detaylar için bkz. Tuor, Pierre, İsviçre Medeni Kanunu’nun Federal Mahkeme İçtihatlarına Göre Sistemli İzahı, 2. Cilt, Ankara 1937, s. 404-405 (Çeviren: Amil Artus)

⁴⁹ İmre/Erman, s. 80; Eren/Yücer Aktürk, s. 115; “İsviçre’de her kanton vasiyetnamenin tevdi ve emanet edilebileceği özel bürolar kurmuştur. Bizde vasiyetname ister istemez notere, sulh yargıcına, nüfus memuruna, bankaya veya bir dosta tevdi ve emanet edilecektir.”, Serozan/Engin, s. 330.

⁵⁰ Antalya, Gökhan, Miras Hukuku, Legal Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 135; Serozan/Engin, s. 330; İnan/Ertay/Albaş, s. 184.

⁵¹ Gönen, s. 89-90

Öğretide, vasiyetnamenin tevdiinin, vasiyetnamenin mevcudiyetinin yanında içeriğinin de bir sır olarak kalmasını engellediği belirtilmekle birlikte,⁵² vasiyetnamenin kapalı olarak bırakılmasıyla bu sakınca ortadan kaldırılabilir⁵³.

Hukuk sistemimizde vasiyetnamenin bırakılması Noterlik Kanunu'nun 69. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

“Noterler açık veya kapalı olarak verilen vasiyetnameleri saklarlar ve buna dair bir tutanak düzenlerler. Gerek bu suretle saklanan vasiyetnameleri, gerek noterler tarafından düzenlenen sair ölüme bağlı tasarrufları yapanların ölümü hâlinde bilgi verilmesi için, durumu bunların kayıtlı oldukları nüfus dairelerine yazı ile bildirirler.

Noterler, nüfus idaresi tarafından ölümün ihbarı veya resmî bir belge ile ispatı hâlinde, yetkili sulh hâkimine verilmek üzere, dairelerinde saklı bulunan vasiyetnamelerin ve noterlikçe düzenlenmiş ölüme bağlı tasarruf senetlerinin onaylı örneklerini Cumhuriyet Savcılığına tevdi ederler.

Birinci fıkra uyarınca nüfus dairelerine yazılacak yazı için ücret tarifesinde gösterilen yazı ücreti ile posta gideri ilgisinden alınır.”

Vasiyetçi vasiyetnamesini ister açık bir şekilde ister bir zarfın içine koyarak ilgili kişiye veya merciye bırakabilir. Kanun metninde vasiyetnamenin, notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabileceği belirtilmiş olup, yetkili memurun kim olduğu konusunda herhangi bir açık bulunmamaktadır. Bu hususta, pozitif bir düzenleme olmamakla beraber yetkili memur olarak nüfus memuru kabul edilebilir. Çünkü vasiyetçinin ölümüyle beraber bu durumdan en kısa sürede haberdar olabilecek memur, nüfus memurudur. Ayrıca, nüfus memurunca verilecek resmî kayıtlar olmaksızın, kanuni mirasçıların mirasçılık belgesi alması ve vasiyetname ortaya çıkmaksızın mirasın paylaşılması riski yoktur.

Yetkili memur olarak nüfus memuru dışında tapu memuru ya da Trafik Sicil Müdürü düşünülebilirse de, bu gibi kişiler ölüm olgusunu ancak vasiyetçinin bir taşınmazı ya da sicile kayıtlı aracı varsa öğrenebilecekler ve öğrenmeleri genellikle kanuni mirasçıların mirasçılık belgesini almasından sonra gerçekleşecektir. Bu noktada ortaya çıkan vasiyetname, mirasın paylaşılması prosedürünün baştan tekrarlanmasına sebep olur. Yetkili memur olarak ayrıca Sulh Mahkemesi Kalem Müdürü düşünülebilirse de, kanun koyucunun adli makamlara

⁵² Dural, Mustafa, El Yazısı ile Vasiyetname, İstanbul Üniv. Yayınları, İstanbul 1967, s. 88.

⁵³ Kocayusufpaşaoğlu, s. 217-218.

yapılacak bırakma bakımından sulh hâkimini görevlendirdiği dikkate alınrsa, sulh hâkiminin yanında bir de kalem müdürünü görevlendirmeyi amaçlamış olması pek tutarlı değildir⁵⁴.

1.2.2.1.4.2. Resmî Vasiyetname

Okuma yazma veya sadece yazma bilmeyen ya da beden sağlığı itibariyle (hastalığı, ellerinin olmaması gibi sebeplerle) veyahut iradesini yeterli derecede açıklığa kavuşturacak yeterlilikte bulunmayan kişiler, el yazılı vasiyetname düzenleme imkânına sahip değildir. Kanun koyucu, vasiyet düzenleme hakkını belirli kişilerin tekeline bırakmamak amacıyla TMK m. 532-537 hükümlerinde “resmî vasiyetname” türüne yer vermiştir. Çalışma konumuzu oluşturan resmî vasiyetname ilerde tüm detaylarıyla ele alınacağından, şimdilik bu kadarıyla yetiniyoruz.

1.2.2.1.4.3. Sözlü Vasiyetname

1.2.2.1.4.3.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu’na göre vasiyetnamenin üçüncü ve son şekli sözlü vasiyettir. Konu, TMK m. 539-541 hükümleri arasında düzenlenmiştir.

Sözlü vasiyetname, istisnai nitelikte bir vasiyetname şekli olup, Kanuna göre normal koşullarda yapılabilecek vekâletname şekilleri, yukarıda incelendiği üzere el yazılı vasiyetname ile resmî vasiyetnamedir. Sözlü vasiyetname, ancak olağanüstü koşulların bulunması hâlinde, el yazılı vasiyetname ile resmî vasiyetname yapma imkânının bulunmadığı durumlarda başvurulabilecek bir yoldur. Bu nedenledir ki bu vasiyetname türüne “zorunluluktan doğan vasiyetname” de denilmektedir⁵⁵.

Gerek el yazılı vasiyetnamede, gerekse de resmî vasiyetnamede, yazılı bir delil, bir belge, bir senet vardır. Sözlü vasiyette, başlangıçta yazılı hiçbir şey yoktur. Vasiyet sözlü olarak tanıklara aktarılmakta, tanıklar da vakit geçirmeksizin yazı ile bunun tespitini yapmakta ve hâkime tevdi etmektedirler⁵⁶.

Sözlü vasiyetnamenin birçok sakıncası vardır. Bunlardan en önemlisi, içeriğinin vasiyetçinin son arzularına uygunluğunun ispatıdır. Çünkü vasiyetçi son arzularının beyanını

⁵⁴ Gönen, s. 92.

⁵⁵ İmre/Erman, s. 91; Öztan, s. 205; İnan/Ertaş/Albaş, s. 194.

⁵⁶ İnan/Ertaş/Albaş, s. 195 vd.; İmre/Erman, s. 91.

sözlü olarak yapmaktadır. Bu dururum da, beyanın onun ölümünden sonra tespitini güçleştirmektedir⁵⁷. İspat yönüyle taşıdığı bu sakıncalara rağmen, İsviçre ve Türk Medeni Kanunları sözlü vasiyeti bir takım nitelikli koşullar altında kabul etmiştir.

1.2.2.1.4.3.2. Koşulları

1.2.2.1.4.3.2.1. Vasiyetçinin Resmî ve El Yazılı Vasiyetname Yapma İmkânına Sahip Olmaması Gerekir

TMK m. 539/1 hükmü uyarınca, mirasbırakan; ölüm tehlikesinin yakın olması, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlar yüzünden resmî veya el yazılı vasiyetname yapamıyorsa, sözlü vasiyet yoluna başvurabilir. Bu hükümden çıkan sonuca göre, kural olarak yapılabilecek vasiyetname türleri el yazılı vasiyet ile resmî vasiyetnamedir. Sözlü vasiyetname ise, diğer iki tür vasiyetnameden birini yapma imkânının bulunmaması hâlinde söz konusu olabilecektir⁵⁸. Örneğin geçirilen bir trafik kazasında, hayati tehlikesi bulunmasından dolayı ameliyata alınacak olan kişinin vücudundaki kırıklar nedeniyle yazı yazma imkânı da yoksa sözlü vasiyetini tanıklara ileterek bu tür vasiyetnamesini meydana getirebilir.

1.2.2.1.4.3.2.2. Olağanüstü Bir Durum Bulunmalıdır

Kanun koyucu TMK m. 539/1 hükmünde, örnek kabilinden bir takım olağanüstü koşulları saymıştır. Metinde örnek olarak⁵⁹ sayılan haller; yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık ve savaştır. Bu gibi haller nedeniyle resmî veya el yazılı vasiyetname yapma imkânının ortadan kalkmış olması gerekir. Somut olayda bu olağanüstü hallerden biri bulunmasına rağmen, örneğin el yazılı vasiyetname düzenleme imkânı ortadan kalkmamışsa, sözlü vasiyetname düzenlenemeyecektir.

Madde metninde belirtilen yakın ölüm tehlikesine sebebiyet veren olaylar çeşitli olabilir. Bunlar arasında trafik kazası, ağır hastalık, saldırıya maruz kalmış olma, felç geçirme gibi haller sayılabilir. Ulaşımın kesilmesi hali de metinde sayılan olağanüstü koşullardandır.

⁵⁷ İmre/Erman, s. 91; İnan/Ertas/Albaş, s. 194.

⁵⁸ Öztan, s. 205; İmre/Erman, s. 92; Antalya, s. 136; Hatemi, s. 105-106.

⁵⁹ Madde metninde sayılmasa da, deprem, sel, yangın gibi doğal afetler de el yazılı vasiyetname veya resmi vasiyetname düzenleme imkânını ortadan kaldıracaktır. Bkz. İmre/Erman, s. 92.

Ulaşımın kesilmesi ile gerek vasiyetçinin, gerekse de vasiyetnamenin hazırlanmasına katılacak kişilerin, yolların kapanması, gidiş gelişin kesilmesi sebebi ile bir yerden bir yere gitmek imkânından yoksun hale düşmeleri anlaşılır. Burada sadece bir ihtimalin bulunması yeterli olmamakta, ulaşımın fiilen kesilmiş olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, doğal olarak ölüm tehlikesinin bulunması da gerekecektir. Ölüm tehlikesi yoksa sözlü vasiyetname düzenlenemez⁶⁰.

1.2.2.1.4.3.3. Sözlü Vasiyetnamenin Yapılması (Şekli Şartlar)

Sözlü vasiyette, mirasbırakan son isteklerini sözlü olarak beyan eder. Bunun için mirasbırakan, son arzularını iki tanığa açıklar ve onlara bu beyanına uygun bir vasiyetname yazmaları veya yazdırmaları görevini yükler (TMK m. 539/2). Vasiyetçi, son arzu ve tasarruflarını iki tanığa söyleyerek vasiyetnamesinin düzenlenmesi için onlara vekâlet yetkisi vermektedir. Tanıklar, mirasbırakanın arzu ve iradesine uygun olarak onun adına vasiyetname yazmak görev ve yetkisini üzerlerine alıp kabul etmişlerdir. Sözlü vasiyet yapan kişinin vekâlet terimi kullanması veya tanıkları vekil tayin ettiğini belirtmesi zorunlu değildir. Bunu açıklamamış olsa bile tanıkların hukukî niteliği açık veya örtülü bir vekâlettir⁶¹.

Resmî vasiyetname düzenlenmesinde okuryazar olma dışında, tanıklara ilişkin yasaklar, sözlü vasiyetteki tanıklar için de geçerlidir (TMK m. 539/3). Mirasbırakan tarafından görevlendirilen tanıklardan biri, kendilerine beyan edilen son arzuları, yer, yıl, ay ve günü de belirterek hemen yazar, bu belgeyi imzalar ve diğer tanığa imzalatır. Yazılan belgeyi ikisi birlikte vakit geçirmeksizin bir sulh veya asliye mahkemesine verirler ve mirasbırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, onun son arzularını olağanüstü durum içinde kendilerine anlattığını hâkime beyan ederler (TMK m. 540/1).

Tanıklar, daha önce bir belge düzenlemek yerine, doğrudan vakit geçirmeksizin mahkemeye başvurup yasal hususları beyan ederek mirasbırakanın son arzularını bir tutanağa geçirebilirler (TMK m. 540/2). Sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse askerlik hizmetinde bulunuyorsa, teğmen veya daha yüksek rütbeli bir subay; Ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa, o aracın sorumlu yöneticisi; sağlık kurumlarında tedavi

⁶⁰ İmre/Erman, s. 93-94; “Ulaşımın kesilmesinden anlaşılması gereken, herhangi bir sebeple bir yerden bir yere gitme olanağının kalmamasıdır.”, Antalya, s. 136.

⁶¹ İmre/Erman, s. 95.

edilmekteyse, sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçer (TMK m. 540/3). Ancak bu kişiler de vakit geçirmeksizin vasiyetnameyi hâkime teslim etmekle yükümlüdür⁶².

1.2.2.1.4.3.4. Sözlü Vasiyetin Hükümsüzlüğü

Mirasbırakan için sonradan diğer şekillerde vasiyetname yapma olanağı doğarsa, bu tarihin üzerinden bir ay geçince sözlü vasiyet hükümden düşer (TMK m. 541). Bunun için herhangi bir dava açılmasına ve hükümsüzlük kararı alınmasına gerek yoktur. Buna karşılık, mirasbırakan bu bir aylık süre içinde ölür veya vasiyet yapma ehliyetini devamlı olarak kaybederse, artık sözlü vasiyet kesin olarak hüküm ifade eder⁶³. Kanunda vasiyetname yapma olanağının doğmasından itibaren öngörülen 1 aylık süre hak düşürücü süredir.

1.2.2.2. Miras Sözleşmesi

1.2.2.2.1. Genel Olarak

Miras sözleşmesi, iki taraflı bir hukuksal işlemdir. Bu nedenle karşılıklı ve birbirine uygun iki irade beyanıyla kurulmaktadır⁶⁴. Temel niteliği sözleşme olduğundan, sözleşmenin kurucu unsurları miras sözleşmesi açısından da aranacaktır⁶⁵.

Miras sözleşmesinin en yaygın örneklerinden birisi de ölünceye kadar bakma sözleşmesidir. Bu sözleşme ile bir taraf diğerine ölünceye kadar bakmayı, diğer taraf da buna karşılık olarak vefatından sonra diğerine muayyen bir mal varlığını veya malvarlığından bir pay bırakmayı üstlenmektedir. Burada sağlararası hukuksal bir işlemle ölüme bağlı hukuksal

⁶² “... Yine aynı kanunun 540. maddesinde de mirasbırakan tarafından görevlendirilen tanıklardan biri, kendilerine beyan edilen son arzuları, yer, yıl, ay ve günü de belirterek hemen yazar, bu belgeyi imzalar ve diğer tanığa imzalatır. Yazılan belgeyi ikisi birlikte vakit geçirmeksizin bir sulh veya asliye mahkemesine verirler ve mirasbırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, onun son arzularını olağanüstü durum içinde kendilerine anlattığını hâkime beyan ederler. /Tanıklar, daha önce bir belge düzenlemek yerine, vakit geçirmeksizin mahkemeye başvurup, yukarıdaki hususları beyan ederek mirasbırakanın son arzularını bir tutanağa geçirtebilirler. /Sözlü vasiyetnamenin vakit geçirilmeksizin tanıklar tarafından birlikte hâkime verilmesi zorunludur. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2012/23224, Karar No: 2013/3612, Tarih: 05.03.2013. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

⁶³ İnan/Ertaş/Albaş, s. 197.

⁶⁴ “Miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekir. (TMK’nın md. 528) Davacının doğum tarihinin, dosya arasında bulunan nüfus kaydına göre 02.11.1955 olduğu ve miras sözleşmesinin yapıldığı tarih itibarıyla davacı ... olmadığından (17 yaşında olduğu), söz konusu sözleşme yok hükmündedir.” Yargıtay 16. HD, Esas No: 2016/6413, Karar No: 2018/4434, Tarih: 29.06.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

⁶⁵ Öztan, s. 241.

bir işlem iç içe geçmiş durumdadır. Ölünceye kadar bakma sözleşmelerinin miras sözleşmesi şeklinde düzenlenmesi öngörülmüş olup TMK'nun 545. maddesi ile de miras sözleşmelerinin geçerliliği resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmesi şartına bağlanmıştır. TMK'nun 532. maddesine göre, resmi vasiyetname sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli tarafından düzenlenebilir⁶⁶.

Eşlerin birbirleri lehine karşılıklı olarak ölüme bağlı tasarrufta bulunmak istemeleri hâlinde bunun miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerekir. Bu şekilde yapılacak ölüme bağlı tasarruflar geçerlidir. Örneğin çocukları olmayan karı ve koca birlikte notere müracaat ederek karşılıklı olarak ölümüm hâlinde tüm malvarlığımı eşime bırakıyorum diyecek karşı taraf da kabul ettiğini beyan edecektir bu şekilde birbirleri lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunabileceklerdir.

Vasiyetname varken kanunun bir de miras sözleşmesi türünü kabul etmesinin gerekçesi şudur: Miras sözleşmesi iki taraflı bir hukukî işlem olduğu için bunu yapanları karşılıklı olarak bağlar. Şu halde, miras sözleşmesi yaparak ölüme bağlı tasarrufta bulunan kimse (yani mirasbırakan), sözleşmeden dönmeye ilişkin genel koşullar gerçekleşmeden sonradan bundan yanlı olarak dönemez. Oysa vasiyetname yapan, bu vasiyetinden hiçbir sebep yokken her zaman tek taraflı olarak dönebilir. Bir diğer gerekçe de şudur: Miras sözleşmesi, bir kimseye ilerde kendinden miras yiyecek kişilerle miras ilişkilerini şimdiden ve kesin olarak düzenlemektir⁶⁷.

Miras sözleşmesi ile ilgili hükümler TMK'da dağınık şekilde yer almaktadır. 503. maddede miras sözleşmesi yapabilme ehliyeti, 545. maddesinde miras sözleşmesinin kuruluşunda aranan şekil şartı, 527-530. maddelerde sözleşmenin içeriği, 546-548. maddelerde miras sözleşmesinin ortadan kaldırılması, 565/1-b.2, 566/1 maddelerinde sözleşmenin tenkisi, 672-574. maddelerinde miras sözleşmesinden doğan davalar düzenlenmiştir.

1.2.2.2.2. Olumlu Miras Sözleşmesi-Olumsuz Miras Sözleşmesi Ayrımı

⁶⁶ Yargıtay 14. HD, Esas No: 2015/17357, Karar No: 2016/5115, Tarih: 26.04.2016

⁶⁷ Aybay, s. 36.

Olumlu miras sözleşmelerinde⁶⁸ mirasbırakan, vasiyetnamede olduğu gibi ölüme bağlı tasarrufta bulunur. Bu sözleşme ile miras bırakan bir ve birden fazla kişiyi mirasçı olarak atar veya onun lehine mal vasiyeti yapar. Türk Medeni Kanunu bunu “miras sözleşmesi” olarak ifade etmiştir⁶⁹.

Kanunumuzda, niteliği itibarıyla birincisinden farklı olan diğer bir çeşit tasarruf da, mirasbırakan ile mirasçı arasında yapılan ve bu sonucu kişinin miras hakkından vazgeçmesine ilişkin olan “olumsuz miras sözleşmeleri” veya diğer adı ile “mirastan feragat sözleşmeleridir.”⁷⁰.

Mirastan feragat sözleşmesi ve kapsamı TMK'nun 528 ve devamındaki maddelerinde düzenlenmiş olup, miras sözleşmesinin bir çeşididir. TMK'nın 545. maddesi uyarınca miras sözleşmesinin geçerli olabilmesi için resmi vasiyetname şeklinde yapılması zorunludur. (Yargıtay İ. B. K. 11.02.1959 tarih 16/14 sayılı Kararı). Vasiyetnamenin açılması ise TMK'nın 596. maddesinde düzenlenmiş olup vasiyetname açılırken sulh hâkimince izlenmesi gereken usul belirtilmiştir. Miras sözleşmesinin ve bu kapsamda yer alan mirastan feragat sözleşmesinin "resmi vasiyetname şeklinde yapılması hususu yalnızca" geçerlilik şekline ilişkin olup, mirastan feragat sözleşmelerinin vasiyetnamelerdeki usul doğrultusunda açılıp okunacağına ilişkin kanunda bir hüküm bulunmadığı gibi noterde düzenlenmiş olan mirastan feragat sözleşmesinin mirasbırakanın ölümü halinde sulh hâkimine gönderilmesine dair de bir düzenleme söz konusu değildir⁷¹.

Öğretide bir görüş, miras sözleşmesinin olumlu ve olumsuz olarak ayrılmasına karşı çıkar. Bu görüş, mülga Medeni Kanun'da olumlu-olumsuz ayrımının bulunmamasına dayanır⁷². Diğer bir görüş ise, kanun içerisinde olumlu veya olumsuz ifadeleri kullanılmasa

⁶⁸ Olumlu miras sözleşmeleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Erginer, Umut Ozan, “*Olumlu Miras Sözleşmesine Kısa Bakış*”, ABÜHFD, C. 5, S. 10, Y. 2017, s. 89 vd.

⁶⁹ Öztan, s. 242; İmre/Erman, s. 181; Hatemi, s. 107 vd.

⁷⁰ Şener, s. 12; Öztan, s. 242; İmre/Erman, s. 181; Hatemi, s. 107 vd.

⁷¹ Yargıtay 3. HD, Esas No: 2018/4689, Karar No: 2018/12940, Tarih: 18/12/2018; “*Mahkemece murisin sağlığında yapılan 10.04.1974 tarihli mirastan feragat sözleşmesinin, resmi vasiyetname şeklinde yapılmaması ve murisin feragat işlemine muvafakatinin bulunmaması nedeniyle geçersiz olduğu, 30.04.1974 tarihinde muris ile oğlu ... Kesici arasında yapılan trampa sözleşmesinin ise mal kaçırma amacıyla yapıldığı, irade ile görünürdeki işlemi uyuşmaması nedeniyle muvazaalı olduğu gerekçesiyle yazılı şekilde hüküm kurulmuş ise de varılan sonuç yasal düzenlemelere ve dosya kapsamına uygun bulunmamaktadır.*” Yargıtay 16. HD, Esas No: 2017/3546, Karar No: 2018/7349, Tarih: 04.12.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

⁷² Berki, Şakir, Miras Hukuku, Ankara 1975, s. 83.

dahi, bu ayrımın içerik itibariyle var olduğunu savunur⁷³. Güncel haliyle hem öğreti, hem ide uygulama bakımından Tür Medeni Kanunu 527. maddede söz konusu ayrım açık bir şekilde ortaya konmuş ve miras sözleşmesi yerine olumlu miras sözleşmesi kullanılarak mirasçı atama ve belirli mal vasiyeti bırakma biçiminde ölüme bağlı tasarrufların olumlu miras sözleşmesinin konusunu teşkil ettiği düzenlenmiştir⁷⁴.

1.2.2.2.3. Miras Sözleşmesinin Tarihçesi

Hukuk biliminde uzun yıllardan beri tartışma konusu olan miras sözleşmeleri Roma Hukukunda yer almamaktadır. Zira miras sözleşmesi ile miras bırakanın vasiyet yapma serbestliği hakkının ihlal edilmiş olacağı varsayılıyordu. Roma Hukuku'na göre, bir kişi ölünceye kadar dilediği vasiyeti yapabilmeli, bununla bağlı kalmamalı ve yapmış olduğu vasiyeti bozarak bir yenisini yapabilmelidir. Vasiyet hakkının sınırlanması Roma Hukukuna göre kabul edilmemekteydi⁷⁵. Amaç, kanımızca, irade üzerindeki olası hilelere ve intikal üzerinde haksız etkiye karşı koymaktır.

İslam hukukunda vasiyet müessesesi mevcutken, miras sözleşmesi yoktur⁷⁶. Sovyet Rusya'da da miras sözleşmesi yoktur⁷⁷. Miras sözleşmelerinin kaynağını Germen hukuku oluşturmakta olup, oradan günümüz hukuklarına geçmiştir⁷⁸. Fransız hukukunda kural olarak miras sözleşmesi belirli istisnalar dışında yasaktır. Türk-İsviçre hukuku ile alman hukukunda ise herhangi bir sınırlama yoktur. Yukarıda belirtilen hukuk sistemlerine göre miras sözleşmesi her zaman ve herkesle yapılabilir⁷⁹.

1.2.2.2.4. Miras Sözleşmesinin Hukukî Niteliği

⁷³ Dural, Mustafa, Miras Sözleşmeleri, İstanbul 1980, s. 17.

⁷⁴ Erginer, s. 91.

⁷⁵ İmre/Erman, s. 182.

⁷⁶ Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Miras Hukuku, 1976, s. 127-128; Karaman, Hayreddin, Mukayeseli İslam Hukuku, 1974, s. 438.

⁷⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s. 128.

⁷⁸ Şener, s. 12.

⁷⁹ İmre/Erman, s. 182-183.

TMK m. 527/1 hükmüne göre, mirasbırakan kişi, miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü bir kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir. Burada tek taraflı bir işlem niteliğinde olan vasiyetname gibi bir durum söz konusu değildir. Aksine, iki taraflı ve birbiriyle uyumlu irade beyanlarını içeren bir işlem söz konusudur. Bu işlem ile mirasbırakan ile kendisine miras ya da belirli bir mal bırakılan taraf arasında bir anlaşma (miras sözleşmesi) yapılmış olmaktadır.

Bunun sonucu olarak, miras sözleşmesi de iki taraflı bir hukukî işlem olup, tarafların birbiriyle uyumlu irade beyanları ile vücut bulur. Bunun sonucu olarak, miras sözleşmesinin yapılması kişiye sıkı bir şekilde bağlıdır. Miras sözleşmesinin iki taraflı bir hukukî işlem olması nedeniyle, sözleşmeden tek taraflı dönme mümkün değildir. Oysa vasiyetnamede böyle bir engel yoktur⁸⁰.

Miras sözleşmesi, vasiyetnameden çeşitli yönlerle ayrılır. Bunlar arasında, tasarrufta bulunan miras bırakanın ehliyeti (tam ehliyet şartı); sözleşmenin yapılmasına ilişkin resmî şekil şartı, hukukî işlem olması yönüyle hukukî niteliği, tek taraflı dönmenin mümkün olmaması nedeniyle sözleşmeden dönme hususlarını sayabiliriz⁸¹.

1.2.2.2.5. Miras Sözleşmesinin Konusu

Miras sözleşmesinin konusunu da mirasbırakanın yani diğer bir tabir ile murisin terekesi oluşturur. Mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla, dilerse mirasın tamamını, dilerse sadece belirli bir malı miras sözleşmesi ile karşı tarafa intikal ettirme yükümlülüğü altına girebilir.

1.2.2.2.6. Miras Sözleşmesinin Şekli

Miras sözleşmesinin düzenlenmesi ve sona erdirilmesi resmî şekil şartına bağlı tutmuştur. Bunun sonucu olarak bir taraftan mirasbırakana tasarruf özgürlüğü ve serbestisini sınırlayan bir hukukî işlem yaparken daha dikkatli ve özenli bir şekilde düşünme imkânı sağlanmış; diğer taraftan miras sözleşmesi ile mirasçı atanan, kendisine belirli bir mal

⁸⁰ Öztan, s. 241; Şener, s. 13-14.

⁸¹ Öztan, s. 241-242; İnan/Ertaş/Albaş, s. 204-205.

bırakılan veya miras sözleşmesi alacaklısı olan kimseye daha sağlam, güvenilir ve istikrarlı bir hukukî durum sağlamak amacı güdülmüştür⁸².

TMK m. 545/1 hükmüne göre, miras sözleşmesinin geçerli olması için resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, sözleşmenin tarafları, arzularını resmî memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar.

Bu hükümlerden çıkan sonuca göre miras sözleşmesinin yapılması şu şekilde olacaktır:

Her iki taraf da arzularını aynı zamanda resmî memura bildirecektir⁸³. Burada geçen “aynı zamanda” ifadesiyle anlatılmak istenen, araya zaman girmeksizin arka arkaya arzuların bildirilmesidir. Yoksa her ikisinin aynı anda beyanda bulunması değildir⁸⁴.

Miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarrufta bulunan mirasbırakan yasal ve iradi temsil yolları kapalı olup, sözleşmenin yapılmasında bizzat bulunmalıdır. Buna karşılık diğer taraf temsilci aracılığıyla sözleşmeye katılabilir. Yalnız her iki taraf da mirastan feragat sözleşmesinde olduğu gibi ölüme bağlı tasarrufta bulunuyorsa, ikisinin bizzat sözleşmeye katılması icap eder⁸⁵.

Noter, miras sözleşmesinin içeriğinin okunması için yazılı metni taraflara verir. Bu aşamada her iki tarafın bizzat hazır bulunmaları gerekir. Bu husus miras sözleşmesinin geçerlilik şartıdır. Ölüme bağlı tasarrufta bulunan taraf okuma yazma bilmiyorsa, metin resmî memur tarafından kendisine okunur. Miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarrufta bulunmayanın miras sözleşmesini kendisinin okuması şart değildir. Onun yerine ölüme bağlı tasarrufu ona resmî memur veya üçüncü kişi okuyabilir. Her iki taraf da resmî memur olan noterin ve tanıkların önünde metni imzalarlar⁸⁶.

Resmî vasiyetnamenin aksine, miras sözleşmesinde tarafların metni tanıkların önünde imzalamaları geçerlilik şartıdır⁸⁷. Şekil şartına uyulmaması sebebi ile miras sözleşmesi

⁸² İnan/Ertay/Albay, s. 204-205.

⁸³ İmre/Erman, s. 189; Öztan, s. 243.

⁸⁴ İnan/Ertay/Albay, s. 205; Eren/Yücer Aktürk, s. 123-124.

⁸⁵ Öztan, s. 244; İnan/Ertay/Albay, s. 205

⁸⁶ Öztan, s. 244; “Hiç kuşku yoktur ki, karşılıklı miras sözleşmesinde ölüme bağlı kazandırma yararlanıcısı sağlığta bir taşınmazın mülkiyetini geçirme edimini üstlenmişse, taşınmaz mülkiyetinin transferi için ayrıca tapuya gitmek gerekir.”, Serozan/Engin, s. 332.

⁸⁷ Öztan, s. 244; Serozan/Engin, s. 233.

geçersiz ise, bunu her iki taraf ileri sürebilir. Mirasbırakan hayatta iken gerek kendisi, gerek diğer taraf geçersizliği ileri sürmemişse, mirasbırakanın ölümünden sonra ölüme bağlı tasarrufun geçersiz olduğu ileri sürülemez. Diğer ölüme bağlı tasarruflarda olduğu gibi bunun ancak iptali talep ve dava edilebilir⁸⁸.

1.2.2.2.7. Miras Sözleşmesinin Sona Ermesi

Miras sözleşmesi, vasiyetnameden farklı olarak iki taraflı bir işlem olması nedeniyle taraflardan birisinin iradesiyle ortadan kalkmaz. Buna karşılık, miras sözleşmesinin aşağıdaki hallerde sona erdirilmesi mümkündür.

Miras sözleşmesi, tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir (TMK m. 546/1). Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldırabilir (TMK m. 546/2).

Miras sözleşmesi gereğince sağlararası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması hâlinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir (TMK m. 547).

Mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar (TMK m. 548/1). Mirasbırakandan önce ölen kişinin mirasçıları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ölüme bağlı tasarrufta bulunandan, miras sözleşmesi uyarınca elde ettiği ölüm tarihindeki zenginleşmeyi geri isteyebilirler (TMK m. 548/2).

Miras sözleşmesi veya vasiyetnameyle yapılan ölüme bağlı kazandırmalar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmın sonradan daralması yüzünden hükümsüz olmaz; sadece tenkis edilebilir.

Evliliğin butlan veya boşanma ile son bulması hâlinde miras sözleşmesinin devam edeceğine ilişkin bir düzenlemenin öngörülmemesi hâlinde miras sözleşmesi sona erer⁸⁹.

⁸⁸ İmre/Erman, s. 189-190.

⁸⁹ Öztan, s. 261.

1.2.3. Maddî (Dar) Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

1.2.3.1. Genel Olarak

Maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflar denilince, mirasbırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuçlarının doğurmasını istediği son arzuları olduğu anlaşılır. Bu bağlamda vasiyetnamelerin ve miras sözleşmelerinin konusunu maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflardır⁹⁰. Maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflardan bazıları doğrudan doğruya miras hukuku ile ilgili iken, bazıları da miras hukuku ile ilgili olmayıp mirasbırakanın ölümünden sonra yerine getirilmesini istediği istekleri kapsar⁹¹.

Miras hukuku ile ilgili olan maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflar, TMK'nun 514 ile 530. maddeleri arasında belirtilmiştir. Bu açıdan mirasçı atama, belirli mal bırakma, yükleme, şarta bağlı tasarruflar, yedek ve art mirasçı atama, vakıf kurma, mirastan feragat sözleşmesi yapma gibi tasarruflar miras hukukuna ilişkin tasarruflardır. Ancak miras hukuku ile doğrudan doğruya ilgili olan maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflar bundan ibaret değildir. Bu anlamda TMK m. 510 ve 513'te düzenlenen mirasçılıktan çıkarma (ıskat) ve TMK m. 550'de düzenlenen vasiyeti yerine getirme görevlisi atama da miras hukuku ile doğrudan ilgili olan maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflardır⁹².

Miras hukuku ile ilgili olmayan maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflar daha çok aile hukuku, kişiler hukuku ve borçlar hukuku ile ilgilidir. Evlilik dışı çocuğun tanınması istemi, cenaze töreninin yapılmasına ilişkin arzular, miras hukuku ile ilgili olmayan maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflardandır.

1.2.3.2. Maddî Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruf Türleri

Miras hukuku ile doğrudan doğruya ilgili olan maddî anlamda ölüme bağlı tasarrufların bir kısmı sadece vasiyetname ile bir kısmı sadece miras sözleşmesi ile yapılabilir. Bunların dışındaki maddî anlamda ölüme bağlı tasarruflar, hem vasiyetname hem

⁹⁰ Öztan, s. 176-177; İmre/Erman, s. 57.

⁹¹ Antalya, s. 110; Serozan/Engin, s. 358.

⁹² Çiftçi, Hasan, Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali, Erzincan Binali Yıldırım Üniv. SBE, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan 2018, s. 96; Turan, Gamze, Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü, Gazi Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s. 24-25.

de miras sözleşmesi ile yapılabilir⁹³. Bunları başlıklar hâlinde kısaca incelemekte fayda vardır.

1.2.3.2.1. Sadece Vasiyetname İle Yapılabilecek Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Sadece vasiyetname yoluyla yapılabilecek maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar şunlardır. Birincisi, tek taraflı bir hukukî işlem olan vakıf kurma, ikincisi ise vasiyeti yerine getirme görevlisi atama yönündeki ölüme bağlı tasarruflardır⁹⁴.

Vakıf kurma, bir malın belirli bir amaca tahsisi edilmesi yönündeki irade açıklamasıdır⁹⁵. TMK'nun 102. maddesinde vakfın ölüme bağlı tasarrufla da kurulabileceği belirtilmiştir. Vakıf kurma iradesinin nasıl açıklanacağı TMK'nun 102. maddesinin birinci fıkrasında belirtilmiştir. Söz konusu hüküm gereğince vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanabilir. Vakıf kurma iradesinin ölüme bağlı tasarrufla açıklanabileceği mevzuatımızda TMK'nın 102. maddesine paralel bir şekilde TMK m. 526'da da belirtilmiştir. Söz konusu hüküm, "*Mirasbırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir.*" şeklindedir. Buna göre, mirasbırakan, kanunî mirasçılarının saklı paylarını ihlal etmemek koşuluyla tasarruf oranının tümü ile vakıf kurabilir⁹⁶.

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruf ile açıkladığı son arzularını yerine getirmek üzere, bir veya birkaç kişiyi vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir (MK. m. 550). Hükümde vasiyeti yerine getirme görevlisinin ancak vasiyetname ile atanabileceği düzenlenmiştir (MK. m. 550/I). Buna göre, vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda açıkladığı son arzuları yerine getirmek ve vasiyet hükümlerini icra etmek vb. işlemlerde bulunmak amacıyla mirasbırakan tarafından atanan kişi veya kişilerdir. Mirasbırakan, tam fiil ehliyetine sahip olan herkesi kendisi için vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atayabilir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasçılardan birisi olabileceği

⁹³ Çiftçi, s. 96-97; Turan, s. 25.

⁹⁴ Serozan/Engin, s. 359.

⁹⁵ Ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf kurulması konusunda detaylı bilgi için bkz. Üçerler, Esra Ceren, Ölüme Bağlı Tasarruf Yoluyla Vakıf Kurulması, Marmara Üniv. SBE, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s.

⁹⁶ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 128.

gibi, bir üçüncü kişi de olabilir. Ancak, hâkimler ve savcılar, Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 140. maddesi gereğince vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atanamazlar⁹⁷.

TMK m. 550/2 hükmüne göre, “*Vasiyeti yerine getirme görevlisinin, göreve başladığı sırada fiil ehliyetine sahip olması gerekir.*” Burada dikkat edilmesi gereken husus, görevlinin göreve başladığı sırada fiil ehliyetine sahip olmasıdır.

TMK m. 550/3 hükmüne göre, “*Vasiyeti yerine getirme görevlisine sulh hâkimi tarafından bu görevi bildirilir; bildirim tarihinden başlayarak onbeş gün içinde kabul edilmediği sulh hâkimine bildirilmezse, görev kabul edilmiş sayılır.*” Bu hüküm gereğince, mirasbırakan tarafından atanan vasiyeti yerine getirme görevlisinin bu görevi kabul etme gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atanan kişiye sulh hukuk mahkemesi tarafından bu göreve atandığı bildirilir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atanan kişi, kendisine yapılan bildirim tarihinden başlayarak onbeş gün içerisinde görevi kabul ettiğini sulh hukuk mahkemesine bildirmediği takdirde görevi kabul etmiş sayılır⁹⁸.

Vasiyetname yoluyla yapılması gereken maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar miras sözleşmesine konu olması hâlinde, bu ölüme bağlı tasarrufun vasiyetname hükümlerine tabi olacağı ve vasiyetçinin bu tasarrufundan tek taraflı rücu edebileceği kabul edilmektedir⁹⁹.

1.2.3.2.2. Sadece Miras Sözleşmesi İle Yapılabilecek Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Sadece miras sözleşmesi ile yapılabilecek tek tasarruf mirastan feragat sözleşmesidir. Bu konuda öğretide görüş birliği mevcuttur¹⁰⁰. Mirastan feragat sözleşmesi iki taraflı bir sözleşme olması sebebiyle tek taraflı olma özelliği tartışılmaz olan vasiyetname ile mirastan feragat sözleşmesinin yapılabilmesi mümkün değildir¹⁰¹.

Mirastan feragat sözleşmesi, mirasbırakanla mirasçısı arasında yapılan ve mirasçının miras hakkından vazgeçmesine ilişkin bulunan bir sözleşmedir. Feragat sözleşmeleri, esas

⁹⁷ Öztan, s. 340.

⁹⁸ Güvenç, Fikret, Vasiyeti Tenfiz Memuru, İstanbul Barosu Dergisi, C. 44, 1970, s. 870.

⁹⁹ Öztan, s. 339.

¹⁰⁰ Dural, Miras Sözleşmeleri, s. 106; Eren, Fikret, Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara 1966, s. 8;

¹⁰¹ Üçerler, s. 13.

itibariyle bir sözleşme niteliğinde değildirler. Miras sözleşmesi ile genel olarak vasiyetçinin malları üzerindeki ölüme bağlı tasarrufu anlaşılır. Hâlbuki feragat sözleşmesi ile bir mirasçı saklı pay veya miras hakkından vazgeçmektedir. Mirastan feragat sözleşmesi, miras hakkından vazgeçen saklı paylı mirasçı açısından ölüme bağlı bir tasarruf olmayıp, sağlararası bir işlemdir. Buna karşın, mirasbırakan açısından bu bir ölüme bağlı tasarruf sayılmaktadır¹⁰². Feragat sözleşmesinin miras sözleşmesi şeklinde yapılmasının şart olduğu hususu Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da ifade edilmiştir¹⁰³.

Mirastan feragat sözleşmesinin amacı müstakbel mirasçının kendi rızası ile mirastan feragatini bildirmesi ve mirasbırakanı bundan haberdar ederek mirasbırakanın terekesi üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesini sağlamaktır. Böylece mirasbırakan, feragat edenin saklı payı üzerinde dilediğince tasarruf etme imkânına sahip olur. O halde mirastan feragat sözleşmesinden mirasbırakan muhakkak haberdar edilmelidir. Bu da mirastan feragat sözleşmesinin tek taraflı olamayacağını açıklayacaktır¹⁰⁴.

1.2.3.2.3. Hem Vasiyetname, Hem de Miras Sözleşmesi İle Yapılabilecek Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların bir kısmı vasiyetname yoluyla yapılabilecekleri gibi, miras sözleşmesine de konu olabilirler. Miras sözleşmelerinin düzenlendiği TMK m. 527 hükmü, mirasbırakanın miras sözleşmeleri ile mirasını (mirasçı atama) veya belirli malını (belirli mal vasiyeti) üçüncü kişiye bırakabileceğini hükme bağlamıştır.

TMK m. 516 ve 517 hükümleri, mirasçı atamanın ve belirli mal vasiyetinin vasiyetnamenin konusu olabileceğini düzenlemiştir. Bunun sonucu olarak bu tasarruflar, hem miras sözleşmesi hem ölüme bağlı tasarruflar yoluyla yapılabilecek tasarrufları oluşturmaktadır.

¹⁰² İmre/Erman, s. 196.

¹⁰³ Yargıtay İBK, 11/02/1959 T., 16/14 E.K. (Nakleden: İmre/Erman, s. 196)

¹⁰⁴ Üçerler, s. 13.

İKİNCİ BÖLÜM

RESMÎ VASIYETNAME

2.1. Genel Olarak

El yazılı vasiyetname, taşıdığı sakıncalar da düşünüldüğünde, ihtiyaca cevap verme noktasında zaman zaman yetersiz kalabilmektedir. Bunun sonucu olarak, diğer vasiyetname şekillerinin kabul edilmesi gerektiği düşüncesi ile resmî vasiyetname kurumu medeni hukukta yerini almıştır. Resmî vasiyetname, özellikle ispat yönüyle diğer vasiyetname şekillerine göre büyük bir kolaylık sağlar.

Vasiyetnameyi resmî bir memurun düzenlemesi sebebiyle bunun kapsamı kesinlik ve açıklık kazanır. Vasiyet edenin son istek ve arzularında herhangi bir belirsizlik varsa, resmî memurun soracağı sorularla bu yöndeki belirsizlikler giderilmiş ve ilerde doğma ihtimali olan ihtilafların önüne geçilmiş olunur¹⁰⁵.

Bunların yanı sıra, okuma yazma noktasında yetersizlikleri bulunanlar açısından el yazılı vasiyetname düzenlenmesinde çıkacak olumsuzlar, resmî vasiyetnamede söz konusu olmaz.

Kanun koyucu, vasiyet yapma hakkını belirli kimselerin tekeline bırakmamak için el yazılı vasiyet yanında TMK m. 532-537 hükümleri arasında “resmî vasiyetname” kurumuna yer vermiştir. Resmî vasiyetname, adını, düzenlenmesine “sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine yetki verilmiş diğer bir görevlinin katılımından almaktadır.”¹⁰⁶.

2.2. Resmî Vasiyetnamenin Tanımı

TMK’da resmî vasiyetnamenin tanımına yer verilmiş değildir. Resmî vasiyetnamenin düzenlendiği TMK m. 532 hükmüne göre, “*Resmî vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine buyetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.*” Bu ifadelerden yola çıkılarak resmî vasiyetnameyi

¹⁰⁵ İmre/Erman, s. 81.

¹⁰⁶ İnan/Ertay/Albaş, s. 185.

şu şekilde tanımlayabiliriz: Noter, sulh hâkimi ya da resmî memur önünde, iki tanığın katılımıyla yapılan vasiyetnamelere resmî vasiyetname denir¹⁰⁷.

2.3. Resmî Vasiyetnamenin Özellikleri

Resmî vasiyetname, düzenlenmesine resmî memurların ve tanıkların katılması nedeniyle el yazılı vasiyetnameye göre daha kuvvetli bir delil niteliği taşır. Mirasbırakanın arzuları daha net bir şekilde belirlenip formüle edilir¹⁰⁸. Bunun yanı sıra, vasiyetname işin ehli tarafından kaleme alınacağı için muğlaklık içermez¹⁰⁹. Resmî vasiyetname düzenlenebilmesi için, mirasbırakanın okuryazar olmasına gerek yoktur. Zira vasiyetnameyi kaleme alacak olan kişi kendisi değil; resmî memurdur¹¹⁰.

2.4. Resmî Vasiyetnamenin Düzenlenme Şekilleri

2.4.1. Resmî Vasiyetnamenin Düzenlenme Şekilleri

Miras hukuku şekilci yapıya sahip bir hukuk dalıdır. Bir hukuksal işlemin geçerlilik koşuluna bağlanmasındaki amaçlar Miras Hukukunda kendisini çokça göstermektedir. Bunun sonucu olarak, ölüme bağlı hukuksal işlemde bulunan kişinin bu yöndeki iradesini açıklarken çok daha dikkatli ve düşünceli davranmasını sağlamak, iradesinin yazıya dökülmesi suretiyle sağlam bir ispat aracı temin etmek, yorum tartışmalarına imkânlar ölçüsünde yer vermemek gibi amaçlar burada fazlasıyla mevcuttur. Bu düşünceye bağlı olarak TMK’da düzenlenen resmî vasiyetname, resmî yazılı geçerlilik şekline tabi olan bir ölüme bağlı hukuksal işlemidir. Burada aranan şekil, bir ispat değil, geçerlilik şeklidir¹¹¹.

Türk Medeni Kanunu’nda resmî vasiyetnamenin hazırlanmasında esas itibariyle iki şekil öngörülmüştür. Bunlardan ilki, vasiyetçi tarafından okunup imza edilen şekildir (TMK

¹⁰⁷ Dural, Mustafa/Öz, Turgut, Miras Hukuku, 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019, s. 62; Köprülü, s. 142; Kılıçoğlu, Miras, s. 110; Eren/Yücer Aktürk, s. 115; Ayan, Mehmet, Miras Hukuk, 9. Baskı, Ekim 2016, s. 104.

¹⁰⁸ “Resmi vasiyetname yolunu seçen kişi, herhangi bir formalite tuzağına düşmemek için her adımı hesaplı, kitaplı atılması gerekli olan, son derece komplike, zaman alıcı ve paraya mal olucu bir şekil törenini göze almalıdır.”, Serozan/Engin, s. 319.

¹⁰⁹ Öztan, s. 196.

¹¹⁰ Öztan, s. 196.

¹¹¹ Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru, “Resmi Vasiyetname” TBB Dergisi, Y: 2017, S. 133, s. 371; Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Medeni Hukuk, İstanbul Ün. Yayınları (No: 1419), İstanbul 1969, s. 194-195.

m. 533, 534). İkinci şekil, vasiyetçinin okumadan ve imzalamadan yaptığı resmî vasiyetnamedir (TMK m. 535). İkinci şekil, daha çok okuryazar olmayanların başvurduğu bir yoldur. Aynı şekilde elindeki felç nedeniyle imza atamayan veya görme özürü olması nedeniyle vasiyetname metnini okuyamayan kişilerde ikinci yöntemden faydalanacaktır. Burada şu hususu da belirtmek gerekir ki, okuma yazma bilenlerin ikinci yönteme başvurmasında herhangi bir engel yoktur. Bu bakımdan, okuma yazma bilenler açısından bir seçim hakkı vardır¹¹².

2.4.2. Okuyup Yazabilenlerin Yapabilecekleri Resmî Vasiyetname

2.4.2.1. Son Arzuların Resmî Memura Bildirilmesi

2.4.2.1.1. Resmî Memur Kavramı

TMK m. 533/1 hükmüne göre, “*Mirasbırakan, arzularını resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyetnameyi yazar veya yazdırır ve okuması için mirasbırakana verir.*” Burada, resmî memurun kimler olabileceğine değinmekte fayda vardır. TMK m. 532/2 hükmüne göre, “*Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.*” Buna göre resmî memur, sulh hâkimi, noter¹¹³ veya kanunla kendisine yetki verilmiş bir görevli olacaktır¹¹⁴. Noter yetkisine sahip yazı işleri müdürlerinin, resmi vasiyetname düzenleyebilecekleri uygulamada ve doktrinde kabul edilmektedir¹¹⁵.

¹¹² Dural/Öz, s. 68; Öztan, s. 197.

¹¹³ “Ülkemizde resmi vasiyetname düzenlenmesini 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 60. maddesinin 2. bendine dayanarak daha çok noterler yapmaktadır”, İnan/Ertaş/Albaş, s. 187; “Maddede resmi vasiyetname tanzim edebilecek memurların başında sulh hâkimi sayılmıştır. Ancak mahkemelerin iş yoğunluğu ve mirasbırakanın vasiyetname yapma işini bir yargılama işi olarak değil, kendi özel işi olarak görmesi, noterle görüşmeyi kendisi için daha rahat bulması gibi nedenlerle sulh hâkimine başvurulmak suretiyle resmi vasiyetname tanzimi uygulamasına pek rastlanmamaktadır”, Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 378.

¹¹⁴ “... TMK’nın 532. maddesine göre, resmi vasiyetname; resmi memur, Sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli tarafından iki tanığın katılımıyla düzenlenir. Uygulamada vasiyetnameler genel olarak noter tarafından düzenlenmektedir. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2013/15169, Karar No: 2013/17434, Tarih: 05.03.2013. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹¹⁵ “TMK’nın 532. maddesinde; resmi vasiyetnamenin, iki tanığın katılımıyla resmi memur tarafından düzenleneceği hükme bağlandıktan sonra, resmi memurun Sulh Hâkimi, Noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabileceği açıklanmıştır. Noter yetkisine sahip yazı işleri müdürlerinin, resmi vasiyetname düzenleyebilecekleri uygulamada ve doktrinde kabul edilmektedir.” Yargıtay 3. HD, Esas No: 2017/16678, Karar No: 2018/7664, Tarih: 05.07.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

Madde metninde her ne kadar vasiyetname düzenleme yetkisi verilenlerin başında sulh hâkimine yer verilmiş ise de, uygulamada sulh hâkimine resmî vasiyetname düzenletildiğine pek rastlanmamaktadır¹¹⁶.

Uygulamada, resmî vasiyetname tanziminde resmî memur olarak sayılan kişilerin başında noterler yer almaktadır. 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 89. maddesi, düzenleme şeklinde yapılması zorunlu işlemler kenar başlığı altında resmî vasiyetnameyi de saymıştır.

Resmî vasiyetname yapma yetkisi “kanunla kedisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli” de olabilir. Yetki verilmiş görevli kapsamına konsoloslar girmektedir¹¹⁷. Yine, noter bulunmayan yerlerde noter başkâtipleri bu yetkiye sahiptir. Buna karşılık sulh hukuk hâkimlerinin yazı işleri müdürlerinin böyle bir yetki bulunmamakta olup, düzenlenen vasiyetnameyi sulh hâkimi onaylasa bile geçerli olmaz¹¹⁸. Burada, muhtarların ve belediye başkanlarının vasiyetname düzenleme yetkisine sahip bulunmadığını da hatırlatmakta fayda vardır¹¹⁹.

2.4.2.1.2. Resmî Memurun Özellikleri

TMK m. 536 hükmünde vasiyetname düzenlenmesine katılacak memur ve tanıklar hakkında bazı sınırlamalar konmuştur. Buna göre, fiil ehliyetine sahip olmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklanmış olanlar, okuma yazma bilmeyenler veya mirasbırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar. Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz¹²⁰. Bu hususlara ilişkin detaylı açıklamalar için, tanıklara dair yaptığımız açıklamalara bakınız.

¹¹⁶ “Sulh mahkemesine düzenleme yetkisi veren kural, uygulanamaz bir hale gelmiştir. Ne var ki sulh mahkemesine bu yetkiyi veren kural kanundan çıkarılmadıkça sulh hâkiminin düzenlediği resmi vasiyetnameler de geçerlidir”, Hatemi, s. 102.

¹¹⁷ Serozan/Engin, s. 319; Hatemi, s. 102.

¹¹⁸ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 378.

¹¹⁹ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 378.

¹²⁰ Eren/Yücer Aktürk, s. 116.

2.4.2.1.3. Resmî Memura Bildirim

Mirasbırakanın okuma yazma bilmesi hâlinde son arzularını resmî memura bildirecektir¹²¹. Bildirim şekli yazılı olabileceği gibi, sözlü de olabilir¹²². Bu bağlamda, dilsiz olanlar yazılı bildirim usulünü tercih edebilir. Körlerin resmî vasiyetnamenin bu şeklini yapmaları imkânı yoktur. Zira, vasiyetname metnini okuyabilmeleri için okuma yazma bilmeleri¹²³ şarttır. Dolayısıyla bu kişiler, ancak TMK m. 535 hükmünde düzenlenen usulde resmî vasiyetname yapabilirler¹²⁴. Buna karşılık hem kör, hem de sağır olanların her iki çeşit resmî vasiyetnameyi yapabilmelerine imkân yoktur. Çünkü bunların son istek ve arzularını resmî memura açıklayabilmeleri çok zordur. Bu mümkün sayılsa bile, bu kişiler hazırlanan vasiyetname metnini okuyamazlar ve işitemezler¹²⁵.

Son arzuları içeren metin yazılı olarak veriliyorsa, bu metin mirasbırakan tarafından bizzat kaleme alınmış olabileceği gibi, bir danışman veya vekil tarafından da kaleme alınmış olabilir. Önemli olan o metnin mirasbırakan tarafından kabul edilmiş olmasıdır¹²⁶.

Vasiyetçi, resmî memura yazılı olarak verdiği son arzularını içeren metni üçüncü bir kişiye yazdırmışsa, noterin, metindeki arzuların vasiyetçinin iradesine uygun olup olmadığını denetlemesi gerekir. Bunu da vasiyetçiye soracağı sorularla gerçekleştirir. Son arzuların

¹²¹ “... TMK 533-534. maddelerine göre; Mirasbırakan, arzularını resmi memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyetnameyi yazar veya yazdırır ve okuması için mirasbırakana verir. Vasiyetname, mirasbırakan tarafından okunup imzalanır. Memur, vasiyetnameyi tarih koyarak imzalar. Vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan hemen sonra mirasbırakan, vasiyetnameyi okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder. Tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve mirasbırakanı tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2011/6433, Karar No: 2011/17282, Tarih: 03.11.2011. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹²² Serozan/Engin, s. 319; Eren/Yücer Aktürk, s. 116; İmre/Erman, s. 84; İnan/Ertaş/Albaş, s. 187.

¹²³ “MK m. 481’deki (Yeni TMK m. 534) normal resmi vasiyet şeklinde, vasiyetçinin okuma yazma iktidarının bulunması şarttır. Fakat vasiyetçinin okur-yazar olup olmadığının vasiyetnameye yazılmasının zorunlu olduğuna dair bir kanun hükmü yoktur.” Yargıtay HGK, Esas No: 1972/968, Karar No: 1972/937, Tarih: 22/11/1972, Aktaran: İmre/Erman, s. 85.

¹²⁴ Eren/Yücer Aktürk, s. 117; İmre/Erman, s. 84.

¹²⁵ İmre/Erman, s. 84; İnan/Ertaş/Albaş, s. 187.

¹²⁶ Serozan/Engin, s. 319; Yargıtaya göre, okuma yazma bilmeyen bir kimsenin, son arzularını evde noter kâtibine söylemesi ve noterin de noter kâtibinin beyanına göre vasiyetnameyi düzenlemesi geçersizdir. (Yargıtay 2. HD, Esas No: 1996/147, Karar No: 1996/3555, Tarih: 02.04.1996), Nakleden: Dural/Öz, s. 69.

bildirilmesinin belirli bir süre içinde tamamlanması şart olmayıp, kesin bir metne kadar bazen çok uzun sürmesi de mümkündür¹²⁷.

2.4.2.2. *Resmî Memurun Vasiyetnameyi Yazıya Dökmesi*

Vasiyetçinin son arzularını alan resmî memur, bunları, vasiyetname metnini¹²⁸ oluşturacak şekilde yazıya döker. Bu işlemi kendisi yapabileceği gibi, altındaki memurlar aracılığıyla da yapabilir¹²⁹. Örneğin noter, bu işlemi yapmak için kâtibini kullanabilir¹³⁰.

Yazıya dökme işlemi esnasında, vasiyetçinin bildirdiği istek ve tasarruflar, resmî memurun bu hususta soracağı sorularla açıklığa kavuşturulur ve belirsizlikler giderilir. Kanuna aykırı hususlar varsa, memur tarafından vasiyetçiye gerekli hatırlatma yapılır ve bu hususta aydınlanması sağlanır. Gerekirse, resmî memur bu konuda bir vasiyetname tasarısı hazırlayarak vasiyetçiye sunabilir, bunun üzerinde görüşebilirler ve vasiyetçi bunu genişletebilir veya daraltabilir¹³¹.

Metnin el yazısıyla yazılması şart olmayıp, bilgisayar ve daktilo gibi teknik cihazlar da kullanılabilir¹³². Resmî vasiyetnamenin yabancı bir dilde düzenlenip düzenlenemeyeceği hakkında Türk Medeni Kanunu'nda herhangi bir hüküm yoktur. Bununla birlikte, mülga Noterlik Kanunu'nun 36. maddesine göre, noterler tarafından re' sen düzenlenen resmî senetlerin Türkçe düzenlenmeleri gerektiğinden, resmî senet olduğunu kabul ettiğimiz bu tür vasiyetnamelerin de yabancı dilde düzenlenmesinin imkân dâhilinde olmadığı kanaati hâkimdi. 1512 sayılı Noterlik Kanunu gerek 74. maddesi, gerek 84. maddesi hükmü ile

¹²⁷ Dural/Öz, s. 69.

¹²⁸ “Burada onama şeklinde değil, düzenleme şeklinde vasiyetname yapılması, aranan bir geçerlilik koşuludur. Buna göre resmi vasiyetname, resmi memur tarafından başından sonuna kadar re’sen düzenlenen bir vasiyetnamedir. 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 89. maddesi bunu açıkça hükme bağlamış bulunmaktadır”, Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 371.

¹²⁹ “... Yargılama sırasında tanıklığına başvurulmuş noter kâtabi beyanında; muris yanında iken, vasiyeti kendisinin yazdığını, murisin gerekli düzeltmeleri de yaptığını, vasiyet yazma işi bittikten sonra, notere götürdüğünü, noterin vasiyeti murise yüksek sesle okuduktan sonra, imzalandığını beyan etmiş ise de, noter huzurunda yapılan vasiyetnameler resmi belgelerden olup, bu belgelerin aksi ya da sahteliği ispat edilemediği gibi, davanın niteliği itibarıyla de, olayda tanık dinlenilmesi mümkün değildir. /Dava konusu vasiyetnamenin incelenmesinden, noterin bizzat kendisi tarafından vasiyete başlanıldığı ve sonunda noter tarafından imzalandığı görülmüştür. Bu durum ve diğer şekil şartları itibarıyla, iptali istenilen vasiyetin Medeni Kanunun 532 ve devamı maddelerinde belirtilen şekil şartlarına uygun olduğunun kabulü zorunludur. ...”. Yargıtay 3. HD., 03.06.2014, E. 2014/1020, K. 2014/8842.

¹³⁰ Öztan, s. 200; Serozan/Engin, s. 319; Eren/Yücer Aktürk, s. 117; İnan/Ertaş/Albaş, s. 188.

¹³¹ İmre/Erman, s. 84.

¹³² İmre/Erman, s. 84; Eren/Yücer Aktürk, s. 117.

Türkçe bilmeyenler için yeminli tercüman bulundurulacağı ilkesi benimsenmek suretiyle aynı düşünce kabul edilmiştir¹³³.

2.4.2.3. Vasiyetnamenin Okunması ve İmzalanması

Resmî vasiyetname düzenlenmesinin bu aşamasını, vasiyetçinin resmî memur tarafından düzenlenen vasiyetname içeriğinin kendi arzularına ve iradelerine uygunluğunun anlaşılması için okunması oluşturur.

Son arzuların bildirilmesi ve yazılmasından sonra, vasiyetnamenin arzularına ve iradelerine uygun bir biçimde yazılıp düzenlendiğinin anlaşılması için vasiyetnamenin, okunmak üzere vasiyetçiye verilmesi gerekir. Miras bırakanın resmî memur tarafından düzenlenen vasiyetnameyi kendisinin okuması, resmî vasiyetname düzenlemenin şekle ilişkin bir unsurdur¹³⁴. Bu şartın yerine getirilmemesi, şekil eksikliği nedeniyle iptal sebebi oluşturur¹³⁵.

Düzenlenen vasiyetname metnini okuyan vasiyetçi, söz konusu vasiyetnamenin kendi arzu ve iradesine uygun olduğu sonucuna varırsa metni imzalar. Okur-yazar vasiyetçiler açısından imzanın el yazısı ile atılması şarttır. Mühür kullanmak veya parmak basmak geçerli değildir¹³⁶.

İmza, vasiyetçinin vasiyetname içeriğini onayladığı anlamı taşıdığından, vasiyetnamenin altına atılmalıdır. Diğer bir ifade ile vasiyetname metninin sona erdiği kısma atılmalıdır. Vasiyetnameye sonradan eklemeler yapılmışsa, eklenen kısımlar için de imza gerekir¹³⁷.

Vasiyetnamenin mirasbırakan tarafından imzalanmasının ardından ilgili resmî memur da tarih¹³⁸ atarak vasiyetnameyi imzalar. Resmî memurun atacağı imzanın da onun el yazısı¹³⁹

¹³³ İnan/Ertaş/Albaş, s. 188.

¹³⁴ İnan/Ertaş/Albaş, s. 188.

¹³⁵ İmre/Erman, s. 85.

¹³⁶ “Özellikle TBK m. 15 hükmündeki imza atamayan kimselere ilişkin hükümler burada uygulanamaz. Kişi imza atamıyorsa, vasiyetnamesini TMK m. 535 hükmüne göre yapmalıdır.” Dural/Öz, s. 69; İmre/Erman, s. 85.

¹³⁷ İmre/Erman, s. 85.

¹³⁸ “El yazılı vasiyetnamede olduğu gibi, resmi vasiyetnamede de tarih yazılmasının önemi büyüktür ve bu sebeple de bir geçerlilik şartıdır”, İmre/Erman, s. 85.

¹³⁹ Bunun sonucu olarak, matbu imza veya kaşe gibi hususlar yeterli olmayacaktır; imzanın el ile atılması zorunludur.

ile olması gerekir. Fakat tarihin elektronik ortamda yazılması mümkündür. Yine bunun gibi, tarihin bir başkası tarafından elle yazılması da mümkündür¹⁴⁰.

Tarihin gün, ay ve yılı kapsayacak şekilde atılması gerekir. Buna karşılık vasiyetnamenin düzenlendiği saatin yazılması zorunlu olmadığı gibi, vasiyetnamenin düzenlendiği yerin de yazılması zorunlu bir unsur değildir¹⁴¹.

Tarih elle yazılırken, ay ve gün açısından çift haneli olmayanlar rakamlara denk geliyorsa, sonradan bir değişikliğe ve oynamaya mahal vermemek için bu rakamların önüne sıfır (0) konulmasında fayda vardır. Örneğin 16 Mayıs 2019 tarihinde düzenlenen vasiyetname için “16.5.2019 yerine 16.05.2019 yazılmasında fayda vardır.

Vasiyetçinin imzası, ilgili olduğu metnin kabulü ve kapandığı anlamına geldiği için, metni örtecek şekilde, yani metnin sonunda yer almalıdır. Ancak vasiyetname başka bir şekilde kapanmışsa, imzanın sonda olmaması geçerliliği etkilemez, yeter ki metin imza arasında bağ kurulsun. Örneğin vasiyetname metni sayfanın son satırında bitmiş ve imza atacak yer kalmamışsa, imzanın sayfanın kenarına atılması mümkündür. Vasiyetnamenin birden fazla sayfadan oluşması hâlinde, vasiyetçinin her sayfayı imzalaması gerekli değildir. Sadece son sayfanın imzalanması, vasiyetnameye geçerlilik kazandıracaktır¹⁴².

Resmî memurun imzalama işlemi, vasiyetçinin imzalamasından sonra olmalıdır¹⁴³. Aksi durumda, yani önce resmî memurun imzalaması hâlinde, vasiyetname geçerli sayılamaz¹⁴⁴. Zira resmî memurun imzası, bir tasdik niteliği taşır¹⁴⁵. Resmi vasiyetnamenin; işlemde birlik prensibi uyarınca, vasiyetçinin vasiyetnameyi okumasından sonra, aşamalarında araya fasıla girmeksizin tamamlanması gerekir. Resmi memurun yaptığı işlemler tevsik işlemi olduğu için, baştan itibaren Aynı memur tarafından yapılması ve son

¹⁴⁰ Öztan, s. 200; Dural/Öz, s. 70; İmre/Erman, s. 85.

¹⁴¹ Dural/Öz, s. 70.

¹⁴² Dural/Öz, s. 70

¹⁴³ “... Resmi vasiyetnamenin; işlemde birlik prensibi uyarınca, vasiyetçinin vasiyetnameyi okumasından sonra, aşamalarında araya fasıla girmeksizin tamamlanması gerekir. Resmi memurun yaptığı işlemler tevsik işlemi olduğu için, baştan itibaren aynı memur tarafından yapılması ve son imza işleminin de tahriri alan, okuyan ve vasiyetçi ile tanık sözlerini dinleyen, yazdıran memur tarafından yapılması zorunludur. Bu yön, işlemlerde birlik prensibinin zaruri bir sonucudur. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2015/10759, Karar No: 2015/18648, Tarih: 24.11.2015.

¹⁴⁴ İmre/Erman, s. 85; Dural/Öz, s. 70; İnan/Ertas/Albaş, s. 189.

¹⁴⁵ Öztan, s. 201; İmre/Erman’a göre, “... kanunda izlenen bu sıraya göre, önce resmi memurun resmi vasiyetnameyi imzalaması, bundan sonra da tanıkların şerhini düşüp imzalamaları gerekir. Ancak bu sıra emredici nitelikte değildir. Memur vasiyetnameyi tanıklardan sonra da imza edebilir ve böyle bir durum iptal sebebi oluşturmaz”. İmre/Erman, s. 87.

imza işleminin de tahriri alan, okuyan ve vasiyetçi ile tanık sözlerini dinleyen, yazdıran memur tarafından yapılması zorunludur. Bu yön işlemlerde birlik prensibinin zaruri bir sonucudur. Bu prensibe uyulmamasının, vasiyetnamenin iptali sebebi oluşturduğu Yargıtay'ın yerleşmiş uygulaması ile kabul edilmektedir¹⁴⁶.

Yukarıda açıklanan ve vasiyetname metninin okunup imzalanması aşamasını oluşturan kısımda işlem yapılırken tanıkların hazır bulunmalarına gerek yoktur. Bu husus, TMK m. 534/1 hükmünden anlaşıldığı üzere, TMK m. 533-534 hükümlerine göre yapılan vasiyetnamenin en büyük özelliği, içeriğinin tanıklardan gizlenebilmesidir. Buna karşılık, vasiyetçinin isteği ile tanıkların bu safhaya katılmalarına bir engel yoktur¹⁴⁷.

2.4.2.4. Vasiyetnamenin Okunduğu ve Onaylandığı Hususunun Tanıklar Önünde Beyan Edilmesi ve Tanıkların Şerh Vermesi

2.4.2.4.1. Vasiyetçinin Beyanda Bulunması

TMK m. 534/1 hükmüne göre, “*Vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan hemen sonra mirasbırakan, vasiyetnameyi okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder.*” Yukarıda belirtilen ve vasiyetnamenin resmî memur ve vasiyetçi tarafından imzalanmasını oluşturan aşamalara tanıkların katılması zorunlu değil iken, tarih ve imzalama aşamasından sonraki aşamada tanıkların katılımı zorunludur. Buna göre mirasbırakan, iki tanıgın ve memurun önünde vasiyetnameyi okuduğunu ve bunun son arzularını içerdiğini beyan eder¹⁴⁸. Vasiyetçinin bu türlü beyanı bir şekil şartı olup, aksi durum vasiyetnamenin iptali sebebidir¹⁴⁹. Buna karşılık Dural/Öz'e göre, tanıklar tarafından düşülecek şerhte vasiyetçinin, tanıklar önünde okuduğunun belirtilmesi zorunlu değildir.

2.4.2.5. Tanıklarca Vasiyetnameye Şerh Düşülmesi ve Şerhin Unsurları

2.4.2.5.1. Tanıkların Nitelikleri

2.4.2.5.1.1. Tanıkların Sayısı

¹⁴⁶ Yargıtay 3. HD, Esas No: 2017/16678, Karar No: 2018/7664, Tarih: 05.07.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹⁴⁷ Dural/Öz, s. 70; Öztan, s. 201.

¹⁴⁸ Hatemi, s. 103; İmre/Erman, s. 85; Dural/Öz, s. 71; Öztan, 201; Eren/Yücer Aktürk, s. 118.

¹⁴⁹ Hatemi, s. 103; İmre/Erman, s. 85.

TMK m. 532 hükmünde vasiyetnameye iki tanığın katılması öngörülmüştür. Benzer düzenleme sözlü vasiyetname için de kabul edilmiş ve sözlü vasiyetin geçerli olabilmesi için en az iki tanığa bildirilmesi gerekli görülmüştür (TMK m. 539/2). Bu yönüyle her iki vasiyetname arasında benzerlik vardır.

Resmî vasiyetnamenin geçerliliği için iki tanığın varlığı zorunlu olmakla birlikte, tanık sayısının ikiden fazla olması da mümkündür. Buradaki sayı, asgari sayıyı ifade etmektedir. Bu nedenle tek tanıkla yapılan resmî vasiyetname geçerli olmayacaktır. Buna karşılık ikiden fazla tanıkla yapılan resmî vasiyetnameler de geçerli olacaktır¹⁵⁰.

2.4.2.5.1.2. Vasiyetnameye Katılamayacak Tanıklar

TMK m. 536 hükmünde¹⁵¹ vasiyetname düzenlenmesine katılacak memur ve tanıklar hakkında bazı sınırlamalar konmuştur. Buna göre, fiil ehliyetine sahip olmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklanmış olan kişiler, okuma yazma bilmeyenler veya mirasbırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar. Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile lehlerine kazandırmada bulunulamaz¹⁵².

Tanıklık yapması ve resmî memur olarak görev yapması yasak olan kişilerin nitelikleri göz önüne alındığında bunları iki grupta toplamak mümkündür. Bir grup (fiil ehliyeti olmayanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, okuma yazma bilmeyenler), hiçbir resmî vasiyetnamenin yapılmasına katılamazlar. Onlar açısından mutlak şekilde düzenlemeye katılma yasağı vardır. Buna karşılık, miras bırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları,

¹⁵⁰ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 280-281.

¹⁵¹ “Noterlik Yasasının 76. maddesine göre tanıklarda ek nitelikler aranmıştır. Kendisi bizzat ilgili ise veya bir ilgili onun vekili olarak hareket ediyorsa, aralarında evlilik birliği kalmamış olsa bile ilgililerden birinin karı veya kocası ise, usul veya füruu veya kan hısımlığında üçüncü, sıhri hısımlıkta ikinci derecede bu derece dahil ilgililerden biri ile aralarında sıhri de olsa civar hısımlığı veya evlat edinme ilişkisi varsa, ilgililerden biri noterin katip veya hizmetlisi ise ilgililerden biri ile aralarındaki iki, üç ve dördüncü numaralarda yazılı ilişki bulunan bir şahsın vekili olarak ediyorsa noterlik işlemi kendi yasasına veya aralarında iki, üç ve dört numarada yazılı ilişkiler bulunan bir kimse yararına tasarrufu kapsıyorsa ve 78. madde gereğince reşit olmayanlar, mahcurlar, Hukuk Yargılamaları Usulüne göre yeminli olarak dinlenilmesi mümkün olmayanlar, noter katip ve hizmetlileri de noterlik işlemlerine katılamazlar ve tanık olarak dinlenemezler”.

¹⁵² Eren/Yücer Aktürk, s. 116; İşgüzar, Hasan, Yeni Türk Medeni Kanunu’na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Yetkin Yayınevi, Ankara 2003, s. 55.

kardeşleri ve bunların eşleri, sadece belirli bir kimsenin resmî vasiyetnamesinin düzenlenmesine katılamazlar, fakat herhangi bir kimsenin resmî vasiyetnamesine katılabilirler¹⁵³.

Fiil ehliyetinin bulunup bulunmadığı hususu TMK m. 14 hükmüne göre tayin edilecektir. Buna göre, ayırt etme gücü bulunmayan, ergin olmayanlar ve kısıtlılar fiil ehliyetine sahip değildir. Bunun sonucu olarak, bu nitelikleri sahip olmayan kişiler de resmî vasiyetnamenin düzenlenmesinde tanık olarak yer alamayacaktır.

Madde metninde, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklı olanların da tanık sıfatıyla resmî vasiyetnameye katılamayacakları ifade edilmiştir. Buradaki kamu hizmetinden yasaklılık, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla olmalıdır¹⁵⁴. Örneğin işlediği kasten yaralama suçundan dolayı verilen hapis cezasının sonucu olarak kamu hizmetinden yasaklanmış bir kişi tanık olamayacaktır. Buradaki kamu hizmetinden yasaklılık, bir ceza mahkemesi kararıyla gerçekleşmiş olmalıdır. Bunun dışında örneğin olağanüstü hal döneminde çıkarılar kanun hükmünde kararnamele ihraç edilenler açısından da kamu da çalışma yasağı getirilmiş olup, bu durumdakilerin tanıklığına bir engel yoktur.

Altsoy ve üstsoy yönünden hiçbir derece sınırlaması yoktur. Bunlar açısından mirasçı olup olmama da önemli değildir¹⁵⁵.

Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılmayacak olanlar TMK'nun 536. maddesinde tahdidi olarak sayılmıştır. Buna “düzenlemeye katılma yasağı” denir¹⁵⁶.

Evlatlık ve evlat edinen yönünden TMK m. 536 hükmünde herhangi bir yasaklama bulunmamakta ise de, bir görüşe göre, yasağın bunlar yönünden de geçerli olması gerekir. Aynı şekilde, evlatlığın eşinin de evlat edinenin vasiyetnamesinin düzenlenmesine katılamaması gerekir¹⁵⁷.

¹⁵³ Dural/Öz, s. 64; “

¹⁵⁴ “*Dikkat edilecek olursa maddede işlenen suç ve verilen mahkûmiyet kararı üzerinde durulmamış, tam aksine işlenen suç ne olursa, sanık hakkında kamu hizmetinden yasaklılık kararı verilmesi öngörülmüştür.*”, Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 381.

¹⁵⁵ Dural/Öz, s. 64.

¹⁵⁶ “...Nitekim TMK'nın 536. maddesinde; “Fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okuryazar olmayanlar, mirasbırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri, resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar. /Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz.” ibaresi yer almaktadır. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2016/2244, Karar No: 2016/5868, Tarih: 14.04.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹⁵⁷ Dural/Öz, s. 64, 65.

2.4.2.5.2. Vasiyetnameye Şerh Düşülmesi ve Şerhin Unsurları

Bu beyanın ardından tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve mirasbırakanı tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar (TMK m. 534/2). Tanıkların vasiyetnameye düşecekleri bu şerhin aşağıdaki hususları kapsaması zorunludur¹⁵⁸.

İlk olarak, vasiyetçinin resmî vasiyetname metnini kendilerinin önünde okumuş bulunduğunu tanıklar tasdik edeceklerdir. İkinci olarak, vasiyetname metninin son isteklerine uygun olduğunu vasiyetçinin beyan etmiş bulunduğunu tanıklar tasdik edecektir. Son olarak, tanıkların vasiyetçiyi söz konusu bu tasarrufa ehliyetli gördüklerini bu şerhte açıklamaları gerekir.

Tanıkların yukarıda unsurları belirtilen şerhi vermeleri bir geçerlilik şartıdır¹⁵⁹. Bu unsurlardan birisinin bulunmaması hâlinde vasiyetnamenin iptali gündeme gelir. Örneğin vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerini şerhte belirtmemeleri hâlinde, bu durum bir iptal sebebi olacaktır¹⁶⁰.

Tanıkların vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerine dair şerhleri vasiyetçiyi gerçek anlamda ehil kılma sonucu doğurmaz. Bu, onların kişisel beyanı niteliğinde olup, ilerde çıkacak ehliyetsizlik iddiasında kuvvetli bir delil teşkil edebilir. Buna karşılık, tanıkların bu

¹⁵⁸ İmre/Erman, s. 86; Dural/Öz, s. 71 vd.

¹⁵⁹ “İsviçre Hukukunda, Federal Mahkeme ve onu takip eden yazarlar, şerhte belirtilecek noktalar daha önce resmi memurca düzenlenen metinde yer alıyorsa, şahitlerin sadece imza atmakla yetinmelerini geçerli görüyorlar. Bu fikir, İsviçre MK m. 501/2’nin Almanca metnine dayanmaktadır. Söz konusu hüküm, tanıkların tasdikinde esasın onların imzası olduğunu ifade edecek tarzda kaleme alınmıştır ve tasdik imza ile olur şeklindedir. Buna karşı, aynı maddenin MK m. 481’e (TMK m. 534) esas olan Fransızca metni, tanıkların ayrıca bir beyanda bulunup onu imza etmelerini gerektirir niteliktedir. Ancak, Türk Hukukunda Federal Mahkeme ve ona katılan yazarların savundukları fikre imkân yoktur”. Kocayusufpaşaoğlu, s. 173.

¹⁶⁰ İmre/Erman, s. 86; “... Zira, MK’nın 481/1. maddesine göre, “Vasiyetnameye tarih ve imza konulunca vasiyet eden kimse, vasiyetnameyi okuduğunu ve vasiyetnamenin son arzularını muhtevi olduğunu resmi memur huzurunda iki şahide beyan eder. Şahitler; bu beyanatın huzurlarında vukuuna ve o kimseyi tasarrufa ehil gördüklerine dair vasiyetnamenin altına verecekleri şerhi imza ederler”. Vasiyetnamede ise, tanıkların “Yanımda tanzim edilerek okunan iş bu vasiyetnameyi imzam altında tasdik ederim” şeklinde beyanda bulundukları görülmüştür. Vasiyetnamede tanıklar Türk Kanunu Medenisinin 481. maddesi uyarınca vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerini beyan etmemişlerdir. Belirtilen şekle ilişkin bu eksiklik geçerlilik şartıdır. ...”. Yargıtay 3. HD., 26.11.2013, E. 2013/16213, K. 2013/16631. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

beyanlarına rağmen yapılacak bir yargılamada alınacak adli tıp raporu ile vasiyetçinin ehliyetsiz olduğu kanıtlanabilecek ve vasiyetname iptal edilebilecektir¹⁶¹.

Tanıkların vasiyetnameye verecekleri bu şerhi kendi el yazılarıyla yazmaları mümkün olduğu gibi başkasına da yazdırabilirler. Yine bunun gibi, söz konusu şerhin bilgisayar, daktilo gibi bir aletle yazılması da mümkündür. Nitekim 28.11.1945 tarih ve 15/13 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına göre, tanıkların resmî vasiyetnameye verecekleri şerhin kendi el yazıları ile yazılmış olması şart değildir. Sadece, bunların her iki tanık tarafından imza edilmesi şarttır. Bunlardan birisinin imza eksikliği hâlinde bir şekil eksikliği ve iptal söz konusu olacaktır¹⁶².

Şerhin vasiyetnamenin altına yazılması ve resmî memur tarafından tasdik edilmesi şarttır. Nitekim Yargıtay 2. HD bir kararında, *“Uyuşmazlık konusu vasiyetnamenin tetkikinden anlaşıldığı gibi, noter, vasiyetçinin son arzularını tespit edip işlemi tamamladıktan sonra, tanıklar, el yazılarıyla yazılmış olup vasiyetçinin son arzularını belirten belgeyi imzalayıp notere vermişlerdir. Her şeyden önce bu ifadeler noter tarafından tasdik edilmemiş, vasiyetnamenin altına yazılmamış, muhteva noter tarafından tasdik olunmamış, hatta imzalar dahi onaylanmadığına göre, bu yazılar hiçbir surette vasiyetnameye dâhil bir işlem olarak kabul edilemez. Kaldı ki, şahit beyanlarının notere ne surette ve ne zaman tevdi edildiği de belli değildir. Bu bakımdan vasiyetname usulüne uygun olarak düzenlenmemiştir.”* sonucuna varmıştır¹⁶³.

Karardan anlaşılabacağı üzere, tanıkların şerhi noter huzurunda verip, bunu yine noter huzurunda imzalamaları bir geçerlilik şartıdır. Aynı şekilde, şerhin ve tanık imzalarının vasiyetname metninin altında bulunması, ayrı bir kâğıda yazılmaması da bir geçerlilik şartıdır. Ancak, söz konusu şer ayrı bir sayfada olmasına rağmen vasiyetname metninin devamını oluşturan bir sayfa ise geçerli kabul edilmelidir. Şerhin her iki tanık için ayrı ayrı yazılması şart değildir. Tek metin yazılıp iki tanık tarafından imzalanması yeterli olacaktır¹⁶⁴.

Vasiyetnamenin içeriğinin tanıklara bildirilmesi zorunlu değildir (TMK m. 534/3). Bunun sonucu olarak, mirasbırakan vasiyetinin içeriğini gizli tutabilecektir. Tanıkların işlevi sadece bir vasiyetname düzenlendiğini ve bu vasiyetnamenin mirasbırakan tarafından

¹⁶¹ İmre/Erman, s. 86.

¹⁶² İmre/Erman, s. 86.

¹⁶³ Yargıtay 2. HD, Esas No: 1973/1556, Karar No: 1973/1575, Tarih: 15.03.1973 (Aktaran; Dural/Öz, s. 71)

¹⁶⁴ Dural/Öz, s. 71.

arzularına uygun olduğunu tasdiktir. Kanun koyucu TMK m. 534/3 hükmünde zorunlu olmayan bir hususu açıklamış olup, bu hususun aksi yasak değildir. Diğer bir ifade ile vasiyetnamenin içeriğinin tanıklara okunmasına bir engel yoktur. Bu husus vasiyetçinin takdirindedir. Vasiyetname içeriği tanıklara okunmuş olsa bile, vasiyetname içeriğinin okunduğunun tanıkların şerhinde yer alması gerekmez¹⁶⁵. Ancak, vasiyetnamenin içeriğinin okunduğunun şerhte yer alması da şerhi ve dolayısıyla vasiyetnameyi geçersiz kılmaz.

Okunarak ve imzalanarak düzenlenen resmî vasiyetname, tanıkların imzaları ile tamamlandığı için, vasiyetçi, şerh yazıldıktan fakat tanıklar daha imzalamadan önce ölecek olursa, bir kimsenin ölümünden sona vasiyetnamesinin tamamlanması mümkün olmadığından, vasiyetname geçersiz olacaktır¹⁶⁶.

2.4.3. Okuma-Yazma İktidarı Bulunmayan veya Vasiyetname Metnini Okumayanların Yapabilecekleri Resmî Vasiyetname

2.4.3.1. Genel Olarak

Okuma-yazma bilmeyenler veya okuma-yazma iktidarından yoksun olanlar, örneğin hastalık veya âmâlık (körlük) sebebiyle vasiyetnameyi okumak ve imza etmek kudreti bulunmayan kimseler hakkında TMK m. 535 hükmünde¹⁶⁷ özel vasiyetname şekli düzenlenmiştir. Buna göre, “*Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder.*” Vasiyetnamede bulunan yazıları herhangi bir nedenle okuyamayan ve imzalayamayan kişilerin, 535. maddeye uygun bir resmî vasiyetname yapabilmeleri mümkün hâle getirilmiştir¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Dural/Öz, s. 72.

¹⁶⁶ Dural/Öz, s. 72.

¹⁶⁷ Resmi vasiyetnamede düzenleme şekli (okuma yazma bilen ve bilmeyenlerin vasiyetname düzenleme şekilleri arasındaki farklılıklar bağlamında TMK m. 534 ve 535.’in değerlendirilmesi ve kanunlaşma sürecinde mecliste sunulan görüşler) ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Yavuz, Cevdet/Topuz, Murat, “*Resmî Vasiyetnamede Düzenleme Şekli (Okuma Yazma Bilen ve Bilmeyenlerin Vasiyetname Düzenleme Şekilleri Arasındaki Farklılıklar Bağlamında TMK m. 534 ve 535’in Değerlendirilmesi)*” Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, s. 1145-1161.

¹⁶⁸ İmre/Erman, s. 88.

2.4.3.2. Bu Tür Vasiyeti Yapabilecek Kişiler

Kanun koyucu TMK m. 535 hükmünde, eski MK 482 hükmünde geçen “okuyup yazamayan” ifadesini tercih etmemiş, buna karşın “okumaksızın ve imzalamaksızın” kavramlarını tercih etmiştir. Önceki metinde yer alan mirasbırakanın “okuma yazma bilmemesi” ifadesi maddenin uygulama alanını daraltmaktaydı. Çünkü bir kimse okuma yazma bildiği halde, vasiyetin yapıldığı tarihte geçirdiği bir kaza ya da hastalık dolayısıyla okuması ya da okuması mümkün olduğu halde vasiyetnameyi imza etmesi mümkün olmayabilir. Bu durumda “okuma yazma bildiği halde, vasiyetnameyi okuyamayan veya imza edemeyen bir mirasbırakan” söz konusu olacaktır¹⁶⁹.

TMK m. 535 hükmü okuma yazma bildikleri halde okuyamayan veya imza edemeyen kişilerin de bu maddeye göre resmî vasiyetname yapabilmelerini ifade etmektedir. Bu anlamda olmak bu madde gereğince imza atma konusunda bedensel engelliler (felçliler, kaza sonucu parmaklarını ya da elini kaybetmiş kişiler) resmî vasiyetname yapabilirler. Görme engellilerin (âmâların) de “Braille Alfabesi” ile yazma olanağı bulunsa bile ancak TMK m. 535 hükmüne göre yani okunmaksızın ve imzalanmaksızın türünde resmî vasiyetname düzenletebilecekleri¹⁷⁰; buna karşılık okuma yazma bilen duyma ve konuşma engellilerin vasiyetnameyi okuyabilecekleri ve imza edebilecekleri gerekçesiyle TMK m. 532 hükmüne dayanan resmî vasiyetname yapabilecekleri kabul edilmektedir¹⁷¹.

Bu fikre karşı olan Özuğur ise, görme engellilerin Braille Alfabesi biliyorlarsa bir uzman aracılığı ile kaleme aldıkları son arzularını resmî memura çevirttirerek sunmak, noterin hazırladığı metnin de yine uzman tarafından yine Braille Alfabesine göre yapılan yazılı beyanın uzman tarafından noter ve tanıklara sözlü olarak aktarılması suretiyle yapılabileceğini ifade etmektedir¹⁷². Oysa Braille Alfabesi ’ne göre yapılan yazılı beyanın uzman tarafından noter önünde tanıklara sözlü olarak aktarılması şeklinde yapılan resmî vasiyetname TMK m. 535 hükmüne dayanan okunmaksızın ve imzalanmaksızın resmî vasiyetname türüne girer¹⁷³.

¹⁶⁹ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 387.

¹⁷⁰ Berki, Ali Himmet, Vasiyet ve Ölüme Bağlı Tasarruflar, Ankara 1961, s. 81.

¹⁷¹ Öztan, s. 204; Dural/Öz, s. 75.

¹⁷² Özuğur, Ali İhsan, Türk Medeni Kanunu’ndan Önce ve Sonra Miras Hukuku, Cilt 1, 4. Bası, Ankara 2016, s. 848.

¹⁷³ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 387.

Hem duyma, hem konuşma hem de görme engelli kişiler resmî vasiyetname yapamazlar¹⁷⁴. Bunlar için ancak olağanüstü koşulları mevcut ise sözlü vasiyet yapma gündeme gelebilir¹⁷⁵.

Öğreti ve uygulamada, okuma yazma bildiği halde TMK m. 532-534 hükümlerine göre değil de, TMK m. 535 hükmüne göre resmî vasiyetname yapabilmelerinin mümkün olup olmadığı tartışma konusu olmuştur. Bir kısım yazarlar, okuma yazma bilenlerin bu hususta bir seçim haklarının bulunduğunu, dilerlerse okuma yazma bilenlere özgü yöntemi, dilerlerse de TMK m. 535 hükmünde belirtilen yöntemi tercih edebileceklerini savunmaktadırlar. Örneğin hiç okuyamayan ya da yazamayan bir kimse, ya da okuma yazma bilmesine rağmen elleri sakat olduğu ya da vasiyetnameyi düzenlerken elleri kırık olduğu için imza atamayan bir kişi sadece TMK m. 535 hükmündeki resmî vasiyetnameyi düzenleyebilir. Buna karşılık okuma yazma bilen bir kişi, seçimlik hakkına sahiptir. O, isterse vasiyetnamesini okuyarak ve imzalayarak düzenlettirir; isterse okumadan ve imzalamadan düzenlettirir¹⁷⁶.

Yargıtay bir içtihadı birleştirme kararında, okuma yazma bilmeyenlerle ilgili resmî vasiyetnameye ilişkin TMK m. 535 hükmünün uygulanmasında, mirasbırakanın vasiyette imzası koşuluna yer verilmemesine rağmen, böyle bir imzanın atılmış olmasının vasiyetnameyi geçersiz hale getirmeyeceğini kabul etmektedir¹⁷⁷.

Bu görüşlerin sonucu olarak okuma yazma bilenler diledikleri takdirde okunmaksızın ve imzalanmaksızın vasiyete ilişkin TMK m. 535 hükmüne göre de vasiyet tanzim ettirebilecek, buna karşılık okuma yazma bilmeyenler ise okuma yazma bilenlere ilişkin TMK m. 532-534 hükmüne göre vasiyetname tanzim ettiremeyecektir. Yargıtay da son yıllarda verdiği kararlarında, okuma yazma bilenlerin TMK m. 535 hükmüne göre vasiyetname düzenleyebileceğini kabul etmektedir. Söz konusu kararlardan birinde *“Okur-yazar kişiler de hiç bir gerekçe göstermeden okuyamayan veya imzalayamayanlar gibi resmi vasiyetname düzenleme yolunu seçebilirler. Bu yön 26.03.1962 günlü ve 23/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının sonuç bölümünde açıkça ifade edilmiş olup, içtihadın yürürlüğünden bu yana bu yolda süregelen uygulamaya paralel olarak yasada da düzenleme yapılmıştır.”* sonucuna

¹⁷⁴ Berki, s. 82

¹⁷⁵ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 388.

¹⁷⁶ Dural/Öz, s. 67-68

¹⁷⁷ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı 26.03.1962, 23/3 Resmi Gazete 11122.

varmıştır¹⁷⁸. Bir başka kararında “... mirasbırakanın okuryazar olduğu halde okuryazar olmayanlara özgü şekilde vasiyetname düzenlemiş olmasının, vasiyetnamenin geçerliliği üzerinde hiçbir etkisi olmadığı gözetilerek uyumsuzluğun esasının incelenmesi ve ulaşılabilecek sonuç uyarınca bir hüküm kurulması gerekir.” sonucuna ulaşmıştır¹⁷⁹.

Ancak, okur-yazar kişiler için, okuyamayan veya imzalayamayanlar gibi resmi vasiyetname düzenleme yolunun seçilmesi halinde de; TMK’nın 535. maddesinde gösterilen şekle uyulmak zorundadır. Aksi takdirde yapılan vasiyetname geçerli olmaz¹⁸⁰.

2.4.3.3. Vasiyetnamenin Aşamaları

Bu kişilerin yapabilecekleri vasiyetname iki aşamadan oluşur. Bu aşamalar şunlardır: Birinci safhada mirasbırakan son arzularını ve iradelerini resmî memura açıklar. Resmî memur vasiyetnameyi mirasbırakanın son arzularına göre hazırlar. Bu aşamada tanıkların yer alması gerekmez. İkinci safhada mirasbırakanın vasiyetnameyi okuyup imzalaması mümkün olmadığı için, resmî memur, tanıkların önünde vasiyetnameyi okur. Bunun sonucu olarak vasiyetnamenin içeriğinin gizli kalması gibi bir durum söz konusu olmayacak ve vasiyetin içeriği üçüncü kişilerce öğrenilmiş olacaktır¹⁸¹.

Mirasbırakanın metni imzalaması mümkün olmadığı için, o sadece resmî memur ve tanıklar önünde okunan metnin kendi son arzularına uygun kaleme alındığını ve yazıları kabul ettiğini beyan edecektir. Bu beyan, onun imzası yerine geçecektir¹⁸².

¹⁷⁸ Yargıtay 3. HD, Esas No: 2018/5856, Karar No: 2018/10138, Tarih: 17.10.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹⁷⁹ Yargıtay 3. HD, Esas No: 2016/3597, Karar No: 2017/4536, Tarih: 04.04.2017. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹⁸⁰ “Somut olayda, davaya konu vasiyetnamede; mirasbırakan imzasının olması gereken yerde “sol el baş parmak izi” bulunmakta olup, mirasbırakanın okur yazar olup olmadığı, okur yazar ise neden imza yerine parmak izi kullandığı anlaşılamamaktadır. Şayet mirasbırakan okuryazar değil ise vasiyetname yukarıda belirtildiği üzere, TMK’nın 535. maddesinde gösterilen şekle uygun yapılmamış, vasiyetnamenin noter tarafından mirasbırakana okunmak üzere verildiği onun da okuduğu belirtilmiş, şayet mirasbırakan okuryazar ise de; neden imza yerine parmak izi kullandığına dair bir şerh düşülmemiştir. Bu hali ile davaya konu vasiyetnamenin yasanın aradığı şekil şartlarına bağlı olarak yapıldığından bahsedilemeyecektir. O halde mahkemece; yasada gösterilen şekle uygun olarak düzenlenmemiş olan vasiyetnamenin bu gerekçe ile iptaline karar verilmesi gerekirken, yanlılgı değerlendirme ve yazılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 3. HD, Esas No: 2018/5856, Karar No: 2018/10138, Tarih: 17.10.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

¹⁸¹ Aybay, s. 33; Öztan, s. 202.

¹⁸² Öztan, s. 202.

Bu işlemlerin ardından resmî memur tarih atar ve metni imzalar. Resmî memurun yanında ayrıca iki tanık da vasiyetnameyi imzalayacaktır. Tanıklar, tasarrufu yapan kişiyi ehil gördüklerini, resmî memur tarafından vasiyetnamenin yüksek sesle okunduğunu ve bu yazılanları kabul ettiğini kendi önlerinde kendilerine beyan ettiğine ilişkin vasiyetnameye şerh ederek imzalarlar¹⁸³. Burada şu hususu da hatırlatmak gerekir ki, tanıklar imzalarını el yazısıyla atmalıdırlar. Zaten bu husus, tanıkların okuryazar olmalarının aranmasının doğal bir sonucudur¹⁸⁴.

Resmî vasiyetname tamamlandıktan sonra, resmi vasiyetnamede buna sonradan yapılacak çıkıntı ve ekler de, artık yeni bir ölüme bağlı tasarruf niteliğinde olduklarından, aynı şekil şartlarına uyulmak icap eder. Buna karşılık çıkıntı ve ekler vasiyetname tamamlanmadan yapılacak olursa, tekrardan şekil şartlarına uyulmasına gerek yoktur. Zira bu durumda, hem vasiyetçinin imzası ya da beyanı tarafından kapanmış hem de noterin imzası ile tevsik edilmiş olurlar¹⁸⁵.

2.4.4. Karma Vasiyetname

2.4.4.1. Genel Olarak

Yukarıda okuma-yazma iktidarı bulunmayan veya vasiyetname metnini okumayanların yapabilecekleri resmî vasiyetnameyi kimlerin yapabileceklerine dair başlıkta yaptığımız açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, 26.03.1962 tarih ve 23/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, İsviçre doktrini ve uygulamasına paralel olarak karma şekilde, yani kısmen TMK m. 533-534, kısmen de TMK m. 535 hükmünün aradığı şekil şartlarına uyularak da resmî vasiyetname yapılmasına cevaz vermiş ve bu görüş, Türk doktrini tarafından da kabul görmüştür¹⁸⁶.

Karma vasiyet, okuma yazma bildikleri halde, TMK m. 534 hükmü yerine, TMK m. 535'te düzenlenmiş olan hüküm, okunmaksızın ve imzalanmaksızın resmî vasiyetname tanzim edilebilmesini ifade eder¹⁸⁷. Öğretide bazı yazarlar ise karma vasiyetnameye karşı

¹⁸³ Dural/Öz, s. 73-74; Öztan, s. 202.

¹⁸⁴ Dural/Öz, s. 74.

¹⁸⁵ Dural/Öz, s. 74.

¹⁸⁶ Dural/Öz, s. 74; Aybay, s. 33.

¹⁸⁷ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 389.

çıkılmaktadırlar. Bu anlamda olmak üzere Antalya,¹⁸⁸ karma vasiyetnameye, Medeni Kanunumuzun değiştirilmesine ilişkin 1984 tarihli Medeni Kanun Ön Tasarısı'nda 459. maddede yer verildiği halde, yeni 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ise bilinçli olarak böyle bir vasiyetnameye yer vermediğini ifade ederek, karma vasiyetnamenin kabul etmemektedir.

Bir diğer görüş de, karma vasiyetnamenin mevcut yasa hükümleri karşısında mümkün olmadığını, karma vasiyetnamenin varlığının kabul edilmesi hâlinde, TMK'nın okuma yazma bilenler ile okunmaksızın ve imzalanmaksızın resmî vasiyet ayrımı büyük oranda ortadan kalkacağını, söz konusu ayrımın, tanıkların vasiyet içeriğinden bilgi sahibi olup olmamasına dayandığını, karma vasiyetin kabul edilmesi hâlinde bu ayrımın bir anlamının kalmayacağını ifade etmektedir¹⁸⁹.

Karma vasiyetnamelerin mümkün olduğunu kabul eden görüşe göre, karma vasiyetin söz konusu olabilmesi için şu şartların birlikte gerçekleşmesi gerekir:¹⁹⁰ Birincisi karma şekil, resmî vasiyetnameler için öngörülmüş olan şekil yasal düzenlemenin amacını tam olarak gerçekleştirmelidir. İkincisi karma şeklin sağladığı garanti, TMK m. 533-534 ya da 535 hükümlerine göre yapılan resmî vasiyetnamelerin sağlayacağı garantilerden daha az olmamalıdır.

2.4.4.2. Okunmadan, Fakat İmzalanarak Düzenleme

Burada, esasında resmî vasiyetname TMK m. 535 hükmüne uyularak düzenlenmekte, fakat vasiyetçi, vasiyetnamenin noter tarafından tanıklar önünde okunmasından sonra, ayrıca bir de vasiyetnameyi imzalamaktadır. Bu halde, TMK m. 535'in aradığı garantiden daha fazlası gerçekleşmiş olacağı için bu vasiyetname geçerli olur. Nitekim sözü edilen 1962 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararında da, “*Özel olarak yurdumuzda okuma yazma bilmeyen birçok kişinin sadece imzalarını atabilmeleri ve imzalı bir resmî belgenin ne de olsa imzasız bir resmî belgeden daha çok güven sağlayacak nitelikte olduğu göz önünde tutulunca, MK 482*

¹⁸⁸ Antalya, s. 135.

¹⁸⁹ Kılıçoğlu-Yılmaz, s. 389.

¹⁹⁰ Dural/Öz, s. 74.

(TMK m. 535) hükmü uyarınca düzenlenen bir resmî vasiyet senedinde, vasiyetçinin imzasının bulunması onun muteberliği üzerinde etkisiz sayılmalıdır.”¹⁹¹

Burada tartışmalı olan husus, noterin vasiyetnameyi tanıklar önünde okumasının zorunlu olup olmadığıdır. Bazı yazarlar bunu şart olarak aramamaktadırlar. Bu yazarlara göre noter, vasiyetnameyi tanıklar olmaksızın sırf vasiyetçiye okusa dahi, vasiyetçinin tanıklara noterin vasiyetnameyi kendisine okuduğunu ve bunun son arzularına uygun olduğunu beyan ettikten sonra, bu beyanını imza ile tevsik etmesi, belgenin geçerliliği için yeterli garantiyi oluşturur. Zira bu beyan, belgenin altındaki vasiyetçi imzası ile birlikte belgenin gerçek ve mirasbırakanın son iradesine uygun bir belge olduğu konusunda yeteri kadar garanti sağlar¹⁹².

Escher’e nazaran, MK m. 481 (TMK 534)’ün kıyas yoluyla uygulanması da bu sonucu haklı gösterir. Nasıl, bu maddenin öngördüğü ihtimalde tanıkların vasiyetçinin vasiyetnameyi okuduğuna ilişkin bizzat kendi gözlemlerine dayanan bir beyanda bulunmaları gerekmiyorsa, burada da onların belgenin okunması sırasında hazır bulunmalarına ve bu noktayı da gözlemlerine dayanarak tasdik etmelerine ihtiyaç yoktur. Tıpkı MK 481 (TMK 534)’de olduğu üzere, mirasbırakanın vasiyetnamenin resmî memur tarafından kendisine okunduğuna ilişkin beyanının tanıklarca tasdik edilmesi yeterlidir¹⁹³.

Diğer bir grup yazar ise, okunmadan fakat imzalanarak yapılan resmî vasiyetnamelerde, noterin metni tanıklar önünde okumasının zorunlu olduğunu savunurlar¹⁹⁴. Oğuzman, şu gerekçelerle vasiyetname metninin tanıklar önünde okunmasını zorunlu görmektedir: Örneğin körlüğü nedeniyle vasiyetnameyi okuyamayan fakat imza atabilen kimseye vasiyetnamenin tanıklar bulunmaksızın okunması hâlinde vasiyetçinin imzaladığı senedin, kendisine okunan metin olup olmadığını kontrol etmesi mümkün olmayıp; imzası bu hususu tevsik edici nitelikten yoksun olacaktır. Bu nedenledir ki okuyamayanlar için TMK m. 535 hükmündeki şekle tam olarak uyulmasını aramak doğru olacaktır. Fakat fazla olarak metinde vasiyetçinin imzası da olabilir¹⁹⁵.

Her iki görüşten ayrılan Kocayusufpaşaoğlu, meseleye bu tür karma vasiyetname düzenleyen kişinin okuma bilip bilmemesi açısından yaklaşmaktadır. Buna göre, vasiyetçi

¹⁹¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 185-186; Dural/Öz, s. 74-75.

¹⁹² Tuor, P., Kommentar zum Schweizerischen Erbrecht, 2. Auflage, Bern 1952, Art. 502, N. 8b; Escher, Art. 502, N. 7 (Naklen: Dural/Öz, 75; Kocayusufpaşaoğlu, s. 186).

¹⁹³ Aktaran, Kocayusufpaşaoğlu, s. 186-187.

¹⁹⁴ Oğuzman, s. 116.

¹⁹⁵ Oğuzman, s. 117.

okuma biliyorsa, vasiyetnamenin tanıklar önünde okunmasına gerek yoktur. Çünkü o, imza atarken imzaladığı metin ile noterin kendisine sunduğu metnin aynı olup olmadığını kontrol edebilecek durumdadır. Onun bu konuda tanıkların yardımına ihtiyacı yoktur. Oysa, gözlerinin zayıf olması veya okuma bilmemesi gibi sebeplerden ötürü okuma iktidarından yoksun vasiyetçiler için, ikinci fikre uygun biçimde, resmî memur tarafından vasiyetname metni okunurken tanıkların hazır bulunması zorunludur. Gerek Federal mahkemenin, gerekse yazarların ileri sürdükleri bütün sakıncalar, bu ihtimale inhisar etmek üzere yerindedir. Böylece karma vasiyetnamenin bu çeşidinin de iki ayrı tipi olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu iki tip arasındaki ilişkiler, aynı TMK m. 533-534 ve 535'teki resmî vasiyetname tipleri arasındaki ilişkiler gibidir. Okuma iktidarını haiz vasiyetçi vasiyetnamesini, resmî senede bu hususta herhangi bir kayıt koydurmaya gerek olmaksızın dilediği gibi düzenlettirebileceği halde, resmî memur vasiyetname metnini kendisine okurken, tanıklar hazır bulunabilirler de, hazır bulunmayabilirler de. Okuma iktidarından yoksun vasiyetçiler için, karma vasiyetnamelere ait bu çeşidin yalnız ikinci tipi (tanıklar resmî memurun metni okuduğu sırada mutlaka hazır bulunmalıdır) açık olacaktır¹⁹⁶.

Kanımızca, vasiyetçinin okuma yazma bilmemesi hâlinde vasiyetnamenin tanıklar önünde okunması zorunluluk arz etmektedir. Bu bağlamda, yukarıda belirtilen ve “vasiyetçinin ilgili vasiyetnamenin noter tarafından kendisine okunduğunu ve bunun son arzularını içerdiğini” beyan etmesi hâlinde vasiyetnamenin tanıklar önünde okunmasının zorunlu olmadığına dair görüş kanımızca uygulamada sıkıntılara sebebiyet verir. Bu bağlamda, vasiyetçinin, kendisine okunduğunu belirttiği vasiyetnamenin noter tarafından değiştirilmesi az da olsa ihtimal dâhilindedir. Bu nedenle, bu durumlarda vasiyetname içeriğinin tanıkların önünde okunması zorunludur.

2.4.4.3. Okuyarak, Fakat İmzalamadan Düzenleme

Özellikle okuma yazma bilen, fakat örneğin sakatlığı nedeniyle imza atma iktidarından yoksun kişiler başvurabilirler. Bu gibi durumlarda, vasiyetçinin resmî belgenin metnini resmî memura okutacak yerde bizzat okumasının hiçbir sakıncası yoktur. Tam aksine, bizzat okumanın, başkasına okutmaya nazaran avantajları bile vardır. Örneğin vasiyetçi okuma

¹⁹⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 188.

temposunu kendisi ayarlar, iyi anlayamadığı bir cümleyi tekrar okur, vasiyetnamenin içeriği tanıklardan gizlenmiş olur vs.¹⁹⁷

TMK m. 535, vasiyetnameyi imzalamayan kişilere, resmî memurca hazırlanan metnin, bizzat resmî memur tarafından şahitler huzurunda okunmasını öngörmüştür. Acaba burada da, vasiyetçinin vasiyetnamesini tanıklar huzurunda okuması şart mıdır? Hâkim olan fikre göre okunması zorunludur. Buna karşı, tanıkların sadece mirasbırakanın elindeki belgeye baktığını görebilecekleri, yoksa onların söz konusu belgenin vasiyetçi tarafından gerçekten okunup okunmadığını anlayamayacakları, bu nedenle onların huzurunu aramanın hiçbir pratik faydasının olmadığını ve dolayısıyla böyle bir zorunluluk bulunmadığını belirtenler de vardır¹⁹⁸.

Kocayusufpaşaoğlu bu gibi hallerde hâkim görüşü savunmakta, bununla birlikte, tanıkların vasiyetname vasiyetçi tarafından okunurken hazır bulunmaları zorunluluğu üzerinde ısrar etmek gerektiğini belirtmektedir. Bu durumda tanıklar, vasiyetnamenin altına verecekleri şerhte, birincisi vasiyetçinin vasiyetnameyi huzurlarında okuduğunu, ikincisi belgeyi okuduğuna ve son arzularına uygun gördüğüne dair beyanda bulunduğunu, üçüncüsü bu sırada kendisini ölüme bağlı tasarrufa ehil gördüklerini tasdik edeceklerdir¹⁹⁹.

2.5. Türkçe Bilmeyenlerin Türkiye’de Düzenlettirecekleri Resmî Vasiyetnameler

Bir kimsenin Türkçe bilmemesi, kural olarak Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda olmadığını gösterir. Ne var ki, T.C. uyruğunda olduğu halde yabancı bir ülkede doğup büyüyen ve Türkçe öğrenemeyen kişiler de bulunabilmektedir. Türkçe bilmeyenler için Türk Medeni Kanunu’nda özel bir hüküm bulunmaması, bunların resmî vasiyetname düzenlettirmelerine engel değildir. Ancak, vasiyetçi Türkçe bilmediğine göre, işlemin başından sonuna kadar bir tercüman bulundurulması, böylece 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 74. maddesinden yararlanmak suretiyle bu boşluğun doldurulması gerekir²⁰⁰.

Yabancı dille arzularını bildiren kişinin vasiyetnamesi tercüman aracılığı ile düzenlendikten sonra, vasiyetçinin diline göre düzenlenen bir örneğinin de kendisine

¹⁹⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s. 188-189.

¹⁹⁸ Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s. 189, dn. 97’deki yazar.

¹⁹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 189.

²⁰⁰ Gönensay, Samim/Birsen, Kemaleddin, Miras Hukuku, 1956, s. 96; Şener, Esat, Noterler ve Vasiyetname, Noterler Birliği Hukuk Dergisi, 1976, Sayı: 10, s. 6; Kocayusufpaşaoğlu, s. 180.

verilmesi gerekir²⁰¹. Resmî memur, resmî vasiyetname düzenlettirmek isteyen kişinin dilini biliyorsa, hem tercümanlık yapıp hem de vasiyeti resmî memur olarak düzenlemesinde bir sakınca yoktur²⁰².

1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 74. maddesindeki tercümana başvurma yolundaki hüküm, noterin o dili bilmemesi hali için sayılmalıdır. Zira, yaptığı işin niteliği sebebiyle tercüme işini noterin bizzat yapmasının bir sakınca değil, aksine bir garanti kabul edilmesi gerekir²⁰³. Netice itibariyle, Türkiye'de Türkçe bilmeyenler, resmî vasiyetname düzenlettirmekten yoksun bırakılmamışlardır²⁰⁴.

Tercümanın Noter ve Hâkim tarafından tanınan ve güvenilen kişi olmasına dikkat edilmelidir. Vasiyetçinin beraberinde getirdiği kişiye tercüme işinin verilmemesi daha uygun olur. Tercümanın noter veya hâkim tarafından bizzat belirlenmesinde fayda olup, alınacak bu tedbir, ileride yanlış ve istenmeyen sonuçların doğumunu önler²⁰⁵.

2.6. Hükümlülerin Düzenlettirecekleri Vasiyetnameler

Vesayet, bazı ergin kişilerin veya velayet altında bulunmayan küçüklerin kişisel ve maddi menfaatlerini korumak amacıyla 4721 sayılı TMK ile düzenlenmiş bir hukuk kurumudur. Vesayet altına alınma, kanuni bir zorunluluktan kaynaklanabileceği gibi kişinin kendi istemi ile bazı durumlarda görevli ve yetkili mahkemeden vesayet altına alınmasını talep edebilir.

TMK'nun 403. maddesine göre, vesayet altına alınan herkese bir vasi tayin edilir. Vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukukî işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür.

Medeni Kanun 404, 405, 406 ve 407 maddelerinde vesayeti gerektiren haller ve şartları tek tek sayılmış, 408. maddede ise kişinin kendi isteğiyle vesayet altına alınması isteğe bağlı kısıtlama düzenlenmiştir.

²⁰¹ İmre, Zahit, Türk Miras Hukuku, 1968, s. 138.

²⁰² Escher, s. 309.

²⁰³ Kocayusufoğlu, s. 181.

²⁰⁴ Şener, s. 34.

²⁰⁵ Şener, s. 34.

Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür (TMK m. 407). Bu kişiler kısıtlı oldukları için şahıslarına bağlı hakları doğrudan doğruya kullanırlar. Bu nedenle temyiz kudreti bulunan hükümlüler vasiyetnamenin her türlüünü yapabilirler²⁰⁶.

2.7. Vasiyetnamenin İçindeki Tasarruflar

2.7.1. Genel Olarak

Geniş ve şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf olan resmî vasiyetname, içeriğinde birçok tasarrufu barındırabilir. TMK m. 514 ve devamındaki hükümler, vasiyetname ile yapılabilecek olan maddi tasarrufları düzenlemektedir. Türk Medeni Kanunu'muzun 514. madde ile başlayan 3. ayrımı "ölüme bağlı tasarrufların çeşitleri" başlığını taşımaktadır. Bu ayırmada, vasiyetnamenin içinde bulunabilecek ölüme bağlı tasarrufların başlıcaları sayılmıştır. Bunlar arasında en önemli iki tasarruf, mirasçı ataması (TMK m. 516) ve belirli mal bırakmadır (TMK m. 517).

Mirasçı ataması ve belirli mal vasiyeti tasarruflarına "ölüme bağlı bağışlar" adı da verilmektedir. Gerçekten, mirasbırakan, bu tasarruflar ile mirasçılar veya diğer kişiler lehine, ölüme bağlı tasarruf yoluyla bağış yapmaktadır²⁰⁷.

Mirasçı ataması ve belirli mal vasiyeti dışında, TMK diğer bazı ölüme bağlı tasarrufları da düzenlemiştir. Bu bağlamda, TMK m. 515 hükmünde koşullar ve yüklemeler (mükellefiyetler) düzenlenmiştir. TMK m. 520 vd. hükümlerinde de, ikameler (alelade ve fevkalade ikame) düzenlenmiştir. Son olarak, TMK m. 526 hükmünde, vasiyetname ile vakıf kurulmasından söz edilmektedir.

Bunların haricinde vasiyetçinin vasiyetname ile başka tasarruflarda bulunması da mümkündür. Bunlar her somut duruma ve olaya göre değişebileceğinden, bunların tek tek Türk Medeni Kanunu'nda sayılmasına gerek görülmemiştir. Kanun koyucu sadece bunların önemli olanlarını düzenlemiştir. Vasiyetnameden dönme, vasiyeti yerine getire görevlisi tayin

²⁰⁶ Şener, s. 32.

²⁰⁷ İmre/Erman, s. 111.

etme, mirasçılıktan çıkarma, mirasın paylaşılmasına ilişkin tasarruflar vs. Keza, vasiyetçi vasiyetnamesinde terekesi ile ilgili olmayan kişiler hukukuna, aile hukukuna ait tasarruflar da yapabilir²⁰⁸.

Bu başlıkta, resmî vasiyetname ile yapılabilecek tasarrufları açıklayacağız.

2.7.2. Mirasçı Atamak

2.7.2.1. Anlamı ve Hukukî Çerçevesi

Mirasçı ataması ile, mirasbırakanın vasiyetname (veya diğer ölüme bağlı tasarruflar) ile mirasçı tayin etmesi anlaşılır. Konuyu düzenleyen ve iki fıkradan oluşan TMK m. 516 hükmüne göre, “*Mirasbırakan, mirasının tamamı veya belli bir oranı için bir veya birden çok kişiyi mirasçı atayabilir. Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır.*”

Mirasçı atama, terekenin tamamına veya bir kısmına ilişkin olan ölüme bağlı bir tasarruf olup, vasiyetçi bu türlü bir tasarrufunda, ya bütün malvarlığı veya malvarlığının yarısı, üçte biri, dörtte biri vs. oranına sahip olmak üzere bir veya birden çok kişiyi mirasçı olarak atar.

Ortada bir mirasçı atamasının bulunup bulunmadığı mirasbırakanın iradesi yorumlanarak bulunur. Mirasbırakan terekenin tamamı veya bir kısmı üzerinde tasarruf etmişse, genellikle mirasçı ataması söz konusudur. Mirasçı ataması, vasiyetname veya miras sözleşmesi ile yapılır. Mirasçı atamasında, mirasbırakanın yaptığı ölüme bağlı tasarrufta kullandığı kelime çok önemli olmayıp, doğru kelime kullanılmamış olması, kişinin mirasçı olarak atanmasını engellemeyecektir²⁰⁹.

Resmî vasiyetnamede, bunun metni resmî memur tarafından hazırlanacağından veya memurun onayından geçeceğinden, böyle aksaklıklara pek rastlanılmaz. Yine de böyle bir durum meydana gelmişse, vasiyetçinin iradesi yorumlanmak suretiyle, ölüme bağlı tasarrufun hukukî niteliği tayin olunacaktır. Bunun için, vasiyetnamede geçen terimlere bağlı kalınmaması gerekir. Örneğin vasiyetçinin, “halılarım için (A) mirasçım olsun” demiş ise,

²⁰⁸ İmre/Erman, s. 111.

²⁰⁹ Öztan, s. 290-291.

mirasçı terimi kullanılmış ise de burada mirasçı ataması değil; belirli mal vasiyeti söz konusu olacaktır²¹⁰.

Mirasbırakanın ölümünde, atanmış mirasçının hayatta olması gerekir. Mirasbırakanın ölümünde, ölüme bağlı tasarrufta atanmış mirasçının kim olduğunun belli olması veya belirlenebilir olması gerekir. Kimin mirasçı olarak atanacağını bu atama kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için mirasbırakan kendisi belirlemelidir. Temsilciye bırakamaz²¹¹.

Atanmış mirasçılar şunlar olabilir:

- Gerçek kişiler (TMK m. 580)
- Tüzel kişiler (TMK m. 577)
- Henüz doğmamış çocuk (TMK m. 582-583)
- Henüz kurulmamış bir tüzel kişi (MK m. 577)

Mirasbırakan, yasal mirasçısını mirasçı olarak atayabileceği gibi, yasal mirasçı sıfatı bulunmayan üçüncü bir kimseyi de mirasçı atayabilir. Diğer bir ifade ile, bir kimse hem yasal, hem de atanmış mirasçı olabilir. Böyle bir durumda, mirasçı yasal miras payının üstünde olan pay oranında mirasçı olarak atanmıştır. Dolayısıyla burada gerçek bir mirasçı atama değil, mirasçının miras payının genişletilmesi söz konusudur²¹².

Atanmış mirasçı, mirasbırakanın külli halefi olup, mirasbırakanın ölümü ile birlikte terekesi bütün olarak tüm aktif ve pasifleriyle birlikte mirasçılara geçer²¹³.

2.7.2.2. Atanmış Mirasçı ile Yasal Mirasçı Arasındaki Farklar

Bir kimsenin atanmış mirasçı olması mirasbırakanın vasiyetnamesinde bu hususu açıkça beyan etmesine bağlıdır. Yasal mirasçılar ise, mirasbırakan herhangi bir ölüme bağlı tasarruf yapmadığı takdirde, kanundan dolayı mirasçı olan mirasbırakanın hısımlarıdır (TMK m. 599/2). Mirasbırakan bir vasiyetname yapmadığı takdirde kanunun öngördüğü düzenlemeye göre miras paylaşılır. Atanmış mirasçılar, gerçek kişiler ve tüzel kişilerdir. Kural olarak henüz doğmamış kişiler de artmirasçı veya vasiyet alacaklısı olarak tayin edilebilir (TMK m. 583)

²¹⁰ İmre/Erman, s. 123.

²¹¹ Öztan, s. 291.

²¹² Öztan, s. 291.

²¹³ İmre/Erman, s. 122.

2.7.2.3. Atanmış Mirasçılarının Durumu

Atanmış mirasçı da, yasal mirasçı gibi mirasbırakanın mirasçılarıdır. Bütün mirasçılar aynı hukukî duruma sahiptir. Bununla birlikte atanmış ve yasal mirasçılar arasında şu farklar vardır:²¹⁴

- Yasal mirasçı, mirasbırakandan önce öldüğü, mirasçılıktan çıkarıldığı, mirastan yoksun olduğu, mirası reddettiği durumlarda, halefiyet yoluyla onun mirasçısı mirasçı olur (TMK m. 495 vd.; TMK m. 579 vd.)

- Yasal mirasçılarının bir kısmının saklı payları vardır.

- Denkleştirmeyi sadece yasal mirasçılar talep edebilir ve sadece onlar denkleştirme ile yükümlüdür (TMK m. 669). Atanmış mirasçının saklı payı yoktur.

- Yasal mirasçı sadece gerçek kişi olabilir. Tek istisnası devletin yasal mirasçılığıdır. Atanmış mirasçı, gerçek ve tüzel kişi olabilir.

Gerekliyorsa tereke, sadece yasal mirasçılara geçici olarak teslim edilir (TMK m. 595/3).

Bu farkların dışında, atanmış mirasçı da mirasçı olmayı mirasbırakanın ölümü ile kazanır. O da miras ortaklığına dâhildir. Mirasbırakanın malvarlığı atanmış mirasçıya da kanundan dolayı herhangi bir işleme gerek olmaksızın bir bütün hâlinde intikal eder (TMK m. 599). Atanmış mirasçı da tereke borçlarından kendi malvarlığı ile şahsen ve sınırsız sorumludur. Atanmış mirasçı da yasal mirasçı gibi mirası reddedebilir²¹⁵.

Mirasbırakan birden fazla kişiyi mirasçı olarak atamış, fakat miras paylarından söz etmemiş ise, şüphe hâlinde atanmış mirasçıların eşit paya sahip oldukları kabul edilir²¹⁶.

2.7.3. Belirli Mal Vasiyetinde Bulunmak

2.7.3.1. Anlamı ve Konusu

²¹⁴ Öztan, s. 292.

²¹⁵ Öztan, s. 292.

²¹⁶ Öztan, s. 292.

Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir (TMK m. 517/1). Mirasbırakan tarafından mirasçı atamaksızın kendisine belirli bir mal bırakma yoluyla lehine kazandırmada bulunulan kişiye vasiyet alacaklısı denilir²¹⁷.

Muayyen mal bırakmada, mirasçı atanan kişi, cüzi haleftir. Bu nedenle tereke borçlarından sorumlu değildir. Muayyen mal vasiyeti ile vasiyet alacaklısı kişisel bir istem hakkına sahip olur²¹⁸.

Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanması veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasının, mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir (TMK m. 517/2). Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar (TMK m. 517/3).

Vasiyet çeşitlerinin başlıcaları şunlardır:²¹⁹

- Vasiyet, bir mal vasiyeti olabilir. Vasiyet edilecek mal taşınır olabileceği gibi, taşınmaz bir mal da olabilir. Fikri ve sınai hakları içeren değerler de mal kavramına dâhildir. Örneğin bir buluşun patent hakkı mal kavramı içerisinde sayılır.

- Vasiyet, bir alacak vasiyeti olabilir. Mirasbırakan, kendisine ait olan bir alacağı vasiyet ettiği kişiye bırakmaktadır. Bu durumda, vasiyet borçlusunu olan mirasçılar, alacağı vasiyet alacaklısına temlik ederler. Bu aşamadan sonra, vasiyet bu kişi borçluya müracaat ederek borcun ödenmesini isteyebilir.

²¹⁷ “... Mirasbırakan tarafından mirasçı atamaksızın kendisine belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunulan kişiye vasiyet alacaklısı denilir (TMK md. 517). /Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunmuş ise vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur (TMK. md 600). ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2013/266, Karar No: 2013/1961, Tarih: 11.02.2013. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

²¹⁸ “... TMK’nın 600. maddesi uyarınca muayyen mal vasiyeti ile vasiyet alacaklısı kişisel bir istem hakkına sahip olur. Vasiyet alacaklısı yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı vasiyet edilen malın teslimini veya hakkın devrini; vasiyet konusu bir davranış ise bunun yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesini dava edebilir. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2016/6028, Karar No: 2016/6065, Tarih: 19.04.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

²¹⁹ Öztan, s. 296-297.

- Vasiyet, ibra vasiyeti olabilir. Mirasbırakan, borçludan olan alacağını almaktan vazgeçip borçluyu borcundan ibra eder. İbra vasiyetinde de, vasiyet alacaklısı kendisinin ibra edilmesine yönelik bir talep hakkı elde eder. Vasiyet borçlusu, ibra ile borçtan kurtulur.

- Vasiyet, infak, iâşe vasiyeti olabilir. İnfak vasiyeti bir kimsenin barınması, yemesi-içmesi için öngörülen vasiyettir.

- Vasiyet, intifa vasiyeti de olabilir. Bu vasiyetle, mirasbırakan bir kimsenin bir maldan yararlanmasını öngörür. Bu vasiyetle, malın mülkiyeti mirasbırakanın mirasçılarındadır. Vasiyet alacaklısının ölümü ile mal mirasçılara kalır. Vasiyet alacaklısının mirasçıları yararlanmaya devam edemez. Vasiyet alacaklısı, vasiyet borçlusundan, kendisine intifa hakkının kurulmasını talep eder.

- Vasiyet, irat vasiyeti olabilir. Bu vasiyete Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır. TMK'nun 601/1 hükmüne göre, TBK m. 607 vd. hükümleri uygulanacaktır.

- Vasiyet, sigorta vasiyeti olabilir. Mirasbırakan, sağlığında kendi lehine akdettiği sigorta sözleşmesinden doğan sigorta teminatını vasiyet edebilir. TMK'ya göre, vasiyet alacaklısı sigorta tazminatını mirasçılara başvurmadan alabilir (TMK m. 601/2).

2.7.3.2. Teslim Borcu

Mirasbırakan tarafından bırakılan belirli mal, mirasın açılması anındaki durumuyla teslim olunur; yarar ve hasar, mirasın açılması anında kendisine belirli mal bırakılana geçer (TMK m. 518/1). Tasarrufu yerine getirme ile yükümlü olan kimse, mirasın açılmasından sonra bırakılan belirli mala yaptığı harcamalar ve mala verdiği zararlardan dolayı, vekâletsiz iş görenin haklarına sahip ve borçlarıyla yükümlü olur (TMK m. 518/2).

2.7.3.3. Tereke ile İlgisi

Tereke mevcudunu veya tasarrufu yerine getirme yükümlüsüne yapılan kazandırmayı ya da saklı payı zedeleyen tasarrufların orantılı olarak tenkisi istenebilir (TMK m. 519/1)²²⁰.

²²⁰ “... Bundan ayrı olarak ta, davacı tarafından dava dilekçesinde vasiyetname ile saklı pay sahibi oğul Anıl'ın mirasın tamamından mahrum edildiği ileri sürülmektedir. Vasiyetname yasa gereğince mutlak tenkise tabidir (TMK md. 519). Bu durumda tenkis isteminin bulunduğu kabulü gerekir. /O halde talep, tenkis hükümlerine göre incelenerek, tereke miras bırakanın ölüm tarihinde bırakmış olduğu malvarlığı ile, (iadeye) denkleştirmeye (TMK md. 669) ve tenkise tabi (TMK md. 514, 565) olarak yaptığı kazandırmalar

Tasarrufu yerine getirme yükümlüsü, mirasçılığı veya kendisine bırakılan kazandırmayı reddetmiş ya da mirasbırakan-dan önce ölmüş veya mirastan yoksun kalmış olsa bile tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumlardan yararlananlara geçer (TMK m. 519/2). Yasal veya atanmış mirasçı, mirası reddetmiş olsa bile lehine yapılmış bir tasarrufun yerine getirilmesini isteyebilir (TMK m. 519/3).

2.7.4. Yedek Mirasçı Atama (Alelade İkame)

2.7.4.1. Kavram

Mirasbırakanın, resmî vasiyetname ile bulunabileceği tasarruflardan biri de yedek mirasçı atamaktır. TMK m. 520 hükmü gereğince, mirasçı veya lehine vasiyet yapılan kişinin kendisinden önce ölümü veya mirasın herhangi bir sebeple iktisap edilememesi hâlinde, bu kişilerin yerine geçmek üzere bir veya birkaç kişiyi tayin edebilir. Buradaki durum şudur: Mirasbırakan, belirli bir kişi, (A)'yı mirasçı atıyor ve bununla lehine mal vasiyeti yapıyor. Fakat bu kimse vasiyetçiden önce ölmüş olduğundan veya mirastan yoksun bulunduğu veyahut mirası reddettiğinden bu tasarruftan faydalanamıyor. Burada, (A)'nın mirasçı olamaması hâlinde, vasiyetçi diğer bir kişi olan (B)'nin onun yerine geçmesini istemektedir. İşte bu tasarruf, yedek mirasçı atamadır (alelade ikame)²²¹.

Mirasbırakan, atadığı mirasçının kendisinden önce ölmesi veya mirası reddetmesi hâlinde onun yerine geçmek üzere bir veya birden çok kişiyi yedek mirasçı olarak atayabilir (TMK m. 520/1). Bu kural belirli mal bırakmada da uygulanır (TMK m. 520/2). Yani başka bir deyişle, lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan mirasçının mirasbırakandan önce ölmesi veya herhangi bir şekilde mirasçı olamaması hâlinde onun yerine geçmek üzere atanan mirasçıya yedek mirasçı adı verilmektedir.

2.7.4.2. Birden Fazla Kişinin Yedek Mirasçı Atanması

belirlenmeli (dosya içerisinde bulunan İstanbul 13. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2011/1653 sayılı tereke tespiti dosyası bulunduğu da gözetilerek) TMK 507/4 ve diğer maddeleri uyarınca davacının mahfuz hissesi belirlenmeli ve sonucuna uygun bir karar verilmelidir. ...". Yargıtay 3. HD., Esas No: 2012/18038, Karar No: 2013/1487, Tarih: 04.02.2013. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

²²¹ İmre/Erman, s. 148.

Vasiyetçi, bir veya birden fazla yedek mirasçı atayabilir. Bu durumda iki ihtimal vardır:²²²

- Vasiyetçinin ölüme bağlı tasarrufunda (A)'nın mirasçı olmaması hâlinde, (B), (C), (D)'nin onun yerine mirasçı olmaları istenmiş olabilir. Burada, (A)'nın yerine (B, C, D) birlikte mirasçı olurlar.

- İkincisi, (A)'nın mirasçı olmaması hâlinde, birden fazla kişinin birbirini izleyerek, sıra ile mirasçı olabilmelerini mirasbırakanın beyan etmiş olmasıdır. Burada, mirasbırakan, (A) mirasçı olmazsa (B) olsun, (B) de olmazsa (C) olsun, (C) de olmazsa (D) olsun şeklinde tasarruf yapabilir.

Birden fazla kişinin birlikte mi mirasçı oldukları, yoksa belirli bir sıraya göre, içlerinden yalnız birisinin mi mirasçı olduğu hususunu tayin edebilmek için, vasiyetçinin tasarrufuna bakma, gerektiğinde onun bu konudaki irade beyanı yorumlanmak suretiyle gerçek maksadının ne olduğu anlaşılmaya çalışılır²²³.

2.7.5. Artmirasçı Atama (Fevkalade İkame)

2.7.5.1. Kavram

Resmî vasiyetname ile yapılabilecek bir diğer tasarruf, artmirasçı atamadır. Artmirasçı atama (fevkalade ikame), ölüme bağlı bir tasarruf olup, bununla vasiyetçi mirasını veya vasiyet ettiği belirli bir malı iktisap eden mirasçısını, belirli bir süre sonra bunu üçüncü bir kişiye devretmekle yükümlü kılmaktadır. Örneğin vasiyetçi, bütün malvarlığını (A)'ya bırakmış, evindeki kütüphaneyi de (B)'ye vasiyet etmiştir. Fakat (A)'nın bu mirası iktisap etmesinden sonra ölümü hâlinde bu malların (A)'dan (C)'ye geçmesini, ayrıca (B)'nin de iktisap ettiği kütüphanenin de bunun ölümünde (D)'ye verilmesini emretmiştir. Şu durumda, artmirasçı atama, yedek mirasçı atamasından farklıdır. Yedek mirasçı atamada, mirasbırakanın atadığı mirasçı, mirası veya vasiyet olunan malı iktisap edemediği takdirde, mirasbırakanın gösterdiği diğer bir kişi onun yerine geçmektedir. Oysa artmirasçı atamada, vasiyetçi ilk olarak (A)'yı mirasçı olarak tayin etmekte; ikinci olarak da (B)'yi mirasçı olarak

²²² İmre/Erman, s. 148.

²²³ İmre/Erman, s. 148.

göstermektedir. Bunlardan her ikisi de sırası ile mirasçı olacaklar ve tereke malını iktisap edeceklerdir²²⁴.

TMK, artmırasçı atamayı 521-525. maddeleri arasında beş madde hâlinde ele almıştır. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla önmırasçı atadığı kişiyi mirası artmırasçıya devretmekle yükümlü kılabilir (TMK m. 521/1). Aynı yükümlülük artmırasçıya yüklenemez (TMK m. 521/2). Bu kurallar belirli mal bırakmada da uygulanır (TMK m. 521/3).

Mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla, birden fazla kişiyi lehtar tayin etmekte, ancak bu mirasçılar arasında öncelik sırasını gözeterek ön mirasçıya, art mirasçıya mirası veya vasiyet edilen şeyi devir borcu yüklemektedir. Yedek mirasçı atamadan farklı olarak, tasarruftan yararlanan iki kişi vardır.

Tasarrufta geçiş anı belirtilmemişse miras, önmırasçının ölümüyle artmırasçıya geçer (TMK m. 522/1). Tasarrufta geçiş anı gösterilmiş olup önmırasçının ölümünde bu an henüz gelmemişse miras, güvence göstermeleri koşuluyla önmırasçının mirasçılarına teslim edilir (TMK m. 522/2). Mirasın artmırasçıya geçmesine herhangi bir sebeple olanak kalmadığı anda miras, önmırasçıya; önmırasçı ölmüşse onun mirasçılarına kesin olarak kalır (TMK m. 522/3).

Önmırasçıya geçen mirasın sulh mahkemesince defteri tutulur (TMK m. 523/1). Mirasbırakan açıkça bağışık tutmadıkça, mirasın önmırasçıya teslimi onun güvence göstermesine bağlıdır. Taşınmazlarda bu güvence, yeterli görüldüğü takdirde mirası geçirme yükümlülüğünün tapu kütüğüne şerh verilmesiyle de sağlanabilir (TMK m. 523/2). Önmırasçı güvence göstermez veya artmırasçının beklenen haklarını tehlikeye düşürürse, mirasın resmen yönetimine karar verilir (TMK m. 523/3).

Önmırasçı, mirası atanmış mirasçılar gibi kazanır (TMK m. 524/1). Önmırasçı, mirasa artmırasçıya geçirme yükümlülüğü ile sahip olur (TMK m. 524/2).

Artmırasçı, mirası belirlenmiş olan geçiş anında sağ ise kazanır (TMK m. 525/1). Artmırasçı geçiş anından önce ölmüşse, tasarrufta aksi öngörülmüş olmadıkça, miras önmırasçıya kalır (TMK m. 525/2). Önmırasçı mirasbırakanın ölümünde sağ değilse veya mirastan yoksun kalmışsa ya da mirası reddederse, miras artmırasçıya geçer (TMK m. 525/3).

2.7.5.2. Hukukî Niteliği

²²⁴ İmre/Erman, s. 150-151.

Bir görüşe göre, fevkalade ikame şartı veya ecele bağlı bir mirasçı ataması veya mal vasiyeti niteliğindedir. Ön mirasçının hakkı bozucu şartı bağlı bir hak niteliğinde olduğu halde, son mirasçının hakkı geciktirici şartı bağlı bir haktır. Bu suretle, birbirinden farklı olan bozucu ve geciktirici şartlar fevkalade ikamede birleşmektedir. Ancak bu görüş eleştirilmekte ve bu şekilde şartlı mülkiyet hakkının İsviçre (Türk) hukuk sistemi ile bağdaşmasının mümkün olmadığı, bunun taşınırlardaki teslim, taşınmazlardaki tescil mekanizması ile uyuşmayacağı ifade edilmektedir. Hukukumuzda göre ön mirasçının tereke eşyası üzerindeki hakkı bir mülkiyet hakkıdır. Bu hak şartı bağlı bir hak olsaydı bunun tapuya tescili mümkün olmazdı²²⁵.

2.7.6. Tanıma

2.7.6.1. Genel Olarak

Tanıma, Türk Medeni Kanunu'nda, çocuk ile baba arasında soybağının kurulmasını sağlayan yollardan biri olarak sayılmıştır. Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur (TMK m. 282/1). Çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulur (TMK m. 282/2). Soybağı ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulur (TMK m. 282/3).

Tanıma, öğretide evlilik dışı doğan çocuğun babası ile arasında soybağının kurulmasını sağlayan tek taraflı irade beyanı olarak tanımlanmaktadır²²⁶. Kural olarak bu açıklamanın ayrıca herhangi bir kimseye yöneltilmesine ve ona ulaşmasına gerek yoktur²²⁷. Tanıma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu için, sınırlı ehliyetsizlerin, yani ayırt etme gücüne sahip küçükler ile kısıtlıların yasal temsilcilerinin (veli veya vasisinin) iznine gerek olmaksızın evlilik dışı çocuklarını tanıyabilmeleri gerekirse de, kanun koyucu bu ilkedan ayrılmış ve önceki kanundan farklı olarak tanıma beyanında bulunan küçük ve kısıtlının veli veya vasisinin de rızasının gerekli olduğunu hükme bağlamıştır (TMK m.

²²⁵ Bu husustaki görüş ve yorumlar için bkz. İmre/Erman, s. 153.

²²⁶ Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku (Aile Hukuku) C. III, 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018, s. 287; Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku (Aile Hukuku), 21. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2019, s. 346; Kılıçoğlu, Ahmet M., Aile Hukuku, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s. 434.

²²⁷ Saymen, Ferit Hakkı/Elbir, Halid Kemal, Türk Medeni Hukuku (Aile Hukuku), C. III, 2. Bası, İstanbul 1960, s. 412; Tekinay, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1971, s. 521; Arsebük, Esat, Medeni Hukuk (Aile Hukuku), C. II, Ankara 1940, s. 417; Köprülü, Bülent/Kaneti, Selim, Aile Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1989, s. 264.

295/2). Rıza herhangi bir şekilde uyulmaksızın tanımadan önce veya sonra verilebilir; tanıma rızanın verildiği anda sonuç doğurur²²⁸.

Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı olarak başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla gerçekleşir (TMK m. 295/1). Tanıma evlilik dışında dünyaya gelen çocuğun genetik babası tarafından yapılan hukukî bir işlem ile soybağının kurulmasıdır. Tanıma genetik babanın, nüfus memurunu yazılı başvurusu, sulh hukuk mahkemesine yazılı başvurusu, noterde veya konsoloslukta yapacağı tanıma işlemi ile olabileceği gibi, kişinin vasiyetnamesinde yapacağı beyan ile de mümkündür.

2.7.6.2. Hukukî Niteliği

Tanıma, geçmişe etkili sonuçlar doğurur. Diğer bir ifade ile çocuğun doğduğu tarihten ve hatta ana rahmine düştüğü andan itibaren hüküm ifade eder²²⁹. Tanıma hakkı, aynı zamanda yenilik doğuran bir haktır. Bununla, tanıyan, usulüne uygun surette açıkladığı iradesini sakatlayan veya ortadan kaldıran haller söz konusu olmadıkça, sonradan bu işleminden (yani tanımadan) dönemez. Ancak vasiyet yoluyla yapılan tanımadan dönülebilir²³⁰.

Tanıma, bir hukuksal işlem olduğundan, hukuksal işlemlerin geçerlilikleri için gerekli koşulları taşıması gerekir. Bu nedendir ki, TMK m. 295/2 hükmü, tanıyan babanın küçük veya kısıtlı olmamasını, aksi takdirde yasal temsilcisinin rızasının gerekli olduğunu hükme bağlamıştır. Yine aynı sebeple, TMK m. 297, tanıyan babanın tanıma işleminde iradesi ile beyanı arasında yanılma, aldatma veya korkutma nedenleriyle bir bozukluğun olmaması koşuluna yer vermiş, bu haller varsa bizzat tanıyan kişinin tanımanın iptalini dava edebileceği kabul edilmiştir²³¹.

2.7.6.3. Koşulları

2.7.6.3.1. Esasa İlişkin Koşullar

²²⁸ Akıntürk/Ateş, s. 347.

²²⁹ Saymen/Elbir, s. 412; Tekinay, s. 521; Arsebük, s. 418; Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Aile Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1986, s. 530; Köprülü/Kaneti, s. 269; Kılıçoğlu, Aile, s. 435.

²³⁰ Saymen/Elbir, s. 412; Tekinay, s. 523; Arsebük, s. 418; Feyzioğlu, s. 530.

²³¹ Kılıçoğlu, Aile, s. 435.

Tanımanın koşulları TMK m. 295 hükmünde belirtilmiştir. Tanıyan kişiye, yani babaya ilişkin şartlar maddenin birinci fıkrasında; tanınacak çocuğa ilişkin şartlar ise üçüncü fıkra düzenlenmiştir.

2.7.6.3.1.1. Tanıyanın Baba Olması

Tanıyanla ilgili tek şart, tanıyanın çocuğun doğal babası olmasıdır. Bu nedenledir ki, tanıma hakkı sadece babaya verilmiştir. Madde metninde bu husus, “*Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur*” şeklinde ifade edilmiştir.

Doğal baba hayatta olduğu ve ayırt etme gücünden yoksun bulunmadığı sürece bu hakkı bizzat kullanır. Tanıma, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu için, babanın tam ehliyetli olması gerekmez. Ayırt etme gücünü sahip sınırlı ehliyetsiz bir baba dâhil yasal temsilcisinin rızasıyla evlilik dışı çocuğunu tanıyabilir (TMK m. 295/2). Ancak, evlilik dışı çocuğunu vasiyet yoluyla tanıyacak olan doğal babanın ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını doldurmuş olması, yani vasiyet ehliyetine sahip bulunması gerekir (MK m. 502).

Tam ehliyetsiz olan kişinin yapacağı hukuki işlemler geçerli olmayacağından, tam ehliyetsiz olan doğal babanın evlilik dışı çocuğu bizzat tanınması mümkün olmadığı gibi, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmasından dolayı onun adına yasal ya da iradi temsilcisinin tanınması da söz konusu olamaz²³².

2.7.6.3.1.2. Çocuğun Başka Bir Erkek Soybağı İlişkisinin Bulunmaması

Tanınacak çocukla ilgili tek şart, çocuğun başka bir erkek soybağı ilişkisinin bulunmamasıdır (TMK m. 295/3). Kanun koyucu bu hususu, “çocuğun tanınmasına engel bulunmaması” sözleriyle ifade etmiştir. Eğer evlilik, tanıma, babalık davası sonucunda verilen babalık hükmü dolayısıyla çocuğun başka bir erkek soybağı ilişkisi mevcut ise, bu çocuğun tanınması mümkün değildir. Mümkün ve geçerli bir tanıma için, öncelikle mevcut olan bu soybağı ilişkisinin ortadan kaldırılması gerekir. Bu yapılmadıkça çocuğun tanınması geçerli

²³² Akıntürk/Ateş, s. 348.

olmaz ve hiçbir sonuç doğurmaz. Zira bir kişinin aynı anda hem soybağı ilişkisi kurulmuş kişinin, hem de onu tanıyan kişinin çocuğu olması mümkün değildir²³³.

2.7.6.3.2. Şekle İlişkin Koşullar

2.7.6.3.2.1. Nüfus Memuruna Yazılı Başvuru

Türk Medeni Kanunu tanımayı bir geçerlilik şartına bağlı kılmıştır. Bu şekle uyulmadan evlilik dışı çocuk tanınmış olmaz.

Baba, nüfus memuruna yazılı başvuruda bulunarak evlilik dışında doğmuş olan çocuğu tanıdığını açıklar. Yazılı başvuruda bulunulacak olan nüfus memurluğu, çocuğun nüfusa kayıtlı bulunduğu yerin, daha doğrusu çocuğun anasının yerleşim yerinin nüfus memurluğudur. Ancak, babanın, bunun dışındaki, yani çocuğun nüfusa kayıtlı bulunduğu yerden başka bir yerdeki nüfus memurluğuna yazılı başvuruda bulunmasına da bir engel bulunmamaktadır. Bu durumda kendisine yazılı başvuruda bulunulan nüfus memuru tanımayı, tanıyan babanın ve çocuğun kayıtlı bulunduğu yerin nüfus memurluklarına bildirir (TMK m. 296/1). Çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluğu da tanımayı çocuğa, anasına, çocuk vesayet altında ise vesayet makamına bildirir (TMK m. 296/2).

Tanıma beyanında bulunan baba, velayet veya vesayet altındaki ayırt etme gücüne sahip bir küçük veya kısıtlı ise, tanıma için yasal temsilcisinin de rızasının alınmış olması şarttır. Tanıma beyanında bulunan küçüğün velayeti ana ve babaya ait ise, mutlaka her ikisinin de rızasının alınması gerekir. Onlardan sadece birisinin rızası yeterli olmayacaktır. Velayet hakkının ana veya babadan birine verilmiş olması hâlinde, sadece bu hakka sahi olan velinin rızası yeterlidir²³⁴.

2.7.6.3.2.2. Mahkemeye Yazılı Başvuru

Tanıma, bu hususta mahkeme yapılacak bir yazılı başvuru ile de gerçekleştirilebilir. Türk Medeni Kanunu m. 296/1 hükmüne göre, tanıma başvurusunun yapılacağı mahkeme sulh hukuk mahkemesidir. Ancak kanun koyucu her ne kadar sulh hukuk mahkemesini

²³³ Kılıçoğlu, Aile, s. 434; Akıntürk/Ateş, s. 348.

²³⁴ Akıntürk/Ateş, s. 351.

zikretmiş ise de, bir görüşe göre sonraki tarihli 4787 sayılı Kanunla kurulan aile mahkemesi görevlidir²³⁵.

2.7.6.3.2.3. *Resmî Senet*

Baba evlilik dışında doğmuş çocuğunu, tanıma iradesini noterlikte düzenlenecek resmî bir senette açıklamak suretiyle de tanıyabilir. Doğal olarak resmî senetle tanıma hâlinde de tanıyan babanın ayırt etme gücüne sahip bulunması, küçük veya kısıtlı ise yasal temsilcisinin rızasının bulunması gerekir²³⁶.

Resmî senet düzenleme şeklinde yapılmalıdır. Buna göre, tanıyan kişi, tanıma işlemini kendisi hazırlayıp notere onaylatma şeklinde tanıma işlemi yapamaz²³⁷.

2.7.6.3.2.4. *Vasiyetname İle Tanıma*

Önceki Medeni Kanun'un 291. maddesi bunu “ölüme bağlı tasarrufla” şeklinde hükme bağlamıştı. Ancak, tanıma tek taraflı bir hukukî işlem olduğundan, buna elverişli ölüme bağlı tasarrufun ancak vasiyetname olabileceği, miras sözleşmesi ile tanımanın mümkün olmadığı düşüncesiyle, maddedeki “ölüme bağlı tasarruf” ifadesinin “vasiyetname” şeklinde anlaşılması gerektiği kabul edilmekteydi. 4721 sayılı TMK, bu anlayışa uygun olarak, ölüme bağlı tasarruf ifadesi yerine, “vasiyetname ile” ifadesini kullanmıştır²³⁸.

Resmî vasiyetname ile bir çocuğun tanınması mümkündür. Yukarıdaki başlıklarda incelediğimiz üzere, resmî vasiyetnamenin geçerli olması için gerekli olan şekil şartları ile prosedürlerine uyulmak suretiyle bir çocuğun tanınması mümkündür. Bu işlem, hem okuma yazma bilenlere ilişki vasiyetname için, hem de okuma yazma bilmeyenler açısından düzenlenecek resmî vasiyetname için mümkündür.

Tanımanın geçerli olabilmesi için, öncelikle resmî vasiyetnamenin geçerli olması gerekir. Resmi vasiyet geçerli değilse tanımada geçerli olmaz. Resmî vasiyetname geçerli ise, diğer bir ifade ile yasanın öngördüğü prosedüre uyulmak suretiyle yapılmışsa, bu durumda

²³⁵ Akıntürk/Ateş, s. 352b

²³⁶ Akıntürk/Ateş, s. 352-353; Kılıçoğlu, Aile, s. 436.

²³⁷ Akıntürk/Ateş, s. 353; Kılıçoğlu, Aile, s. 436.

²³⁸ Kılıçoğlu, Aile, s. 437.

tanımanın şartlarının tekemmül edip etmediğine bakılacaktır. Tanımanın şartları yoksa yapılan tanıma işlemi geçersiz olacaktır. Aynı şekilde vasiyetname de gerekli prosedüre uyulmadan yapılmışsa, yapılan tanıma işlemi geçersiz olacaktır. Örneğin, resmî vasiyetnamenin tanıklara ilişkin kısmında eksiklik varsa, resmî vasiyetnameyi ve dolayısıyla da tanımayı geçersiz kılacaktır²³⁹. Tanıma vasiyetname yoluyla yapılmışsa, tanımanın geçersiz kılınması için vasiyetnamenin iptali davası açılması gerekir.

2.7.7. Vakıf Kurma

2.7.7.1. Vakıf Kavramı

Vakıflarla ilgili ana düzenlemeler, Türk Medeni Kanunu’nun 101 ve devamı hükümlerinde yer almaktadır. TMK’nın 101. maddesinde vakıf şöyle tanımlanmaktadır: *“Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.”* Bu tanımdan da ortaya çıkmaktadır ki vakıf, belli bir amaca özgülünen ve tüzel kişiliğe sahip olan mal topluluğudur.

Vakıf kuran kişi, mallarının tümünü veya belirli bir bölümünü ayırt ederek kendi malvarlığından bağımsız bir varlığa sahip olan bu malları belli bir amaca özgüler. Vakfi kuran kişi ölse de, kurduğu vakıf bağımsız bir tüzel kişi olarak varlığını sürdürür ve öngörülen amaca hizmet etmeye devam eder. Böylelikle kişi öldükten sonra da onun kurduğu vakfın sağladığı olanaklardan yararlananların sayısı oldukça geniş olabilir. Örneğin yoksullara yemek veren bir vakıf böyledir. Buna karşılık vakfın olanaklarından yararlananlar daha sınırlı sayıda ve belli niteliklere sahip kişiler olabilirler. Buna örnek olarak da belirli bir ailenin mensuplarının yararlandığı aile vakıflarını ya da belirli bir kurum mensuplarının yararlandığı personele yardım vakıflarını gösterebiliriz²⁴⁰.

2.7.7.2. Vakfın Unsurları

2.7.7.2.1. Malvarlığı

²³⁹ Vasiyetname yoluyla tanıma işlemi hususunda detaylı bilgi için bkz. Yeniocak, Umut, *“Çocuğun Vasiyetname İle Tanınması (Yargıtay Kararı İncelemesi)”*, Terazi Hukuk Dergisi, C. 9, S. 100, Y. 2014, s. 117-125.

²⁴⁰ Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 190-191.

Bir vakfın kurulabilmesi için, her şeyden önce ortada, vakfın varlığını oluşturacak bir malvarlığının bulunması gerekir. Malvarlığı kavramına, bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar girer (TMK m. 102).

TMK'nun 101. maddesindeki düzenlemeye göre, taşınır ve taşınmaz mallar, para, haklar, kıymetli evrak ve bir mal varlığının bütünü vakfedilebilir. Bundan başka, bir malvarlığının gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan geliri niteliğindeki gelirler, örneğin bir taşınmazın kira geliri, bir şirketten gelecek kar payı da vakfedilebilir. Bunlar dışında, ekonomik değere sahip haklar, örneğin üçüncü kişilerden olan alacak hakları, bağımsız ve sürekli nitelikteki ayni haklar, fikir ve sanat ürünleri üzerindeki fikri ve sınai haklar da Türk Medeni Kanun'a göre vakfedilebilecek olan değerler arasındadır²⁴¹.

Vakıf için özgülenebilecek olan malvarlığının ayrıca amacı gerçekleştirecek yeterlilikte olması gerekir. Eğer vakfa özgülenecek malvarlığı ve haklar, amacın gerçekleşmesine yetmiyorsa, vakfeden bu durumda aksine bir beyanda bulunmamışsa, bu mal ve haklar hâkim tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgülenir (TMK m. 107/3). Bununla birlikte, amaca özgülenin mal ve hakların zamanla değiştirilmesi veya para çevrilmesi gerekebilir. Özellikle değer kayıpları nedeniyle amacın gerçekleştirilmesini imkânsız veya zor olacağı hallerde, özgülenen mal veya hakların değiştirilmesi gündeme gelebilir²⁴².

2.7.7.2.2. Malvarlığının Belirli Bir Amaca Özgülenmesi

Amaç, vakfın faaliyetlerinin yönetildiği ve kendisine ulaşılmak üzere vakfın mallarının harcandığı hususlardır. Amacı belirleme yetkisi, vakfı kuran kişiye aittir. Vakıf kuran kişi, amacı dilediği belirleyebilir. Vakıf kuran, manevi bir amaç seçebileceği gibi, maddi yani ekonomik bir amaç da seçebilir. Derneklerden ayrı olarak, vakıfların ideal bir amaç gütmeleri zorunlu olmayıp, ekonomik bir amaç da güdebilirler²⁴³.

Vakfı kuran, vakfın amacını hukuk düzeni içerisinde istediği gibi belirleyebilir. Ancak bazı amaçlar kanunla yasaklanmıştır. Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine, yine Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlaka, milli birliğe ve milli menfaatlere aykırı amaç ile

²⁴¹ Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 191.

²⁴² Zeytin, Zafer/Ergün, Ömer, Türk Medeni Hukuku, 4. Bası, seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 139.

²⁴³ Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 192.

vakıf kurulamaz. Bununla birlikte, belirli ırk veya cemaat üyelerini desteklemek amacıyla vakıf kurulması yasaklanmıştır (TMK m. 101/4). Dolayısıyla vakfeden, hukukun emredici hükümlerine, ahlak kurallarına aykırı olmamak ve TMK m. 101/1 belirtilen nedenlerin dışında olmak kaydıyla istediği gibi bir amaç belirleme hakkına sahiptir. Eğer vakfın amacı bu hususlara aykırı olursa, TMK m. 47/2 hükmü uyarınca, amacı hukuka veya ahlaka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamazlar²⁴⁴.

Vakfın amacının da imkânsız olmaması gerekir. Eğer vakfın amacı kuruluş sırasında imkânsız ise, bu durumda zaten vakıf oluşmaz. Kuruluş aşamasında herhangi bir imkânsızlık olmamasına rağmen, kurulduktan sonra vakfın amacının imkânsız hale gelmesi durumunda ve vakıf kendiliğinden sona erer²⁴⁵.

Vakfın amacı çoğu kez kamu yararına yönelik olmaktadır. Bununla birlikte kültüre hizmet, toplumsal yardım, sosyal güvenlik, eğitim ve sağlık gibi amaçlar takip etmesi de mümkündür. Ayrıca, vakfın amacını yerine getirmek için bir vakfın ticari şirket işletmesi de mümkündür. Bu durumda, vakfın amacı ticari işletme değildir. Burada esas amaç, işletilen ticari işletmeden elde edilen gelirin kullanılacağı amaçtır; örneğin yoksul öğrencilerin okumasına yardımdır²⁴⁶.

2.7.7.3. Resmî Vasiyetname İle Kurulacak Vakıflarda Şekil

Türk Medeni Kanunu'na göre vasiyetname şekle bağlı hukukî işlemlerdendir ve geçerliliği bu şekil şartlarına uyulmasına bağlıdır. Türk Medeni Kanunun 531. maddesine göre “*Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir.*” 4721 Sayılı TMK'nın 102/1 maddesinde yer alan düzenleme uyarınca vakfedenin ölümünden sonra geçerli olmak üzere ölüme bağlı bir tasarruf ile vakıf kurulabilmesi mümkündür. Anılan bu iki hükümden yola çıkarak vasiyetname ile vakıf kurulabilmesi için, mirasbırakan tarafından içinde vakıf kurmaya yönelik iradesinin bulunduğu ve kanunun aradığı şekli şartları taşıyan bir vasiyetnamenin yapılmış olması gerekir²⁴⁷.

²⁴⁴ Zeytin/Ergün, s. 140.

²⁴⁵ Zeytin/Ergün, s. 140.

²⁴⁶ Zeytin/Ergün, s. 140.

²⁴⁷ Üçerler, s. 19.

Sağlıkta hüküm doğurmak üzere kurulan vakıflar resmî senetle kurulur. Ancak kanunkoyucu mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf yoluyla kuracağı vakıflar için böyle bir şart öngörmemiştir. Bu nedenle ölümüne bağlı tasarruf yoluyla kurulacak bir vakfın kurulabilmesi için aranan şekil şartlarının, vasiyetnamenin geçerlilik şartları ile aynı olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır. Kanun sağlıkta hüküm doğurmak üzere yapılan vakıf kurma muamelesinde resmî şekil aradığı halde vasiyetnamenin resmî olmasından bahsetmemiştir. Bu nedenle, vakfeden bunu resmî vasiyetname ile, el yazılı vasiyetname ile, sözlü vasiyetname ile veya miras sözleşmesi ile yapabilir²⁴⁸.

4721 sayılı TMK'nun 532, 533 ve 534. maddeleri uyarınca, resmî vasiyetname; sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevlinin katılımı ile yapılır. Resmî vasiyetname resmî bir kişi ve iki tanık huzurunda düzenlenir şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre; mirasbırakan okuma yazma biliyorsa son arzularının yazılmasından sonra yazmış olduğu vasiyetnameyi okur. Bu husus resmî vasiyetnamenin şekli bir unsurdur.

Okunan vasiyetname, mirasbırakanın son arzularını içeriyorsa resmî memur ve mirasbırakan tarafından tarih atılıp imzalanır. Mirasbırakan tanıklara yazılanların kendi beyanına uygun olduğunu beyan ettikten sonra, tanıklar bu beyanın kendi huzurlarında yapıldığını ve mirasbırakanı tasarrufa ehil gördüklerini beyan edip vasiyetnameye bu durumu yazarak daha doğrusu noter tarafından yazıldıktan sonra imza atmaları ile vasiyetname tamamlanmış olur.

Mirasbırakan okuma yazma bilmiyorsa vasiyetçinin önünde hazırlanan vasiyetname iki tanık huzurunda okunur (TMK m. 535). Eğer son arzularını içerir nitelikteyse bunu beyan eder ve resmî memur vasiyetnameyi imzalar. Tanıklar mirasbırakanın beyanını, kendi önlerinde yaptığını ve tasarrufa ehil olduğunu, vasiyetnamenin resmî memur tarafından huzurlarında vasiyetçiye okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak imzalarlar. Okuma yazma bilen kişilerin de TMK 535. madde hükmüne göre okuyamayanlara ve yazamayanlara özgü yolla resmî vasiyetname yapmaları mümkündür.

2.7.7.4. Resmî Vasiyetname İle Kurulacak Vakıflarda Ehliyet

²⁴⁸ Üçerler, s. 20.

Türk Medeni Kanun’a göre tasarruf ehliyeti yaş ve ayırt etme gücü kavramlarını içinde barındırır. Vasiyetname ile kurulacak bir vakfın, vakfedeninin sahip olması gereken ehliyet şartlarının, ayırt etme gücü ve yaş olarak iki başlık altında incelenmesi gerekir. Çünkü mirasbırakanın, vasiyetnamesi içinde bildirdiği vakıf kurma iradesinin geçerli olabilmesi, yaptığı vasiyetnamenin geçerli olmasına bağlıdır²⁴⁹.

TMK m. 502 hükmüne göre; “*Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmak gerekir.*” Buna göre, hukukî işlem ehliyetinin temel şartı olan ayırt etme gücü nispi bir niteliktedir. Tasarrufu yapan kimse yaptığı tasarrufun hüküm ve sonuçlarını anlayabiliyorsa ayırt etme gücüne sahip olduğu kabul edilir. Mirasbırakan tasarrufu yaptığı anda yaş koşulunu sağlamak şartıyla, ayırt etme gücüne de sahip ise vasiyetname yapma ehliyetine sahip olacağından vasiyetnamesi içinde bildireceği vakıf kurma iradesi ile ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf kurabilecektir. Ayırt etme gücünün tasarrufun yapıldığı anda mevcut olması gerekir. Ölüme bağlı bir tasarruf söz konusu olunca, tasarrufu yapanın tasarrufu yaptığı anda ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı sorunu gündeme gelecektir. Esasen mirasbırakan açısından ayırt etme gücünün var olduğu karine olarak kabul edilir²⁵⁰.

Medeni Kanunun vasiyetname yapabilmek için aradığı şartlar ayırt etme gücü ve yaştır. Bu sebeple ayırt etme gücüne sahip bir kimse kısıtlı olsa dahi yapacağı vasiyetname geçerli olacaktır. Şayet kısıtlılık akıl hastalığı veya akıl zayıflığı gibi bir sebepten kaynaklanıyorsa ve bu durum kişide ayırt etme gücünü ortadan kaldırıyor ise bu takdirde bu kimsenin vasiyetname yapma ehliyeti söz konusu olamayacaktır²⁵¹.

TMK m. 502 hükmü, vasiyetname ehliyeti için 15 yaşın bitirilmesi şartını koymaktadır. Buradaki yaş şartı, ergenlik yaşından aşağıdadır ve sadece vasiyetnameler için geçerlidir. Dolayısıyla resmî vasiyetname ile vakıf kurulabilmesi için 15 yaşın doldurulması gerekir²⁵².

2.7.7.5. Resmî Vasiyetname İle Kurulacak Vakıftan Cayma

²⁴⁹ Üçerler, s. 25.

²⁵⁰ Üçerler, s. 26.

²⁵¹ İmre/Erman, s. 63 vd.

²⁵² İmre/Erman, s. 67.

Tek taraflı bir hukukî işlem olan vasiyetname, vasiyetçiye her zaman vasiyetnamesinden cayma imkânı tanır. Vasiyetçi, vasiyetnamesinden cayma hakkından feragat ettiğini bildirirse bile bu beyanın hukukî bir değeri yoktur²⁵³.

TMK'nın 542. maddesine göre, vasiyetçi, sonradan yapacağı ölüme bağlı tasarruf ile önce yaptığı tek taraflı ölüme bağlı tasarrufundan yani vasiyetnamesinden dönebilir. Bu durum hukuken açık ve sarıh dönme hali olup, bu işlemle, önceki vakıf kurma iradesinden vazgeçilmiş olunur.

TMK m. 544 hükmü uyarınca, mirasbırakan, önceki vasiyetnamesini ortadan kaldırmaksızın yeni bir vasiyetname yaparsa, kuşkuyla yer bırakmayacak surette önceki vasiyetnameyi tamamlamadıkça, sonraki vasiyetname onun yerini alacağından, önceki vasiyetnamede vakıf kurulmasına aykırı bir ikinci vasiyetname düzenlenmişse, vakıf kurmadan cayılmış olunur.

Son olarak, TMK m. 543. maddesine göre, “*Mirasbırakan yok etmek suretiyle de vasiyetnamesinden dönebilir. Kaza sonucunda veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetname hükümsüz kalır.*” İçeriğinde vakıf kurulmasını barındıran resmî vasiyetnamenin bu şekilde yok olmasıyla²⁵⁴ da vakıf kurma iradesi sonuçsuz kalır.

2.7.8. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi Atama

2.7.8.1. Genel Olarak

Kanun koyucu terekenin yönetimi için üç çeşit imkân öngörmüştür. Bunlardan ilki, TMK m. 592 hükmünde yer alan hallerden birisinin gerçekleşmesi durumunda “terekenin resmen yönetilmesi” imkânıdır.

İkincisi, TMK m. 640/2 hükmünde düzenlenmiş olan ve uygulaması pek olmayan “tereke temsilcisi” tayinidir.

²⁵³ Üçerler, s. 31.

²⁵⁴ Ölüme bağlı tasarrufların yok etme yoluyla ortadan kaldırılması hususunda detaylı bilgi için bkz. Efedayioğlu, Kübra Kamelya, “*Ölüme Bağlı Tasarrufları Yok Etme Yoluyla Ortadan Kaldırma*”, Çankaya Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, Y. 2017, s. 107-135.

Son olarak, TMK m. 550 vd. hükümlerinde düzenlenen “vasiyeti yerine getirme görevlisi” atanması yöntemidir²⁵⁵. Resmî vasiyetname ile yapılacak en önemli tasarruflardan biri de, vasiyeti yerine getirme görevlisi tayinidir. TMK m. 550/1 hükmü uyarınca, mirasbırakan dilerse yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufun yerine getirilmesi için vasiyetname ile bir veya birkaç kişiyi ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmesi için vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak tayin edebilir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini, vasiyetçi açısından bir emniyet tedbiri niteliğindedir. Mirasbırakan, güvendiği bir kimseyi vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atayarak, kendi isteğine göre mirasın paylaştırılacağını ve ölüme bağlı tasarrufta öngördüğü hususların doğru bir şekilde yapılacağını garantiye alır²⁵⁶. Vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafsız bir kişi değildir; fakat vasiyetçinin irade ve arzularının savunucusu olan bir kişidir. Ancak bunun dışında, diğer kişiler ve tasarruflar hakkında bunun tarafsız olduğu söylenebilir. Bu hususun diğer bir faydası, uyuşmazlıklara engel olarak sulh ve sükûnu sağlamasıdır²⁵⁷.

2.7.8.2. Hukukî Niteliği

Vasiyeti yerine getirme görevlisi atama, kendine özgü²⁵⁸ bir vekâlet ilişkisidir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevini sulh hâkiminin kontrolünde yapar. Ancak bu husus, vasiyeti yerine getirme görevlisinin sebep olduğu zararlardan devletin sorumluluğuna yol açmaz. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, meydana gelen zararlardan kendisinin sorumlu tutulamayacağını ispat ederse sorumluluktan kurtulur. Kanun koyucu burada kusur sorumluluğunu kabul etmiştir. Bu nedenle vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK m. 520 vd. hükümleri uygulama alanı bulur. Özellikle vasiyeti yerine getirme görevlisinin sorumluluğuna ilişkin (TBK m. 506), muntazam aralıklarla mirasçılara hesap verme borcu (TBK m. 508),

²⁵⁵ Vasiyeti yerine getirme görevlisi ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Akbıyık, Cem, Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, Onikilevha Yayınları, İstanbul Ekim 2012.

²⁵⁶ Öztan, s. 320; İmre/Erman, s. 168; Güneri, Cemal, Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 40-41.

²⁵⁷ İmre/Erman, s. 169.

²⁵⁸ “Vasiyeti yerine getirme memurluğunda özel hukuka ait sırf kendine has bir nitelik vardır. Birbirine zıt menfaatler karşısında, vasiyeti yerine getirme görevlisi bağımsız bir duruma sahiptir ve mirasbırakanın güvendiği itimat ettiği birisidir. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin tereke malları üzerinde aynı bir hakkı yoktur; fakat aynı bir tasarruf yetkisi vardır”, İmre/Erman, s. 169.

vekâletin sona erdiğini bildirme yükümlülüğü (TBK m. 512) burada uygulama alanı bulacaktır²⁵⁹.

2.7.8.3. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Tayin Edilmesi

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin durumu, her zaman vasiyetnameye bağlıdır. Esasen, bunu sadece mirasbırakan tayin edebilir ve bu tayin ölüme bağlı tasarrufla yapılabilir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini, güvene dayanan bir işlem olduğundan, bu ancak tek taraflı bir hukuki işlem olan vasiyetname ile yapılabilir. İki taraflı bir hukuki işlem olan miras sözleşmesi bu bakımdan vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini tasarrufu ile uyuşmaz. Bu nedenle, vasiyeti yerine getirme görevlisi vasiyetname ile tayin edilmiş olsa bile, bunu bir vasiyetname hükmünde saymak ve vasiyetçinin tek taraflı olarak bundan dönebilmesini kabul etmek gerekir²⁶⁰.

TMK 550. maddesine göre, mirasbırakan, vasiyetnameyle bir veya birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin, göreve başladığı sırada fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Vasiyeti yerine getirme görevlisine sulh hâkimi tarafından bu görevi bildirilir; bildirim tarihinden başlayarak on beş gün içinde kabul edilmediği sulh hâkimine bildirilmezse, görev kabul edilmiş sayılır. Vasiyeti yerine getirme görevlisi hizmetinin karşılığında uygun bir ücret isteyebilir.

2.7.8.4. Görev ve yetkileri

Mirasbırakan, tasarrufunda aksini öngörmüş veya sınırlı bir görev vermiş olmadıkça vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gerekli bütün işlemleri yapmakla görevli ve yetkilidir (TMK m. 552/1).

“Vasiyeti yerine getirme görevlisi, özellikle;

1. Göreve başladıktan sonra gecikmeksizin terekedeki malların, hakların ve borçların listesini düzenler. Liste düzenlenirken olanak varsa mirasçılar hazır bulundurulur.

2. Terekeyi yönetir ve yönetimin gerektirdiği ölçüde tereke mallarının zilyetliğinin kendisine devrini ister.

²⁵⁹ Öztan, s. 322.

²⁶⁰ İmre/Erman, s. 170.

3. Tereke alacaklarını tahsil eder, borçlarını öder.

4. Vasiyetleri yerine getirir.

5. Terekenin paylaşılması için plân hazırlar.

6. Tereke ile ilgili dava ve takiplerde miras ortaklığını temsil eder. Mirasçılar tarafından açılmış davalardan görevi ile ilgili olanlara müdahil olarak katılabilir.

7. Açtığı veya aleyhine açılan davalar ile yapılan takipleri mirasçılara bildirir. ”

Mirasbırakan taahhüt etmiş olmadıkça, terekeye dâhil malların, vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından devri veya bunlar üzerinde sınırlı aynî haklar kurulması, sulh hâkiminin yetki vermesine bağlıdır. Hâkim, olanak bulunduğu takdirde mirasçıları dinledikten sonra karar verir. Olağan giderleri karşılayacak ölçüdeki tasarruflar için yetki almaya gerek yoktur (TMK m. 553/1).

2.7.8.5. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Görevinin sona ermesi

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevi, ölümü veya atanmasını geçersiz kılan bir sebebin varlığı hâlinde kendiliğinden sona erer (TMK m. 554/1). Vasiyeti yerine getirme görevlisi sulh hâkimine yapacağı bir beyanla görevinden ayrılabilir. Görev uygunsuz bir zamanda bırakılamaz (TMK m. 554/2).

2.7.8.6. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Denetlenmesi

Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevinin yerine getirilmesinde sulh hâkiminin denetimine tâbidir (TMK m. 555/1). Hâkim, şikâyet üzerine veya re’ sen gereken önlemleri alır (TMK m. 555/2). Vasiyeti yerine getirme görevlisinin yetersiz olduğu, görevini kötüye kullandığı veya ağır ihmali tespit edilirse, sulh hâkimi tarafından görevine son verilir. Bu karara karşı tebliğinden başlayarak onbeş gün içinde asliye mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir (TMK m. 555/3).

2.7.9. Resmî Vasiyetnamedeki Tasarrufların Yorumu

2.7.9.1. Yorum Kavramı

Bazı hallerde, ölüme bağlı tasarrufların tespiti ve içindekilerin anlaşılabilmesi için vasiyetname metni yeterli olmayabilir. Bu nedenle bu vasiyetnamenin yorumu gerekebilir. Bu husus sadece bir ölüme bağlı tasarruf işlemi olan resmî vasiyetname için değil; bütün hukuki işlemler, hatta günlük olaylarda da eksik taraflar, anlaşılması zor ifadelerin kullanılması vs. nedenleriyle yoruma ihtiyaç duyabilir²⁶¹.

2.7.9.2. Vasiyetnamenin Yorumuna İlişkin İlkeler

Yorum hususunda ilk önemli kural, ölüme bağlı tasarrufun beyan edilmiş olduğu gibi anlaşılması gerektiğidir. Yorum konusunda her şeyden önce esas olan, vasiyetnamenin veya ölüme bağlı tasarrufun metnidir. Bu nedenle, sadece vasiyetnamede beyan edilmiş olan hususlar hakkında yorum yapılabilecek; vasiyetnamede bulunmayan hususlarda yorum yoluyla genişletme yoluna gidilemeyecektir. Yorumun amacı, gerçek iradenin bulunmasıdır. Bunun hareket noktası ve aynı zamanda sınırı, beyanın yapılmış olduğu vasiyetname metnidir²⁶².

Yorumun konusu, mirasbırakanın irade beyanıdır. Yorumun görevi ise, açıklanmış olan irade beyanının anlam ve kapsamını belirlemek, ölüme bağlı tasarrufu ile vasiyetçinin neyi istediğini anlamak ve tespit etmektir. Sağlararası işlemlerle ölüme bağlı tasarrufların yorumu arasında fark vardır. Bir sözleşmeyi yorumlarken bunun objektif anlamı araştırılır. Çünkü bu sözleşme belirli kişiler arasında yapılmıştır ve onların bundan çıkaracakları anlama göre bu hüküm ifade edecektir. Oysa ölüme bağlı tasarrufların varlıklarının tek sebebi, bunların vasiyetçi tarafından istenmiş olmasıdır. Bu nedenle, vasiyetnameyi yorumlarken vasiyetçinin ne istediğini anlamak, onun gerçek maksadını araştırmak ve bulmak gerekecektir. Bu nedenle irade teorisi hakim olup, yorum sübjektif niteliklidir²⁶³.

Vasiyetname metni yorum için yeterli değilse, bunun yanında yardımcı olarak dış etki ve olaylara, örneğin mirasbırakanın notlarına, mektuplarına, akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerine bakmak gerekir. Bu husus daha çok elyazılı vasiyetnamelerde ortaya çıkar. Zira

²⁶¹ İmre/Erman, s. 112; Vasiyetnamenin yorumu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Ergüne, M.S., Vasiyetnamenin Yorumu, İstanbul 2011; Baygın, Cem, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yorum”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4 (1-2), 2000, s. 565.

²⁶² İmre/Erman, s. 114.

²⁶³ İmre/Erman, s. 115.

resmî vasiyetname noter vasıtasıyla düzenlendiği için yoruma ihtiyaç duyulacak kısım daha azdır.

Favor Testamenti Prensibi: “Vasiyetname lehine yorum” olarak adlandırılan, Çok eski tarihlerde ortaya çıkan bu prensibe göre, mirasbırakanın irade beyanı çeşitli şekillerde anlaşılabiliriyorsa, vasiyetnamenin geçerliliğini sağlayan ve böylelikle mirasbırakanın son arzularının gerçekleştirilmesine hizmet eden yoruma öncelik tanınmalıdır. Geçersiz şekilde yapılan ölüme bağlı tasarrufun, tahvil yoluyla geçerli bir tasarruf olarak kabul edilmesi de bu prensibin uygulanmasından başka bir şey değildir²⁶⁴. Yargıtay da vasiyetnamenin yorumlanmasında vasiyetnamenin ayakta tutulmasına yönelik yorum yapılması gerektiğini, basit maddi hataların vasiyetnamenin iptaline sebebiyet verecek şekilde yorumlanmaması gerektiğini ifade etmektedir²⁶⁵.

Favor Testamenti TMK’da genel olarak hükme bağlanmamış olsa da, pek çok özel hükümde bu prensibe uygun sonuçlara yer verilmiştir. TMK’nın 504. maddesinin 2. fıkrasına göre, ölüme bağlı tasarrufta kişinin veya şeyin belirtilmesinde açık yanılma hâlinde, mirasbırakanın gerçek arzusu kesin olarak tespit edilebilirse, tasarruf bu arzuya göre düzeltilir. Görüldüğü gibi vasiyetnamenin hata nedeniyle iptalinden önce düzeltilmesi ve bu sayede de vasiyetnamenin ayakta tutulması sağlanmaktadır.

TMK’nın 557. maddesinin 2. fıkrasına göre, tüzel kişiliği bulunmayan bir topluluğa belli bir amaç için yapılan kazandırmaları, o topluluk içinde yer alan kişiler, mirasbırakan tarafından belirlenen amacı gerçekleştirmek kaydıyla, birlikte edinmiş olurlar. Amacın bu yolla gerçekleştirilmesi mümkün değilse, yapılan kazandırmalarla vakıf kurulduğu varsayılır.

²⁶⁴ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 152; İnan/Ertaş/Albaş, s. 278; İmre/Erman, s. 118.

²⁶⁵ “Somut olayda; iptali talep edilen ... 1. Noterliğince düzenlenmiş, 01.12.2011 tarih 21449 yevmiye sayılı vasiyetnamenin ilk sayfasında “..... 1. Noteri ... vekili imzaya yetkili başkatip dairemde görev yaparken yanıma gelen..... bana başvurarak bir vasiyetname düzenlenmesini istedi...” şeklinde başladığı, vasiyetnamenin mirasbırakan tarafından parmak izi bastırılarak birlikte imzalanmasından sonra noter vekili ... tarafından tarih konularak imzalandığı, ancak TMK’nın 534/2. maddesi uyarınca alınan tanık beyanında Noter ...’un isminin yazılı olduğu, devamında vasiyetnamenin tanıklar ve noter vekili ... tarafından imzalandığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, vasiyetnamenin ikinci sayfasındaki tanık beyanında “Noter ...” yazılmasının bilgisayarda kalan metinden ya da daktilo hatası gibi bir hatadan kaynaklandığı açık bir şekilde ortadadır. O halde, vasiyetnamenin ilk sayfasında da imzası bulunan Noter vekili ... tarafından düzenlendiğinin kabulü gerekir. Bu kabul şekli aynı zamanda ölüme bağlı tasarrufların, onları geçersiz kılacak şekilde değil, geçerliliğini sağlayacak biçimde yorumlanması gerektiğinin bir sonucudur. Vasiyetçinin iradesine değer verilerek onun gerçek arzusunu bulmakta, bu şekildeki bir yorum tarzını zorunlu kılmaktadır.” Yargıtay 3. HD, Esas No: 2017/16678, Karar No: 2018/7664, Tarih: 05.07.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

Bu hükümde de, mirasçı sıfatını alamayacak olan kişilere yapılmış olan bir vasiyet, geçersiz sayılmayarak, mirasbırakanın son arzusu mümkün oldukça ayakta tutulmaktadır²⁶⁶.

2.8. Resmî Vasiyetnamede Koşullar Ve Yüklemeler

2.8.1. Genel Olarak

TMK m. 515'in kenar başlığı "koşullar ve yüklemelerdir."²⁶⁷. Bunlara, ölüme bağlı tasarruflarda kayıtlar da denilebilir. Koşul ve yüklemelerin içerikleri ve hukuki nitelikleri birbirinden farklıdır. Koşul hâlinde, işlemin hüküm ifade etmesi, gerçekleşmesi gelecekteki şüpheli bir olaya bağlanmaktadır. Yükleme hali ise, lehine tasarruf yapılan kişiye belirli bir şeyin yapılması veya yapılmamasının yükletilmesidir. Yükleme ile üçüncü kişi lehine muhakkak surette bir hak doğması gerekmez. Örneğin vasiyetname ile (A) isimli kişiye 10.000 TL verilmesini vasiyet ederek, cenaze merasiminin bu kişi tarafından organize edilip bitirilmesini yüklemiş olabilir.

2.8.2. Koşulla Yapılamayan İşlemler

Gerek sağlararası işlemlerin, gerekse de ölüme bağlı tasarrufların koşula bağlanabileceğinin istisnaları vardır. Çünkü bazı işlemlerin koşula bağlanması bunların yapılarına uygun değıldir. Örneğin, evlenme, evlat edinme, tanıma gibi işlemler koşula bađlanamaz²⁶⁸.

2.8.3. Yasak Olan Koşullar ve Yüklemeler

2.8.3.1. Kanuna, Ahlâk ve Adaba Aykırı Koşullar ve Yüklemeler

Türk-İsviçre hukuklarına göre, ölüme bağlı tasarrufun kanuna, ahlak ve adaba aykırı koşula bağlanması hâlinde hem koşul, hem de tasarruf hükümsüzdür. Örneğin bir kimsenin

²⁶⁶ Ercoskun-Şenol, H.Kübra, Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniv. SBE, Erzurum 2011, s. 66

²⁶⁷ Ölüme bağlı tasarruflarda koşullar ve yüklemelerle ilgili detaylı bilgi için bkz. Yıldırım, Abdulkerim, Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.

²⁶⁸ İmre/Erman, s. 137.

öldürülmesi koşulu ile yapılacak resmî vasiyetnamedeki bu koşul geçersiz sayılacaktır. Yine bunun gibi, kişilik haklarına aykırı niteliğe sahip olan koşullar da hükümsüz sayılmalıdır²⁶⁹.

2.8.3.2. İmkânsız Koşul ve Yüklemeler

Tasarruf yapıldığı sırada, koşulun veya yüklemenin gerçekleşmesi esasen imkânsız bulunuyor ise, böyle bir koşul yok sayılır. Çünkü koşulun gerçekleşmesi için varlığı gereken belli bir olayın bulunup bulunmayacağına ilişkin şüpheli bir durum yoktur. Aksine, bunun gerçekleşmeyeceği ve imkânsız olduğu başından bellidir. Bu sebeple, gerçekleşmesi imkânsız koşul, bir geciktirici koşul ise, tasarrufu hükümsüz kılar. Bozucu koşulda ise, sadece koşul yok sayılır. Hukuki tasarruf koşulsuz olarak hüküm ifade eder. Koşulun gerçekleşmesi sonradan imkânsızlaşmışsa, bu durumda koşul hükmünü kaybeder²⁷⁰.

2.8.3.3. Anlamsız ve Rahatsız Edici Koşul ve Yüklemeler

TMK m. 515/son hükmüne göre “*Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.*” Yüklemin veya koşulun anlamsız olarak değerlendirilmesi için, herhangi bir anlam taşımaması, ölüme bağlı tasarrufun içeriği ile çelişmesi veya tamamen mantıksız olması (örneğin sadece yükümlüyü gülünç duruma düşürme isteği) aranır. Başkalarını rahatsız etmede de, yükümün yerine getirilmesinin hiç kimseye bir yarar sağlamaması, sadece yükümlü için değil, üçüncü şahıslar açısından da rahatsız edici olması aranır. Burada bu tür koşulları veya yüklemeleri hükümsüz hale getirmek için ayrı bir iptal davası açmasına gerek yoktur. Yüklemin veya koşulun bağlı olduğu tasarruf geçerli kalır²⁷¹.

2.9. Vasiyetnamenin Tevdii

Vasiyetnamenin tevdii, mirasçıların tespiti bakımından bir koruma önlemi niteliğindedir. Bununla, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruflarının ortaya çıkarılması ve

²⁶⁹ Yıldırım, s. 61 vd.; İmre/Erman, s. 137; Öztan, s. 286.

²⁷⁰ İmre/Erman, s. 138-139; Öztan, s. 288.

²⁷¹ Yıldırım, s. 79; Öztan, s. 288.

içindekilerden ilgililerin haberdar edilmesi sonucu sağlanır. TMK m. 595-598 hükümleri, buna ilişkin önlemleri düzenlemektedir. Bunlar, vasiyetnamenin tevdiî mükellefiyeti (TMK m. 595), yetkili merci tarafından vasiyetnamenin açılması ve içindekilerin ilgililere bildirilmesi (TMK m. 596-597), veraset ilamı alma talebine ilişkin haktır (TMK m. 598).

TMK m. 595 hükmü, vasiyetnamenin tevdiî hakkında genel bir yükümlülük koymaktadır. Maddenin birinci fıkrasına göre, *“Mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamesinin, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hâkimine teslim edilmesi zorunludur.”* İkinci fıkraya göre, *“Vasiyetnameyi düzenleyen veya muhafaza eden görevli ya da mirasbırakanın arzusu üzerine saklayan veya başka surette ele geçiren ya da ölenin eşyası arasında bulan kimse, ölümü öğrenir öğrenmez teslim görevini yerine getirmekle yükümlüdür; aksi takdirde bu yüzden doğacak zarardan sorumludur.”* Son olarak üçüncü fıkraya göre, *“Sulh hâkimi, teslim edilen vasiyetnameyi derhal inceler, gerekli koruma önlemlerini alır; olanak varsa ilgilileri dinleyerek terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine veya resmen yönetilmesine karar verir.”*

Ölüm anında, vasiyetname kimin elinde bulunuyorsa, bunun vakit geçirmeksizin derhal yetkili mercie teslimi gerekir. Bu yükümlülük, vasiyetnameyi elinde bulunduran kişiler ve mirasçılar hakkında olduğu gibi, bunu düzenleyen veya muhafaza eden noter ve merciler hakkında da geçerlidir. Bu sonuncu husus, resmi vasiyetnameler hakkında söz konusu olabileceği gibi, aynı zamanda adli mercie tevdi olunan el yazılı ve sözlü vasiyetnameler hakkında da geçerlidir²⁷².

2.10. Vasiyetnamenin Açılması

Vasiyetnamenin açılması, sulh hukuk hâkimi tarafından, duruşmada, duruşmaya katılan bütün mirasçılar önünde açılması ve hâkim tarafından okunması demektir. Konuyu düzenleyen TMK m. 596 hükmüne göre;

“Vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın tesliminden başlayarak bir ay içinde mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır ve ilgililere okunur.”

Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağrılır.

²⁷² İmre/Erman, s. 329.

Mirasbırakanın sonradan ortaya çıkan vasiyetnameleri için de aynı işlemler yapılır.”

Vasiyetname mirasbırakanın son ikametgâhı sulh hukuk mahkemesine tevdi edilince, hâkim miras ve tereke durumu ile ilgilenmek zorundadır²⁷³. Hâkimin görevi, tereke malları üzerindeki zilyetliği düzenlemektir. Bu sebeple hâkim, terekenin geçici zilyetliğini mirasçılara verir veya terekenin resmen idaresini kararlaştırır. Geçici niteliği olan ve vasiyetnamenin açılması anına kadar hüküm ifade edecek olan bu kararında hâkim, bu iki imkândan birine hükmeder. Vasiyetname henüz açılmadığından, atanmış mirasçıların bilinmemesi sebebiyle tereke mallarının zilyetliğinin bunlara verilmesi söz konusu olamaz²⁷⁴.

Yetkili merci, 3 ay içinde belli olan mirasçıları davet ederek onların önünde vasiyetnameyi açar. Bu işlem, vasiyetnamenin sulh hukuk hâkimi tarafından açılarak içindeki tasarrufların açık bir şekilde ilgililere okunarak bildirilmesi işlemidir. Vasiyetnamenin bulunduğu zarf kapalı veya mühürlü bir zarf ise, hâkim bu zarfın açılması işlemini de ilgililerin önünde yapacak; öncesinde zarfı açma yetkisi olmayacaktır²⁷⁵.

Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir (TMK m. 597/1). Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilan yolu ile tebliğ olunur (TMK m. 597/2).

²⁷³ Eren/Yücer Aktürk, s. 401.

²⁷⁴ İmre/Erman, s. 330.

²⁷⁵ İmre/Erman, s. 330.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RESMÎ VASIYETNAMENİN SONA ERMESİ

3.1. Resmî Vasiyetnamenin Hükümsüzlüğü

3.1.1. Genel Olarak

Her hukuki işlemde olduğu gibi, hukuki işlemlerin bir türü olan ölüme bağlı tasarrufların da ve bu arada resmî vasiyetnamelerin hüküm ve sonuçlarını geçerli olarak meydana getirebilmeleri için, bu vasiyetnamenin kanun aradığı şartlara ve unsurlara uygun olarak yapılması gerekir. Aksi takdirde kanunun aradığı şartlara ve unsurlara uygun olmayan resmî vasiyetname hükümsüz olur²⁷⁶.

Türk Medeni Kanunu’nun konuya ilişkin hükümleri incelendiğinde, bir ölüme bağlı tasarruf işlemi olan resmî vasiyetnamenin “kanun gereğın kendiliğinden hükümsüzlüğü” ve “iptal edilmesi” şeklinde sona erebileceğı anlaşılmaktadır.

²⁷⁶ Serozan/Engin, s. 287.

Medeni Kanunun resmî vasiyetnamenin kendiliğinden hükümsüz olmasına ve iptaline farklı sonuçlar bağlamış olması sebebiyle bu iki hükümsüzlük halinin ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

3.1.2. Resmî Vasiyetnamenin Kanun Gereği (Kendiliğinden) Hükümsüz Olması

3.1.2.1. Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Mirastan Yoksun Olması

Türk Medeni Kanunu, bazı hallerde kişilerin mirastan yoksun olduğunu belirlemiştir. TMK'nın 578. maddesi hükmüne göre;

“Aşağıdaki kimseler, mirasçı olamayacakları gibi; ölüme bağlı tasarrufla herhangi bir hak da edinemezler:

- 1. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler,*
- 2. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirenler*
- 3. Mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayanlar ve engelleyenler,*
- 4. Mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıranlar veya bozanlar.*

Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkar.”

Dolayısıyla, resmî vasiyetnameye kendisi lehine tasarrufta bulunulan kişi yukarıda sayılan kişilerden ise, vasiyetname kanun gereği kendiliğinden (kanun gereği) hükümsüz hale gelecektir. Örneğin mirasbırakan, sağlığında resmî vasiyetname yoluyla (A) isimli şahsa mirasının belirli bir kısmını bırakmışsa ve fakat mirasbırakan (A) isimli şahıs tarafından öldürülmüşse, resmî vasiyetname hükümsüz hale gelecektir.

3.1.2.2. Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Mirasbırakandan Önce Ölmesi

TMK m. 548/1 hükmüne göre, “Mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar.”

Medeni Kanun'un mirasçı ve vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakan ya da diğer bir ismiyle murisin ölümü anında sağ olmak şartının düzenlendiği TMK 580 ve 581'inci maddeleri incelendiğinde, mirasçı atanan veya kendisine belirli bir mal bırakılan kimsenin mirasbırakandan önce ölümü hâlinde, vasiyetnamenin de kendiliğinden hükümsüz olacağı sonucuna varılır²⁷⁷.

3.1.2.3. Evlilik Birliğinin Ölüm ve Gaiplik Dışında Bir Sebeple Sona Ermesi

TMK m. 181/1 hükmüne göre, boşanma kararının kesinleşmesi ile birlikte, eşlerin birbirleri lehine yapmış oldukları ölüme bağlı tasarruflar, aksi tasarrufta belirtilmemişse, kendiliğinden hükümsüz hale gelir ve boşanan eşler birbirleri lehine olan ölüme bağlı tasarrufu talep edemezler. Evlenmenin mutlak ya da nisbî butlanla sona ermesi hâlinde de eşlerin birbiri lehine yaptıkları ölüme bağlı tasarruflar da, tasarrufta aksi öngörülmemişse, kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir²⁷⁸.

Evlenmenin ölüm ve gaiplik dışında sona ermesi hâlinde ölüme bağlı tasarrufun kendiliğinden sona erecekse de, taraflar bunun aksini kararlaştırabilirler. Bu durumda evlenme sona ermesine rağmen ölüme bağlı tasarruf geçerliliğini devam ettirecektir²⁷⁹.

3.1.2.4. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi veya Geciktirici Şartın Gerçekleşmemesi

Bozucu şarta bağlı olarak yapılmış ölüme bağlı tasarrufta bozucu şartın gerçekleşmesi, geciktirici şarta bağlı olarak yapılmış ölüme bağlı tasarrufta geciktirici şartın gerçekleşmemesi hâlinde ölüme bağlı tasarruf kendiliğinden hükümsüz olur²⁸⁰.

3.2. Resmî Vasiyetnamenin İptali

3.2.1. Genel Olarak

²⁷⁷ Dural, Miras Sözleşmeleri, s. 207.

²⁷⁸ Dural, Miras Sözleşmeleri, s. 209; Serozan/Engin, s. 225.

²⁷⁹ Dural, Miras Sözleşmeleri, s. 209.

²⁸⁰ Köprülü, s. 231.

Ölüme bağlı tasarruflar hakkında şartlar mevcut ise iptal davası açılabilir. Ölüme bağlı tasarrufların en önemlilerinden biri olan resmî vasiyetnamenin de bu nedenlerle iptali mümkündür.

. İptal davası mirasbırakanın ölümünden sonra açılabilir. Mirasbırakan hayatta iken resmî vasiyetnamenin iptali davası açılmaz.

Resmî vasiyetnamenin iptaline neden olan sebepler genel hatlarıyla 4 başlık altında toplanmıştır²⁸¹.

TMK'nun 557. maddesine göre,

“Aşağıdaki sebeplerle ölüme bağlı bir tasarrufun iptali için dava açılabilir²⁸²:

- 1. Tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa,*
- 2. Tasarruf yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa,*
- 3. Tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlaka aykırı ise,*
- 4. Tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa.”*

3.2.2. İptal Sebepleri

TMK'nun 557. maddesinde, belirli sebeplerin bulunması durumunda bir ölüme bağlı tasarrufun iptali için dava açılabilir. Buna göre, tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa, ölüme bağlı tasarruf yapılırken tasarruf yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa, tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlâka aykırı ise, tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa bu durum iptal sebebidir. Bu iptal sebepleri dışında başka bir sebepten ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verilebilmesi mümkün değildir. Ayrıca; hâkim iptal sebebiyle

²⁸¹ “... TMK 557. maddesinde, vasiyetnamenin iptali sebepleri sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar; 1-ehliyetsizlik, 2-vasiyetnamenin yanılma aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmış olması, 3-tasarrufun içeriğinin bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlaka aykırı olması, 4-tasarrufun kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmış olması olarak dört tanedir. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2014/8405, Karar No: 2014/12731, Tarih: 30.09.2014

²⁸² “... Davada; vasiyetnamenin mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı (TMK md. 557/1) ve tasarrufun yanılma, korkutma ve aldatma, zorlama (TMK md. 557/2) sonucu yapıldığı ileri sürülerek iptali istenilmiş olup, mahkemece davacının vasiyetnamenin TMK'nın 557/2. maddesinde belirtilen sebepler nedeniyle iptali istemine ilişkin olarak bu konudaki iddia, beyan ve delilleri değerlendirilmeksizin yalnızca TMK 557/1. maddesi yönünde inceleme yapılarak karar verilmesi doğru görülmemiştir. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2012/23518, Karar No: 2013/2842, Tarih: 21.02.2013

bağlıdır. Örneğin sadece esasa ilişkin sebeplere dayanılarak iptal davası açılmışsa, şekle ilişkin iptal sebeplerini inceleyemez²⁸³.

3.2.2.1. Ehliyetsizlik

3.2.2.1.1. Genel Olarak

Fiil ehliyeti, TMK m. 9 hükmünde düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, “*Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir.*” Bu hükümden çıkan sonuca göre fiil ehliyeti, bir kişinin kendi eylemleri ile lehine haklar ve aleyhine borç yaratabilmesi yeteneğini ifade eder²⁸⁴. Bir başka tanıma göre fiil ehliyeti, kişinin kendi eylemleri ile hak ve borç altına girebilmesidir.

Fiil ehliyeti, hak ehliyeti gibi pasif değil; aktif bir ehliyettir. Bu nedenle hak ehliyeti gibi doğumla kazanılmaz. Bu ehliyetin kazanılması için tam ve sağ doğmak yeterli değildir. Ayrıca kişinin belirli bir akılsal ve psikolojik olgunlukla birlikte belirli bir yaş olgunluğuna (erginliğe) ulaşması gerekir. Her kişi aynı anda, aynı biçimde ve aynı derecede bu olgunluğa ulaşamayacağı için, fiil ehliyetinde, hak ehliyetinde olduğu gibi temelde bir eşitlik söz konusu değildir²⁸⁵.

Fiil ehliyeti, kişinin kendi fiili ile hukuki işlem yapabilme ehliyetidir. Fiil ehliyeti, kural olarak on sekiz yaşın doldurulması ile kazanılır (TMK m. 11/1). Ancak bunun yanında kanun evlenme ile (TMK m. 11/2) veya mahkeme kararıyla da kişi ergin kılınabilir (MK m. 12)

TMK’un 13. maddesinde ayırt etme gücünü ortadan kaldıran haller sayılmıştır. Bu hükme göre, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da buna benzer sebepler kişinin makul surette hareket edebilme yeteneğini ortadan kaldırması hâlinde, kişi ayırt etme gücüne sahip değildir²⁸⁶.

Kişiler sahip oldukları fiil ehliyeti bakımından dört gruba ayrılır. Birinci gruptakiler, ayırt etme gücüne sahip, ergin ve hakkında kısıtlılık kararı alınmamış olan tam ehliyetlilerdir. İkinci gruptakiler, ayırt etme gücüne sahip olmayan tam ehliyetsizlerdir. Üçüncü gruptakiler,

²⁸³ Yargıtay 3. HD, Esas No: 2015/9476, Karar No: 2016/9176, Tarih: 08.06.2016.

²⁸⁴ Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 82.

²⁸⁵ Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 83.

²⁸⁶ Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 91 vd.

ayırt etme gücüne sahip küçük ya da kısıtlı olan sınırlı ehliyetsizlerdir. Son gruptakiler ise, ayırt etme gücüne sahip, ergin ve hakkında kısıtlılık kararı alınmamış olmasına rağmen, fiil ehliyeti kısmen kısıtlanmış ve sadece kanunda sayılan (TMK. m. 429) bazı işlemleri yaparken onayının alınması için kendisine yasal danışman atanan sınırlı ehliyetlilerdir²⁸⁷.

3.2.2.1.2. Resmî Vasiyetnamede Ehliyetsizlik

Medeni Kanun İkinci Bölüm Birinci Ayrım 'da "Tasarruf Ehliyeti" kenar başlığı altında 502'nci ve 504'üncü maddelerinde ölüme bağlı tasarruf yapabilme ehliyetini düzenlemiştir. Ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti, kişinin geçerli bir vasiyetname ya da miras sözleşmesi yapabilme ehliyetidir. Vasiyet yapabilmek için 15 yaşını doldurmuş olmak ve ayırt etme gücüne sahip olma şartları aranmaktadır. Kanunun ölüme bağlı tasarruf ehliyeti için öngördüğü şartları taşımayan kişinin yapacağı ölüme bağlı tasarrufun iptali talep edilebilir (TMK m. 557/b.1).

Vasiyetname yapma ehliyetinin düzenlendiği TMK m. 502 hükmünde vasiyetname yapma ehliyeti ayırt etme gücü ve yaş şartına bağlanmıştır. Vasiyetname yapıldığı anda kişi ayırt etme gücünden yoksun ise ölüme bağlı tasarruf kendiliğinden hükümsüz olmaz, işlemin kesin hükümsüz hale gelebilmesi için ilgili kişiler tarafından bir iptal davası açılması gerekir²⁸⁸. Vasiyetnameyi yapan kişi, yaptığı vasiyetnamenin mahiyetini, kapsamını, sonuçlarını ve önemini anlayabilme ve buna uygun hareket edebilme yeteneğine sahip ise, bu hususta ayırt etme gücüne de sahiptir. Bu iki unsurdan birinin yokluğu hâlinde ayırt etme gücünün varlığından söz edilemez²⁸⁹.

Vasiyetname kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan küçüğün veya kısıtlının yasal temsilcisi tarafından yapılamaz. Aynı şekilde vekil aracılığıyla da vasiyetname yapılamaz²⁹⁰. Kör sağır veya dilsizler isteklerini anlatabilme gücüne sahip oldukları oranda vasiyetname yapabileceklerdir.

²⁸⁷ Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s. 89 vd.

²⁸⁸ Helvacı, İlhan, "Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı", Prof. Dr. Ömer TEOMAN'a 55. Yaş Günü Armağanı, Cilt II, İstanbul 2012, s. 1115.

²⁸⁹ Öztan, s. 227.

²⁹⁰ Yener, Serhat, "Noterlik Hukukunda, Medeni Hukuktan Doğan Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması, Temsil (Vekâlet)", Terazi Hukuk Dergisi Sayı: 105, Cilt: 10, Mayıs 2015, s. 104 vd.

Vasiyetname yapma ehliyeti, düzenleme tarihine göre tespit edilecektir. Bu konuda Adli tıp kurumundan rapor alınması gerekecek olup sağlık ocağı veya hastane raporuna dayalı değerlendirme yapılamayacaktır²⁹¹. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, ehliyetsizlik geçersizlik sebebi olmasına rağmen, vasiyetname kendiliğinden geçersiz olmayıp dava yoluyla ileri sürülmesi gerekecektir. İleri sürüldüğünde ise diğer şekil şartlarından önce ehliyet konusunun araştırılması gerekecektir.

3.2.2.2. Hukuka ve Ahlaka Aykırılık

Vasiyetnamede yer alan tasarruf içeriğinin, bağlandığı koşullar ve yüklemelerin ahlaka, hukuka aykırı olması hâlinde, ölüme bağlı tasarrufun iptali istenebilecektir. Maddede yer alan “hukuk” kavramı, yazılı, yazılı olmayan tüm hukuk kurallarını, “ahlak” kavramı ise toplumun geneline hâkim olan genel ahlakı ifade etmektedir.

Mirasbırakan tarafından vasiyetnameye temel haklara aykırı olarak şart koyamaz. Örneğin, bir kişinin en temel haklarından olan evlenme hakkına bir sınır getirmesi halinde, hukuka aykırı olarak konulan bu şart geçerli olmaz. Dolayısıyla; bu şartın, TMK 557/3. maddesi gereğince, hukuka aykırı bir şart olması nedeni ile yapılan vasiyetname de geçerliliğini yitirmiş bulunmaktadır²⁹².

²⁹¹ “... Mahkemece, davacıdan murisin vasiyetname tarihindeki sağlık durumunu gösterir hastane kayıt, reçete, rapor, sağlık karnesi vs. gibi delilleri re’sen sorulup istenerek, vasiyetnamenin tanziminde alınan hastane raporu da celp edildikten sonra, vasiyetnamenin tanzim tarihinde murisin hukuki ehliyete sahip olup olmadığı hususunda Adli Tıp Kurumundan rapor alınarak sonucu uyarınca bir karar verilmelidir (HGK. 18.07.2007 tarih ve 583-556 ve HGK. 11.03.2015 tarih ve 1630-1011). ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2016/17024, Karar No: 2016/13747, Tarih: 01.12.2016; ehliyetsiz olduğu ileri sürülen mirasbırakanın vasiyetname tarihine yakın günlerde ve sonrasında tedavi görüp görmediği hususunda tarafların bilgisine başvurulacak varsa doktor raporları, hasta müşahade kâğıtları ve film graflerinin eksiksiz getirilmesi, sonrasında işlem tarihinde mirasbırakanın fiil ehliyetinin olup olmadığının tesbiti için Adli Tıp Kurumundan rapor alınması gerekmektedir. O halde mahkemece; varsa murise ilişkin tüm hastane kayıtları, rapor, film vs celp edilip, tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek, ehliyetsizlik iddiası yönünden işlem tarihinde mirasbırakanın fiil ehliyetinin olup olmadığının tespiti amacıyla ... Kurumundan rapor alınmalı, yapılacak yargılama neticesinde hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmelidir.” Yargıtay 3. HD, Esas No: 2016/15442, Karar No: 2018/3450, Tarih: 04.04.2018. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

²⁹² “... Tüm bu yasal mevzuat göz önüne alındığında, muris tarafından vasiyetnameye konulan bu şart, bir kişinin en temel haklarından olan evlenme hakkına bir sınır getirmesi nedeni ile, hukuka aykırı şart kapsamındadır. /Dolayısıyla; bu şartın, TMK 557/3 maddesi gereğince, hukuka aykırı bir şart olması nedeni ile yapılan vasiyetname de geçerliliğini yitirmiş bulunmaktadır. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2015/11226, Karar No: 2016/5063, Tarih: 04.04.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

3.2.2.3. Ehliyetsizliğin İspatı

Mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf yaparken ayırt etme gücüne sahip olup olmadığını mirasbırakanın ölümünden sonra tespit etmek zor olacağından, ölümüne bağlı tasarruf yapıldığı sırada, mirasbırakanın ayırt etme gücüne sahip olduğu yönünde bir karinenin varlığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf yaptığı sırada ayırt etme gücüne sahip olmadığını iddia eden davacı bunu ispatla yükümlüdür²⁹³. Ancak bazen bu ispat yükü yer değiştirebilir. Örneğin aşıkâr bir akıl hastalığı kişinin ayırt etme gücünün olmadığına delil teşkil eder. Bu durumda ehliyetsizlik sebebiyle açılacak iptal davasında, davalı, ölümüne bağlı tasarruf yapıldığı sırada ayırt etme gücünün mevcut olduğunu ispat eder.

3.2.2.4. İrade Bozukluğu Halleri

3.2.2.4.1. Hata

3.2.2.4.1.1. Kavram Olarak Hata

Hata, gerçek irade ile beyan arasında istenmeden ortaya çıkan uyumsuzluk halidir. Hata ya iradenin istenmeyerek dışa yanlış aksettirilmesinden (beyan hatası) ya da iradenin oluşmasına etken olan düşüncenin gerçeğe uygun olmamasından (saik hatası) kaynaklanır. Bir olay veya duruma ilişkin düşüncenin doğru olup olmadığı hususunda şüphe varsa hatadan söz edilemez. Çünkü şüphe o durumun ya da olayın doğru olmadığı ihtimalini de ihtiva etmektedir. Aynı şekilde bilinçli olarak gerçeği bilmeme hâlinde de hatadan söz edilemez. Borçlar hukukunda asıl önemli olan beyan hatasıdır. Beyan hatasının da esaslı olması gerekir. Saik hatası kural olarak sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Ancak temel hatası niteliğindeki saik hataları sözleşmeyi sakatlar²⁹⁴.

Hata hukuki veya maddi bir hata olabilir. Örneğin bir tablonun orijinal zannedilerek alınması ancak tablonun gerçeğinin kopyası çıkması maddi hataya örnek olarak gösterilebilir.

²⁹³ Dural, Miras Sözleşmeleri, s. 55.

²⁹⁴ Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara Eylül 2018, s. 396; Nomer, Halûk Nami, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Beta Yayınları, İstanbul Kasım 2018, s. 92-94; Kocayusufpaşaoğlu, Necip/Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/Arpacı, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017, s. 395-397; Cansel, Erol/Özel, Çağlar, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 162-163; Şenyüz, Doğan, Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler, 8. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2016, s. 54.

Hukuki hataya örnek olarak ise açık hava sineması olarak işletilmek üzere kiralanan bir arsaya belediyenin ruhsat vermemesi gösterilebilir²⁹⁵.

3.2.2.4.1.2. *Resmî Vasiyetnamede Hata*

Miras hukukunda, borçlar hukukundan farklı olarak, hata hâlinde ölüme bağlı tasarruflar iptal kararı verilinceye dek geçerlidirler. Oysa borçlar hukukunda, tartışmalı olmakla beraber, hata hâlinde düzelebilir hükümsüzlüğün söz konusu olduğu kabul edilmektedir. Yani hataya düşmüş olan taraf bir yıl içinde sözleşmenin hükümsüzlüğünü ileri sürmezse, başta geçersiz olan sözleşme geçerli hale gelir²⁹⁶. Sözleşmenin hükümsüzlüğü için dava açmaya gerek yoktur. Hataya düşen tarafın sözleşme ile bağlı olmayacağına ilişkin irade beyanı inşai niteliktedir²⁹⁷.

Vasiyetnamelerde beyan hatasının vasiyetin iptaline yol açabilip açamayacağı somut olaya göre değişir. Vasiyetnameler her zaman tek taraflı olarak geri alınabileceği için, muris için konuyu tartışmaya gerek yoktur. Miras sözleşmesi söz konusu ise muris hataya düştüğünü anladığı andan itibaren bir yıl içinde tasarruftan dönmediği takdirde tasarruf geçerli hale gelir (MK m. 504/I). Bu süre hak düşürücü süredir. Bir yılın dolmasıyla tasarrufun hataya dayanılarak iptal edilmesi söz konusu olamayacaktır. Mirasçılara gelince: Mirasçılar beyan hatasına dayanarak vasiyetnamenin iptal edilmesini talep edebilirler. MK. m. 504'de belirtilen bir yıllık hak düşürücü süre içinde mirasbırakanın tasarrufundan dönmüş olması hâlinde konunun tartışılmasına gerek yoktur. Mirasbırakanın bir yıllık süre içinde tasarrufundan dönmemiş durumda, biraz önce de değindiğimiz gibi, tasarruf geçerli hale gelecek, mirasçılar tasarrufun iptalini ileri süremeyecektir. Mirasbırakanın hatasının farkına varmadan ya da hatasının farkına vardığı andan itibaren henüz bir yıllık süre dolmadan vefatı hâlinde, mirasçılar beyan hatasına dayanarak tasarrufun iptalini isteyebilirler²⁹⁸.

²⁹⁵ Şenyüz, s. 55-56.

²⁹⁶ Nomer, s. 91; Şenyüz, s. 58; Aksi görüş için bkz. Eren, Borçlar s. 428 vd.

²⁹⁷ Bozer, Ali, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2002, s. 60

²⁹⁸ Hatemi, s. 143.

3.2.2.4.2. Hile

3.2.2.4.2.1. Kavram Olarak Hile

Bir kimseyi bir irade beyanında bulunmaya veya sözleşme yapmaya sevk etmek için, kasıtlı olarak kişide yanlış bir tasavvur uyandırmak veya mevcut yanlış tasavvuru devam ettirmeye yönelik davranışa hile denir²⁹⁹. Hile, iradeyi sakatlayan sebeplerden biri olarak Türk Borçlar Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, *“Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, sözleşmeyle bağlı değildir. Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması hâlinde, sözleşmeyle bağlı değildir”*.

Hilenin sebep olduğu irade sakatlığı esasında, iradenin beyanında değil; iradenin oluşumu sırasında ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla hile yapan taraf, hile fiiliyle karşı tarafta bir saik hatasına sebep olmakta ve kişi hileden kaynaklanan saik hatası neticesinde iradesini açıklamaktadır³⁰⁰. Örneğin satıcı (A)'nın antika olmayan saati antika olduğundan bahisle alıcı (B)'ye satması hâlinde hile durumu söz konusudur.

Hile, gerçekte mevcut olmayan bir durumu mevcutmuş gibi göstermek ya da gerçekte mevcut olan bir durumun varlığını gizlemek gibi olumlu bir davranışla ortaya çıkabilir. Örneğin yabancı dil bilmediği halde yabancı dil bildiğini beyan etmek suretiyle bir şirkette işe girme durumu buna örnektir.

Hataya düşürmeye yönelik davranış aktif yahut pasif olabilir. Bir şirketin finans durumu ile ilgili yanıltıcı raporlar hazırlanması ve kredi kuruluşuna başvuruda bunların kullanılması aktif davranışa (aktif hile); tam tersine kredi kuruluşunun kendisi ile ilgili yanıltıcı bilgiye sahip olduğunu fark etmesine rağmen konu ile ilgili olarak susması, pasif davranışa (pasif hile) örnek olarak verilebilir. Fakat her susma halinin bizi hile sonucuna götürmemesi gerekir. Kişinin özellikle dürüstlük kuralı, kanunundaki başka hüküm veya yüklediği bir yükümlülük

²⁹⁹ Eren, Borçlar, s. 414; Nomer, s. 97; Cansel/Özel, s. 171; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 454.

³⁰⁰ Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s. 444; Eren, Borçlar, s. 414-415.

gibi nedenlerle bilgi vermesinin gerekli olmadığı hallerde susmasının bu anlamda bir sonucu olamaz³⁰¹.

3.2.2.4.2.2. *Resmî Vasiyetnamede Hile*

TBK m. 36/2 uyarınca hile üçüncü bir şahıs tarafından yapılmışsa, hukuki işlemin iptali için lehine hile yapılan şahsın bu hileden haberdar olması gerekir. Vasiyetnamelerin hile sebebiyle iptal edilmelerinde TBK m. 36/2'deki şart uygulanmaz. Yani vasiyetnamelerde lehine tasarruf yapılan kişi hilenin varlığından haberdar olmasa bile vasiyetname iptal edilir. Yapılan hile ile vasiyetname arasında illiyet bağının bulunması vasiyetnamenin iptal edilmesi için yeterlidir³⁰².

Hatada olduğu gibi, burada da hile ile irade beyanı (ölüme bağlı tasarruf) arasında illiyet bağının bulunması gerekir. Diğer bir anlatımla, irade beyanı ve tasarruf hilenin etkisi altında yapılmış bulunmalıdır. Öğretide ve mahkeme içtihatlarında genel olarak kabul edildiğine göre, hile ile meydana getirilen yanılmanın vasiyetçiye etki ettiğinin ve tasarrufu yapmasına sebebiyet verdiğinin ispatı yeterlidir. Hatta hilenin vasiyetçi tarafından tanınabilir ve anlaşılabilir olması, fakat ihmal sonucunda bunun farkına varılamaması hâlinde, illiyet bağı yine mevcuttur ve tasarrufun iptali talep edilebilir³⁰³.

3.2.2.4.3. *Tehdit ve Cebir (Korkutma ve Zorlama)*

3.2.2.4.3.1. *Tehdit (Korkutma)*

Korkutma, Türk Borçlar hukukunda sözleşmeler ile ilgili bir irade fesadı hali olarak kabul edilmiştir. Korkutma, insandaki irade serbestisini ihlâl ettiğinden onu esas maksadına ve içindeki iradesine aykırı bir beyanda bulunmaya mecbur eder. Bir kimseyi yapmak istemediği bir hukuki muameleye, aksi takdirde kendisine veya yakınlarından birisine bir zarar verileceği tehdidi ile korkutmaktır. Örneğin bir kimse, bir şahsı razı olmadığı takdirde

³⁰¹ Kürşat, Zekeriya, Borçlar Hukuku Alanında Hile Kavramı, İstanbul 2003, s. 51 vd.

³⁰² İmre/Erman, s. 211-212.

³⁰³ İmre/Erman, s. 211.

öldürüleceği veya evinin ateşe verileceği tehdidi ile bir sözleşme yaptırdığı hallerde tehdit (ikrah) söz konusudur³⁰⁴.

Korkutmanın etkisi ile hareket eden bir kimsenin iradesi, sakat bir irade olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun için geçerli bir korkutmanın mevcut olabilmesi için tehdit edilenin iradesini açıklaması, fakat bu iradenin zor altında beyan edilmesi gereklidir. Böyle bir tehdit ile kişide bir korku uyandırılır ve o da kendisine veya yakınlarından birisine maddî veya manevî bir zarar verilmemesi endişesiyle bir sözleşme imzalamayı kabul ederse, bu sözleşme tehdit altında yapılmış bir sözleşme veya işlem sayılır. Buna göre kişide oluşabilecek maddî ve manevî bir zarar korkusu, sözleşmenin meydana gelmesinde başlıca sebep teşkil etmektedir³⁰⁵.

Tehdit hakkındaki TBK m. 37-38 hükmünde yer alan düzenlemeler, ölüme bağlı tasarruflar ve bu arada resmî vasiyetname için de geçerlidir. Türk Borçlar Kanunu'na göre, tehdidin bir fesih sebebi olabilmesi için, bunun hukuka aykırı olması gerekir. Bu esas, ölüme bağlı tasarruflara uygulanamaz. Hukuka uygun bir fiille tehdit hâlinde de, bununla mirasbırakanın iradesine uygun olmayan bir tarzda etki edilmiş olmak şartı ile ölüme bağlı tasarrufun iptali için bir sebep meydana getirilmiş olur. Hukuka uygun her çeşit tehdit, vasiyetçinin iradesine haksız surette etki etmek şartı ile bir iptal sebebi teşkil eder³⁰⁶. Örneğin, (A) isimli şahıs, malvarlığının belli bir oranını kendisine vasiyet etmemesi hâlinde şirketin başında durmayacağı veya devam ettiği tıp fakültesini bırakacağı noktasında babasına tesir etmiş olabilir. Bu tesir nedeniyle yapılacak resmî vasiyetname de tehdit nedeniyle iptal edilebilecektir. Zira mirasbırakanın iradesine uygun değildir.

Hata ve hilede olduğu gibi burada da illiyet bağı aranır. Diğer bir ifade ile, tehdit ve resmî vasiyetnamenin yapılması arasında bağ bulunmalı; resmî vasiyetnamenin düzenlenmesinde tehdidin etkisi olmalıdır.

Tehdidin kim tarafından yapıldığının bir önemi bulunmamaktadır. Lehine tasarrufta bulunulan kişi tarafından yapılabileceği gibi, onun dışındaki üçüncü bir kişi tarafından da yapılabilir. Önemli olan tehdit sonucunda ilgili resmî vasiyetnamenin yapılmış olmasıdır³⁰⁷.

³⁰⁴ Eren, Borçlar, s. 420; Nomer, s. 98; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 473 vd.; Cansel/Özel, s. 174.

³⁰⁵ Eren, Borçlar, s. 420; Cansel/Özel, s. 175; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 478 vd

³⁰⁶ İmre/Erman, s. 212.

³⁰⁷ İmre/Erman, s. 213.

TBK m. 38 hükmü gereğince, işlemin feshini gerektirebilmesi için, tehdidin önemli ve yakın bir tehlikenin varlığı hakkında esaslı ve kanaat verici bir korku oluşturması şarttır. Burada, objektif bir takdirin yanında, sübjektif durumun da göz önünde bulundurulması gerekir. Örneğin silahla öldürme tehdidi altında büyük bir korkuya kapılan mirasbırakan, tehdit edenin isteği doğrultusunda resmî bir vasiyetname yoluna gidebilir. Silahın gerçek olup olmaması, boş veya dolu olup olmaması önemli olmayıp, önemli olan vasiyetçinin bundan korkup bunun etkisi altında resmî vasiyetname düzenlemiş olmasıdır³⁰⁸.

3.2.2.4.3.2. Cebir (Zorlama)

Tehdit, belli bir iş veya işlemin yapılıp veya yapılmaması hususunda bir kişinin üzerinde yapılan ruhsal bir baskıdır. Cebir kavramı ise, maddi, fiziki ve cismani bir baskı ve zorlama manasına gelir. Örneğin bakıcılığını yaptığı hasta ve yaşlı kişiyi, kendi lehine vasiyetname düzenlememesi hâlinde kendisine bakmayı bırakacağını, iğne vurup öldüreceğini, ölüme terk edeceğini vs. belirterek bir vasiyetname düzenlemesine sebep olursa tehditten söz edilir. Buna karşılık, bu kişinin kolunu bükerek, kafasını bastırarak, döverek vs. zorla bir vasiyetname düzenlettirirse, bu durumda cebirden söz edilir. Cebir suretiyle el yazılı vasiyetname düzenlenmesi daha mümkündür. Buna karşılık resmî vasiyetname düzenlenmesi, noter gibi resmî memurun katılmasını ve tanıkların iştirakini gerektiren prosedürel bir işlem olması nedeniyle, cebir ile bu vasiyetnamenin düzenlenmesine pek rastlanılmaz. Ancak, öncesinde vasiyetçiyi darp edip resmî vasiyetname düzenlenmesi ve düzenlenmemesi hâlinde darp eylemine devam edeceği yolundaki eylemlerle de resmî vasiyetname düzenlenmesine sebep olunabilir.

3.2.2.5. Bilinçli Yapılan İrade Bozukluğu Halleri

3.2.2.5.1. Zihni Kayıt

Zihni kayıt, beyanda bulunan kimsenin bilerek ve isteyerek gerçek iradesine uymayan bir beyanda bulunmasıdır. Beyanda bulunan kişi aslında gerçek iradesini muhataptan

³⁰⁸ İmre/Erman, s. 213.

saklamaktadır³⁰⁹. Örnek verecek olursak, A evini kiraya vermek istememekte ancak arkadaşını kırmamak için onunla kira sözleşmesi yapması hâlinde zihni kayıt söz konusudur. Zihni kayıt, butlan veya iptal sebebi olarak Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Ancak güven prensibinden hareketle zihni kayıt sebebiyle sözleşmenin hükümsüz sayılmayacağı sonucuna varmak gerekir. Buna karşılık eğer beyanın muhatabı zihni kaydı biliyor veya bilmesi gerekiyorsa artık korunmaya değer bir güven söz konusu olmadığından beyan bir değer taşımaz³¹⁰.

Vasiyetname, vasiyetçinin tek taraflı irade beyanında bulunması ile meydana gelen hukuki işlem olduğundan irade prensibinin hâkim olması ve buna bağlı olarak korunması gereken bir sözleşme tarafının olmaması dolayısıyla zihni kayıt vasiyetnamelerde dikkate alınmalıdır. Nitekim zihni kayıt ile vasiyetname yapılması hâlinde, vasiyetçinin gerçek iradesi vasiyetname yapmaya yönelik olmadığından tasarruf geçersiz olacaktır³¹¹. İmre/Erman vasiyetnamelerde zihni kaydın dikkate alınamayacağını ve tasarrufun geçerli sayılması gerektiğini savunmaktadırlar. Aksi takdirde vasiyetnamenin kanunda sayılan vasiyetnameden dönme şekillerine uyulmaksızın ortadan kaldırılmış olacağını ileri sürmektedirler³¹².

3.2.2.5.2. Latife Beyanı

Beyan sahibi tarafından ciddi bir biçimde aslında arzu edilmeyen sözde bir beyandır. Buna göre ciddiyetten ve asıl düşünceden yoksun olan ve karşı tarafça ciddiyetten yoksunluğu anlaşılan irade açıklamaları geçerli değildir. Dolayısıyla kişi açıkladığı söz konusu beyanıyla bağlı olmayacaktır. İstisnası ise karşı tarafın hatayı anlamıyor veya anlayamayacak durumda olması halinde hukuki açıdan kişi beyanıyla bağlı olacaktır. Neticede işlem geçerli olarak kurulacaktır³¹³. Örneğin, öğretmen A'nın, ev ödevlerini yapan öğrencilerine araba hediye edeceğini söylemesi latife beyanıdır.

³⁰⁹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 424; Altıg, Yılmaz, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda İrade Sakatlıkları”, İstanbul Barosu Dergisi, cilt. XXXIX, Sayı, 9-10, İstanbul, 1955, s. 404; Kocayusufoşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 345; Cansel/Özel, s. 161.

³¹⁰ Eren, Borçlar, s. 365; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 424-425; Cansel/Özel, s. 161.

³¹¹ Eren, Fikret, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda İstenilerek Yapılan İrade Sakatlıkları”, Adalet Dergisi, S. 11-12, Y., 54, Ankara, s. 1275.

³¹² İmre/Erman, s. 215.

³¹³ Eren, Borçlar, s. 363-364; Kocayusufoşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 446; Cansel/Özel, s. 161.

Latife beyanına ilişkin olarak Borçlar Kanunu'nda her hangi bir düzenleme mevcut değildir. Ancak doktrinde kabul edilen görüşe göre, karşı taraf beyanın ciddi olmadığını biliyor ya da bilebilecek bir durumda ise beyan, sahibini bağlamaz. Buna karşılık beyanın ciddi olmadığını anlayabilmesi makul ve dürüst bir düşünce ile muhataptan beklenemeyecek durumlarda beyan geçerli sayılır ve sahibini bağlar³¹⁴.

Vasiyetçinin beyanının ciddi olmadığı ve latife niteliğinde olduğu anlaşılırsa, vasiyetname hüküm ifade etmez. El yazılı vasiyetnamelerde bu tarz olaylara rastlanılabiliirse de, özel bir prosedüre tabi olan resmî vasiyetnamede böyle bir duruma pek rastlanmaz.

3.2.2.5.3. Muvazaa

Muvazaa kavramı, Arapça kökenli olup, kelime olarak “danişıklık” anlamını taşımaktadır. Hukuki anlamda “muvaazaa” kavramı ise, irade ile beyan arasında salt üçüncü kişileri aldatmak yahut zarara uğratmak amacıyla birden fazla kişi tarafından bilerek ve isteyerek uygunsuzluk meydana getirilmesini ifade etmektedir. Şöyle ki, kişilerin gerçekleştirdikleri hukuki işlemi, aslında gerçekleştirmek istemiyorken bir başka kişi veya kişileri zarara uğratmak maksadıyla icra ettiğini ifade etmesi hâlinde muvazaa söz konusu olmaktadır³¹⁵.

Genel itibariyle muvazaa iki kısma ayrılır. Bunlar mutlak muvazaa ve nisbi muvazaadır. Mutlak muvazaa, tarafların iradelerinde herhangi bir işlem yapma kastı yokken, beyanlarında sırf üçüncü kişileri aldatmak yahut zarara sokmak kastı ile işlem yapmış gibi görünmeleridir. Mutlak muvazaadan farklı olarak nisbi muvazaada tarafların hem iradelerinde hem de beyanlarında bir işlem mevcuttur. Buna karşın irade ve beyanda bulunan bu işlemler, sırf üçüncü kişileri aldatmak yahut zarara sokmak amacıyla uyuşmazlar³¹⁶.

Muvazaada görünen işlem batıldır. Zira görünen işlem tarafların gerçek ve müşterek iradelerine uygun değildir. Muvazaa sebebinin ortadan kalkması ya da belli bir sürenin geçmesi ya da tarafların işleme icazet vermesi ile görünürdeki işlem geçerlilik kazanmaz. Tarafların ifası dahi işleme geçerlilik kazandırmaz. Muvazaada gizli işlemin geçerli olması için işlemin ehliyetli kimseler tarafından şekil kurallarına uygun olarak yapılması ve

³¹⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 425.

³¹⁵ Eren, Borçlar, s. 366-367; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 408-409; Cansel/Özel, s. 187; Şenyüz, s. 51

³¹⁶ Eren, Borçlar, s. 370; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 408 vd.; Cansel/Özel, s. 189-190; Şenyüz, s. 52

konusunun emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, ahlak kurallarına ve şahsiyet haklarıyla ters düşmemesi gerekir³¹⁷.

Vasiyetnamede muvazaa olmaz. Çünkü vasiyetname tek taraflı bir işlemdir. Buna karşılık miras sözleşmesi muvazaalı olabilir ve taraflar düzenledikleri sözleşmenin aksini aralarında gizlice kararlaştırabilirler³¹⁸.

3.2.2.5.4. Gabin (Aşırı Yararlanma)

Karşılıklı borç içeren sözleşmelerde, tarafların borçlandıkları edim ve karşı edim arasında açık oransızlık bulunabilir. Sözleşme hukukunda geçerli olan irade özerkliği ve sözleşme özgürlüğü ilkeleri gereği, taraflar sözleşmenin şartlarını, dolayısıyla edim ve karşı edim arasındaki denge ve oranı istedikleri şekilde kararlaştırabilirler. Ancak, taraflardan biri karşı tarafın içinde bulunduğu zayıf durumdan yararlanarak onu sömürmek isteyebileceğinden, bu suretle meydana getirilen açık oransızlığın önüne geçilmesi ve sömürünün önlenmesi için³¹⁹, kanun koyucu 6098 sayılı TBK'nun 28. maddesinde “aşırı yararlanma (gabin)”in hükümlerini düzenlemiştir³²⁰.

Ölüme bağlı tasarruflarda, özellikle vasiyetnamelerde, gabin ve dolayısıyla TBK m. 28 hükmünün uygulanması söz konusu olmaz. Ancak hata veya hile bulunabilir. Buna karşılık, ivazlı miras sözleşmelerinin TBK m. 28 kapsamında gabin nedeniyle iptali mümkündür³²¹.

3.2.2.6. Şekil Eksikliği

Miras hukukumuzda, yukarıda (ikinci bölümde) detayıyla incelendiği üzere vasiyetname için bir takım sıkı şekil şartları öngörülmüştür. Bu şartlara uyulmamasının müeyyidesi, vasiyetnamenin iptalidir. Ancak şekil eksikliği, ölüme bağlı tasarrufu kendiliğinden geçersiz saymaz, bunun için iptal davası açılması gerekecektir.

³¹⁷ Eren, Borçlar, s. 373; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 408 vd.; Cansel/Özel, s. 191; Şenyüz, s. 52 vd.

³¹⁸ İmre/Erman, s. 216.

³¹⁹ Özsunay, Ergun, Borçlar Hukuku, I, Filiz Kitabevi, İstanbul 1983, s. 57.

³²⁰ Eren, Borçlar, s. 435-436; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 480; Nomer, s. 107 vd.; Cansel/Özel, s. 182-183; Şenyüz, s. 64-65.

³²¹ İmre/Erman, s. 216.

3.2.3. Resmî Vasiyetnamenin İptalinin Sağlanması

3.2.3.1. Dava Hakkı

Miras hukuku sistemimizde, ölüme bağlı tasarrufun geçerli olması için kanunda gerekli bulunan şartların gerçekleşmemesi hâlinde, söz konusu tasarrufun iptali için bunda çıkarı bulunan kimselerin yasal süresi içerisinde iptal davası açmaları gerekmektedir³²².

İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir (TMK m. 558)³²³. Vasiyetnamenin iptali davasında, vasiyetçinin tüm mirasçılarının davada hasım gösterilmesinde yasal zorunluluktur³²⁴.

Vasiyetnamenin iptal edilmesinde menfaati olan mirasçılar kapsamına atanmış mirasçılar da girer. Diğer bir ifade ile vasiyetnamenin iptalini, yasal ve atanmış mirasçılar ile yararına vasiyet yapılanlar isteyebilir³²⁵.

Mirastan yoksun bırakılan (mirasçılıktan çıkarılan) kişinin iptal davası açma hakkı, çıkarma tasarrufunun ortadan kalkmasıyla doğar. Aksi halde çıkarma tasarrufu var olduğu sürece iptal davası açma hakkı yoktur³²⁶. Keza, mirası reddedenin de iptal davası açma hakkı yoktur. Terekeyi tasfiye ile görevli kişiler de iptal davası açamaz³²⁷.

Dava hakkı yalnızca saklı pay sahibi olan mirasçılara ait değildir. Saklı pay sahibi olmayan mirasçılar da iptal davası açabilirler. Ancak tenkis talebi de varsa, saklı pay sahibi mirasçı olunması gerekir. Dava, vasiyetnamedeki tasarrufların tamamının veya bir kısmının iptaline ilişkin olabilir (TMK m. 558/II). İptal davası, vasiyetname ile kendilerine, eşlerine

³²² Akbıyık, Cem, “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasını Bütünleyen (Tamamlayan) Edim Davasının Hukuksal Niteliği Üzerine”, Prof. Dr. Ergun ÖZSUNAY’a Armağan, İstanbul 2004, s. 105 vd.

³²³ Vasiyeti yerine getirme görevlisinin iptal davası açıp açamayacağı konusuna gelince, Yazar’a göre, Türk Medeni Kanununda yer alan yasal düzenlemenin lafzına bakılacak olursa açılmayacağı, fakat miras hukukuna dair menfaati bulunmak şartı ile açabileceği yönündeki kanaat için bakınız. Ozanemre-Yayla, Hatice Tolunay, “Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davası Açması”, Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara 2012, s. 841-850.

³²⁴ “... TMK’nın 558/1. maddesine göre; “İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir”. /Mahkemenin öncelikle yapacağı iş; taraf teşkilini sağlamaktır. Vasiyetnamenin iptali davasında; vasiyetçinin tüm mirasçılarının davada hasım gösterilmesinde kanuni zorunluluk bulunduğu; mirasın hayatta olan eşi Remziye E.’in da, aynı zamanda vasiyetçinin mirasçısı durumunda olduğundan; mahkemece, öncelikle adı geçen davaya dahil edilmelidir (Yargıtay 3. HD., 22.11.2011 tarih 2011/6740 E-18378 K). ...”. Yargıtay 3. HD., 23.10.2013, E. 2013/14340, K. 2013/14700. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

³²⁵ Günay, Erhan, “Vasiyetnamenin Şeklen İptali Davası”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 109, Y. 2015, s. 54.

³²⁶ Günay, s. 54.

³²⁷ Günay, s. 54.

veya hısımlarına kazandırma yapılanların tasarrufun düzenlenmesine katılmalarının yol açtığı sakatlığa dayandığı takdirde tasarrufun tamamı değil, yalnız bu kazandırmalar iptal edilir (TMK m. 558/III).

Bu davalarda yetkili mahkeme, mirasbırakanın ölmeden önceki son yerleşim yeri olup bu yetki kesin bir yetki kuralıdır. Bu nedenle taraflar ileri sürmese bile yargılamanın her aşamasında re' sen dikkate alınacaktır. Ölüme bağlı tasarrufun iptali davası asliye hukuk mahkemesinde açılır³²⁸.

Resmî vasiyetnamenin şekil noksanlığı nedeni ile iptal edilmesi hâlinde zarar gören taraflar, bu zararın tazmini için notere ve noterin mesleki faaliyetlerini sigortalayan sigorta şirketine karşı tazminat davası açabilirler³²⁹.

3.2.3.2. Hak Düşürücü Süreler

İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl³³⁰ ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer (TMK m. 559/I)³³¹. Hükümsüzlük, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir (TMK m. 559/II)³³².

³²⁸ "... HMK 2. maddesine göre ise dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça Asliye Hukuk Mahkemesidir ve Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir. ...". Yargıtay 3. HD., Esas No: 2015/10606, Karar No: 2016/6597, Tarih: 27.04.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

³²⁹ "... Davalı noterin yaptığı eksik işlem nedeniyle dava dışı diğer mirasçının açtığı dava ile vasiyetnamenin iptal edilmesi sonucu davacıların, kendilerine vasiyet edilen taşınmazların mülkiyetini kazanamadıklarından, murisin ölüm tarihi olan 29.06.2011 tarihinde zarara uğramış olduklarının kabulü gerekir (Yargıtay Yüksek 4. Hukuk Dairesi 25.03.2009 gün ve 2009/3214 Esas-2019/4355 Karar). ...". Yargıtay 3. HD., Esas No: 2016/10214, Karar No: 2016/12121, Tarih: 24.10.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

³³⁰ "... TMK'nın 595. maddesi gereğince; mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamenin geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hâkimine teslimi zorunlu olup, vasiyetname teslimden başlayarak bir ay içinde açılır ve ilgililere okunur. Vasiyetname usulünce açılıp, okunma kararının kesinleşmesinden sonra vasiyetnamenin iptali için 1 yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlar. ...". Yargıtay 3. HD., Esas No: 2016/13, Karar No: 2017/6920, Tarih: 10.05.2017. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

³³¹ "... MK'nın 602. maddesi "... vasiyet alacaklısının dava hakkı ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesinden itibaren on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar" denilmektedir. Davacılar vasiyetnameyi 1986 yılında öğrenmişlerdir. Eldeki dava aradan 24 yıl geçmekle 19.03.2010 tarihinde açıldığı dikkate alındığında davanın zamanaşımı nedeni ile reddi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kabulü doğru görülmemiş, bozmayı

Türk Medeni Kanunu'nun 559. maddesine göre; vasiyetnamenin iptali davasında 1 yıllık hak düşürücü süre davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlar. Aynı kanunun 571. maddesinde ise, dava açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten itibaren 1 yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin üzerinden 10 yıl geçmekle düşer³³³.

3.2.3.3. İptal Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

Görev, bir davaya o yerdeki hukuk mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını belirtir³³⁴. Bir uyuşmazlığın medeni yargı içinde çözülmesi gerektiğini tespit ettikten sonra, bu uyuşmazlığın medeni yargı içindeki hangi mahkeme tarafından, daha sonra da hangi yerdeki mahkeme tarafından çözülmesi gerektiği sorusuna cevap vermek gerekir. Birinci sorunun cevabı görev kurallarını, ikinci sorunun cevabı ise yetki kurallarını ilgilendirmektedir³³⁵.

Bir yerdeki hukuk mahkemeleri, genel mahkemeler ve özel mahkemeler olarak ikiye ayrılır. Genel mahkemeler, sulh hukuk mahkemeleri, asliye hukuk mahkemeleri ve asliye ticaret mahkemeleri olmak üzere üç çeşittir. Hangi davalara özel mahkemelerde, hangi davalara genel mahkemelerde bakılacağı ve genel mahkemelerde bakılacak davalardan hangilerinin sulh hukuk mahkemesinde, hangilerinin asliye hukuk mahkemesinde ve hangilerinin asliye ticaret mahkemesinde görüleceği hususuna görev, bunu düzenleyen kurallara da görev kuralları denir³³⁶.

gerekirmiştir. ...". Yargıtay 3. HD., Esas No: 2012/23180, Karar No: 2013/6005, Tarih: 09.04.2013. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

³³² Petek, Hasan, “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Süreler ve Hükmün Anlam Bakımından Uygulanması” TAAD, Cilt: 1, Yıl: 2, Sayı: 6 (20 Temmuz 2011), Ankara 2011, s. 1 vd.

³³³ “... Türk Medeni Kanunu'nun 559. maddesine göre; vasiyetnamenin iptali davasında 1 yıllık hak düşürücü süre davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlar. Aynı kanunun 571. maddesinde ise, dava açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten itibaren 1 yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin üzerinden 10 yıl geçmekle düşer. ...”. Yargıtay 3. HD., Esas No: 2015/18257, Karar No: 2016/374, Tarih: 20.01.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

³³⁴ Kuru, Usul, s. 50.

³³⁵ Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018, s. 60.

³³⁶ Kuru, Baki, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 50.

Belirli bir dava hakkındaki görevli mahkemeyi belirlerken, ilk önce o davanın genel mahkemelerin mi, yoksa özel mahkemelerin mi görevine girdiği araştırılır. Özel mahkemelerin görevleri genel mahkemelerin görevinden önce gelir. Açık kanun hükmü ile özel mahkemelerde görüleceği belirtilmemiş olan bütün davalar, genel mahkemelerin görevine girer³³⁷.

Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir (HMK m. 1; Anayasa m. 142). Bu genel hüküm uyarınca, sulh hukuk mahkemelerinin görevi kural olarak HMK m. 4'te, asliye hukuk mahkemelerinin görevi HMK m. 2'de ve asliye ticaret mahkemelerinin görevi Türk Ticaret Kanunu m. 5'te düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde, göreve dair kurallar yer almaktadır.

Yetki, bir davaya hangi yerdeki hukuk mahkemesinin bakacağını belirtir. Örneğin, davaya İstanbul'daki hukuk mahkemesinin mi, yoksa Ankara'daki hukuk mahkemesinin bakacağı hususu yetkiye ilişkindir³³⁸. Mahkemelerin görev ve yetkileri kanunla düzenlenir (Anayasa m. 142). Bunun bir Anayasa ilkesi olarak kabul edilmesinin nedeni, bir kişinin kanunen tabi olduğu mahkemeden (doğal hâkimden) başka bir mahkeme önüne çıkarılmasını önlemektir³³⁹.

Vasiyetnamenin iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir³⁴⁰. Miras, miras malları nerede olursa olsun miras bırakanın yerleşim yeri mahkemesinde açılır. Bu mahkemeler kesin yetkilidir. Dava maktu harca tabidir.

3.2.3.4. İspat

Ölüme bağlı tasarrufların iptali davalarında ispat yükünün hangi tarafta olduğu konusunda herhangi bir düzenleme mevcut değildir. O halde MK m. 6'daki genel ispat kuralı ölüme bağlı tasarruflar için de uygulanır. MK m. 6 uyarınca *“Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandığı olguların varlığını ispatla*

³³⁷ Kuru, s. 50.

³³⁸ Kuru, s. 51.

³³⁹ Kuru, s. 51.

³⁴⁰ Yargıtay 2. HD, Esas No: 2006/13085, Karar No: 2006/12901, Tarih: 02.10.2006. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

yükümlüdür.” O halde ölüme bağlı tasarrufun iptalini isteyen davacı, tasarruftaki sakatlığı ispat etmekle yükümlüdür³⁴¹.

Bu durumda hata, hile, ikrah gibi iradeyi sakatlayan sebeplerin varlığı hâlinde, ya da ölüme bağlı tasarrufun ya da ona eklenen bir şart ya da yükümlülüğün hukuka ya da ahlaka aykırı olması hâlinde, ya da söz konusu ölüme bağlı tasarrufun şekil kurallarına uyulmadan yapılmış olması durumunda ölüme bağlı tasarrufun iptalini isteyen davacı taraf bütün bu hususları ispat etmekle yükümlüdür.

Tasarrufta bulunan, vasiyetnamede birden fazla münferit tasarruflar yapmış ise, davacı taraf, isterse sadece bunların bir kısmını iptal ettirebilir. Ancak, bu sonuca ulaşabilmek için işbu tasarruflar arasında sıkı bir bağıllık ilişkisinin bulunmaması gerekir. İspat yükü, bu bağıllığı iddia eden tarafa düşer³⁴².

3.2.4. İptal Kararının Hükümü

Resmî vasiyetnamenin iptali davası sonucunda iptal sebebi yerinde görülürse, mahkemece ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verilecektir. İptal kararı geçmişe etkili olup, bununla vasiyetname hükmünü tamamıyla kaybeder. Diğer bir ifade ile vasiyetname hiç yapılmamış sayılır³⁴³.

Ölüme bağlı tasarrufun iptali hakkında mahkemece verilecek karar, yenilik doğuran bir karar hükmüdür. Mahkemenin iptal hükmü, bazı hallerde vasiyetnamenin bütününe etkilidir. Buna karşılık, iptal sebebinin örneğin şekil eksikliğinin veya irade sakatlığının, vasiyetnamenin düzenlenmesine değil, yalnız bunun içindeki bir veya birkaç tasarrufa ilişkin bulunması hâlinde vasiyetnamenin değil; fakat yalnız iptal sebebi barındıran tasarrufun veya tasarrufların iptali mümkün olur³⁴⁴.

Türk-İsviçre hukuklarında kabul edilen esasa göre, iptal kararı tüm mirasçılar için değil; sadece davanın tarafları hakkında sonuç doğurur. Yargıtay’ın içtihatları da bu doğrultudadır³⁴⁵.

³⁴¹ İnan/Ertaş/Albaş, s. 314-315.

³⁴² Ziyatov, Fanis, Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv. SBE, Konya 2003, s. 75.

³⁴³ İmre/Erman, s. 224.

³⁴⁴ İmre/Erman, s. 224-225.

³⁴⁵ Yargıtay İBK, 07/02/1955 T., 16/25 E.K. (Nakleden: İmre/Erman, s. 226).

3.3. Resmî Vasiyetnamenin Geri Alınması (Vasiyetnameden Dönme)

3.3.1. Genel Olarak

Vasiyetname tek taraflı irade beyanı ile meydana geldiği için, her zaman aynı şekilde geri alınabilir. Vasiyetname yapıldığı anda hüküm ve sonuçlarını doğurmadığı ve mirasbırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğuracağı için, ölümünden önce her zaman geri alınması mümkündür. Vasiyetnamenin geri alınması kısmen olabileceği gibi, tamamen de olabilir. Örneğin mirasbırakan, resmî vasiyetnamede beş ayrı madde ile malvarlığına ilişkin tasarrufta bulunmuşsa, bunların bir kısmını geri alabileceği gibi, tamamını da geri alabilir. Vasiyetnamenin geri alınması hakkı, vazgeçilmeyen haklardandır. Bu haktan feragat geçerli değildir. Aksini öngören anlaşmalar geçerli değildir³⁴⁶.

3.3.2. Vasiyetnamenin Geri Alınması İçin Mirasbırakana Tanınan İmkânlar

3.3.2.1. Yeni Bir Vasiyetname Yapılması

Vasiyetname serbestisi uyarınca bir kimse, kanuni sınırlamalar içinde kalmak ve saklı payları zedelememek şartıyla, malvarlığına dahil olan eşya ve hakların ölümünden sonra arzu ettiği kişilere geçişini sağlayabilir. Sonradan mirasbırakanın bu konudaki düşünceleri değişmiş olabilir. Bu halde, mirasbırakanın yapmış olduğu vasiyetnameyi geri alması gerekecektir³⁴⁷.

Bilindiği üzere, vasiyetname tek taraflı bir hukuki işlem olup, geçerli olması için herhangi bir kimseye yöneltilmesi veya açıklanması gerekli değildir. Kurulması ve geçerliliği için herhangi bir muhataba ihtiyaç duymayan ölüme bağlı tasarrufun mirasbırakan tarafından ölümüne kadar yine tek taraflı olarak her zaman geri alınması mümkündür³⁴⁸. Bu nedenle, vasiyetnamenin de yeni bir vasiyetname yapılmak suretiyle geri alınması mümkündür. Bu durumda, eğer mirasbırakan eski vasiyetnamenin içeriğinin tümünü değiştirmek istiyorsa, yeni yapacağı vasiyetnamede eski vasiyetnamenin geçersiz olduğunu belirtecektir (açıkça

³⁴⁶ Öztan, s. 209; İmre/Erman, s. 103-104.

³⁴⁷ Kahraman, Zafer, “Önceki Vasiyetnamenin Geri Alınması Beyanı İçeren İkinci Vasiyetnamenin Sonradan Üçüncü bir Vasiyetname ile Geri Alınması” İnönü Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, C. 2, Y. 2015, s. 947.

³⁴⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 231.

dönme) (TMK m. 542/1). Mirasbırakan vasiyetnamenin bir kısmından dönüyorsa ve vasiyetname bir bütün teşkil ediyorsa, bu kısmi dönme vasiyetnamenin tümünden dönme olarak kabul edilir. Mirasbırakan, vasiyetnamenin içeriği bir bütün teşkil etmiyorsa, bir kısmından dönebilir (TMK m. 542/2). Mirasbırakan malvarlığının bir kısmı için vasiyetname ile mirasçı atamışsa ve malvarlığı üzerinde sağlığında kısmen tasarruf etmişse, bu kısım vasiyetnameden dönme anlamına gelmez. Mirasçı atan, kalan malvarlığı üzerinde mirasçı olur³⁴⁹.

Tek taraflı bir ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetname, mirasbırakanın ölümüne kadar mirasbırakanın kendisi tarafından her zaman ve serbestçe, kanundaki vasiyete ilişkin şekil şartlarına uyularak tek taraflı olarak geri alınabilir. Bu husus TMK m. 542 hükmünde şu şekilde ele alınmıştır: “*Mirasbırakan, vasiyetname için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak önceki vasiyetnameden her zaman dönebilir.*” Bu hüküm uyarınca, sonradan yapacağı bir vasiyetname ile öncekini geri aldığını beyan edebilir. Önceki vasiyetnameyi geri almaya ilişkin söz konusu beyanın aynı vasiyetname şekline uyularak yapılması dahi gerekmez. Kanundaki vasiyetname şekillerinden herhangi birine uyulmuş olması yeterlidir. Bu nedenle, resmî vasiyetnamenin yazılı vasiyetname ile geri alınması mümkündür. Bu husustaki seçme ve takdir hakkı mirasbırakana aittir³⁵⁰.

Mirasbırakan, önceki vasiyetnameyi geri aldığını açıkça ifade etmemiş olsa da, vasiyetnamede kullandığı ifadelerden ve beyanlardan geri alma niyetinin varlığı anlaşılabiliriyorsa, yorum yoluyla buna ulaşma imkânı varsa, söz konusu sonraki vasiyetname ile öncekini geri almış olduğu kabul edilir³⁵¹.

Mirasbırakan ilk yaptığı vasiyetnameden ikinci yaptığı vasiyetname ile dönmüşse, fakat daha sonra ikinci vasiyetnamesinden döndüğünü ifade eden yeni bir vasiyetname yapmışsa, öğretide tartışılan husus, ilk vasiyetnamenin kendiliğinden geçerlilik kazanıp

³⁴⁹ Öztan, s. 209.

³⁵⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 231.

³⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 232-233; “*Somut olayda, miras bırakan tarafından düzenlenen 25/03/2002 tarihli vasiyetname, 4721 sayılı Medeni Kanun’un 532 ve devam maddelerine göre yapılmış resmi bir vasiyetnamedir. Miras bırakan önceki vasiyetnameden rücu ettiğini bildirmeden, yasada öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yapmasıyla vasiyetnameden dönebilir. Murisin davacıya gönderdiği Espiye Noterliği’nin 30 Mayıs 2002 tarih 1205 yevmiye no.lu ihtarnamesi vasiyetname olarak değerlendirilemeyeceğinden, Espiye Noterliği’nin 25/03/2002 tarih ve 689 yevmiye numaralı vasiyetnamesinden döndüğünden bahsedilemez. Hal böyle olunca, vasiyetnamenin geçerli olduğu dikkate alınarak yapılacak yargılama neticesinde hasıl olacak sonuca göre bir karar verilemesi gerekir.*” Yargıtay 3. HD, Esas No: 2015/6890, Karar No: 2015/10407, Tarih: 08.06.2015. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir).

kazanamayacağıdır. Türk Hukukunda ağır basan görüşe göre³⁵², mirasbırakanın arzusunun ne olduğunun yorum yoluyla bulunmasıdır. Mirasbırakanın gerçek arzusu ve maksadı yorum yoluyla tespit edilmelidir. Mirasbırakanın ikinci vasiyetnameden dönme ile birinci vasiyetnamenin yeniden canlanmasını istiyorsa, birinci vasiyetname yürürlük kazanır. Mirasbırakanın iradesinin yorumu, mutlaka yaptığı vasiyetnamenin içinde böyle bir yoruma dayanak bulunması halinde söz konusu olur. Vasiyetnamede bu yolda bir dayanak yoksa birinci vasiyetname geçerlilik kazanmaz, kanundaki yasal mirasçılık hükümleri cari olur³⁵³.

3.3.2.2. Vasiyetnamenin Yeni Bir Ölüme Bağlı Tasarrufla Zımnî Olarak Geri Alınması

TMK m. 544/1 hükmüne göre, “Mirasbırakan, önceki vasiyetnamesini ortadan kaldırmaksızın yeni bir vasiyetname yaparsa, kuşkuyla yer bırakmayacak surette önceki vasiyetnameyi tamamlamadıkça, sonraki vasiyetname onun yerini alır.” Buna göre, mirasbırakan ilk vasiyetnameden sonra, yeni bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmuş ve bu tasarrufta, önceki vasiyetnamede düzenlediği hususları tamamen değiştirmişse, daha sonraki vasiyetname birinci vasiyetnameyi ortadan kaldıracaktır. Mirasbırakanın yeni tarihli tasarruflarının, önceki tarihli tasarruflarını tamamlamak amacı gütmmediği durumda, önceki tasarrufu ortadan kaldırmak istediğine ilişkin kanuni bir karine vardır³⁵⁴. Örneğin resmî vasiyetname yaparak (X) plakalı aracının ölümünden sonra (A)’ya verildiğini vasiyet etmiş ve daha sonra yaptığı ikinci vasiyetname ile bu aracı (B)’ye verdiğini belirtmişse, ilk vasiyetname hükmünü kaybedecektir.

3.3.2.3. Vasiyetnamenin Sağlararası Bir Tasarrufla Geri Alınması

TMK m. 544/2 hükmüne göre, “Belirli mal bırakma vasiyeti de, vasiyetnamede aksi belirtilmedikçe, mirasbırakanın sonradan o mal üzerinde bu vasiyetle bağdaşmayan başka bir tasarrufta bulunmasıyla ortadan kalkar.” Vasiyetnamedeki tasarruftan ölüme kadar her zaman dönülebileceği kuralı gereğince, belirli mal vasiyetinde, daha sonradan vasiyete konu

³⁵² Görüşler ve tartışmalar ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kahraman, s. 955 vd.

³⁵³ Öztan, s. 210.

³⁵⁴ İmre/Erman, s. 104-105.

mal üzerinde bu vasiyete uygun olmayan tasarrufta bulunulursa, vasiyetin hükmü ortadan kalkar. Örneğin, ölümünden sonra (X) plakalı aracının (A)'ya verilmesini vasiyet eden mirasbırakan, henüz ölmeden bu aracı bir başkasına satarsa vasiyetnamenin hükmü düşer. Bu suretle vasiyetname zımnen geri alınmış olur³⁵⁵.

3.3.3. Vasiyetnamenin Yok Edilmesi Suretiyle Dönme

TMK m. 543/1 hükmüne göre, “*Mirasbırakan, yok etmek suretiyle de vasiyetnameden dönebilir.*” Bu çeşit dönme doğal bir olaydır. Vasiyetçi, sonradan yapacağı yeni bir vasiyetname ile bundan dönebileceği gibi, önceki vasiyetnameyi yakmak, yok etmek, yırtmak gibi yollarla da dönebilir³⁵⁶. Vasiyetçinin bu yöndeki fiili, onun vasiyetnameden dönme iradesini ve isteğini gösterir. Vasiyetçinin vasiyetnamesini yok etmek suretiyle bundan dönmesinde iki unsur görülür. Birinci, objektif unsur olan yok etme fiilidir. İkincisi, sübjektif unsur olan ve yok etme fiilinde görülen, vasiyetçinin ölüme bağlı tasarrufundan dönme iradesi ve isteğidir³⁵⁷.

Bu şekildeki dönme, vasiyetname senedinin yırtılması, yakılması veya diğer bir yoldan yok edilmesi şeklinde olabileceği gibi, vasiyetçinin, bu belgeyi yok etmeksizin içindeki yazıları okunmaz hale getirmesi ile de aynı sonuca ulaşması mümkündür³⁵⁸.

Yok etme suretiyle dönme daha çok el yazılı vasiyetnamelerde söz konusu olur. Resmî vasiyetnamelerden bu şekilde dönülmesi zordur. Çünkü bunun için vasiyetnamenin sadece bir suretinin yok edilmesi yeterli olmayıp, noterde bulunan aslının da yok edilmesi gerekir³⁵⁹.

Eğer vasiyetname kazara yok olmuşsa, örneğin yangın sonucunda veya bir hırsızın çalması veya üçüncü bir şahsın kusuru ile yok edilmesi riski oluşmuşsa, vasiyetnamenin içeriğinin aynen ve tamamının tespit edilmesi halinde yok olmuş sayılmaz. Nitekim TMK m. 543/2 hükmüne göre, “*Kaza sonucunda veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetname hükümsüz kalır. Tazminat isteme hakkı saklıdır.*” Görüldüğü üzere burada, mirasbırakanın dönme yönünde açıklanmış

³⁵⁵ Öztan, s. 212; İmre/Erman, s. 106-107.

³⁵⁶ Hatemi, s. 113; Serozan/Engin, s. 339; İnan/Ertas/Albaş, s. 198-199; Çabri, Sezer, Miras Hukuku Şerhi, C. 1, 1. Bası, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 628-629.

³⁵⁷ İmre/Erman, s. 108-109; Öztan, s. 212.

³⁵⁸ İmre/Erman, s. 109; Öztan, s. 212.

³⁵⁹ Eren/Yücer Aktürk, s. 128; İmre/Erman, s. 109, Öztan, s. 212.

bir iradesi yoktur³⁶⁰. Sadece vasiyetnamenin kazaen ya da üçüncü bir şahsın kusurlu bir davranışı sonucunda yok olması söz konusudur³⁶¹.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenen vasiyetname türlerinden belki de en önemlisi ve en yaygın olanı, 532 vd. maddelerinde düzenlenen resmi vasiyetnamedir. TMK’nda resmî vasiyetnamenin tanımına yer verilmiş değildir. Resmî vasiyetnamenin düzenlendiği TMK m. 532 hükmüne göre, “*Resmî vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.*” Bu ifadelerden yola çıkılarak resmî vasiyetnameyi şu şekilde tanımlayabiliriz: Noter, sulh hâkimi ve ya resmî memur huzurunda, iki tanığın katılmasıyla yapılan vasiyetnamelere resmî vasiyetname denmektedir.

Uygulamada resmi vasiyetname daha çok noter aracılığıyla düzenlenmektedir. Hâkim tarafından düzenlenen resmi vasiyetname yok denecek kadar azdır. Resmî vasiyetname,

³⁶⁰ İnan/Ertay/Albaş, s. 199; Antalya, O. Gökhan/Sağlam, İpek, Miras Hukuku, Legal Yayıncılık, Üçüncü Bası, İstanbul 2015; Eren/Yücer Aktürk, s. 128.

³⁶¹ Bu bağlamdaki vasiyetnamenin yok olması sebepleriyle ilgili detaylı bilgi için bkz. Efedayioğlu, s. 107 vd.

düzenlenmesine resmî memurların ve tanıkların katılması nedeniyle el yazılı vasiyetnameye göre daha kuvvetli bir delil niteliği taşır. Mirasbırakanın arzuları daha net bir şekilde belirlenip formüle edilir. Bunun yanı sıra, vasiyetname işin ehli tarafından kaleme alınacağı için muğlaklık içermez.

Resmî vasiyetname düzenlenebilmesi için, Mirasbırakanın okuryazar olmasına gerek yoktur. Zira vasiyetnameyi kaleme alacak olan kişi kendisi değil; resmî memurdur. Resmi vasiyetnamenin düzenlenme şekli ile ilgili Kanunda esas itibarıyla iki tür öngörülmüştür. Bunlardan ilki, okuyup yazabilenlerin düzenleyecekleri resmi vasiyetname olup, TMK m. 532-534 hükümlerinde düzenlenmiştir. Buna göre, Mirasbırakan, isteklerini resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyetnameyi yazar veya yazdırır ve okuması, incelemesi için mirasbırakana verir. Mirasbırakanın okuma yazma bilmesi hâlinde son arzularını resmî memura bildirecektir. Bildirim şekli yazılı olabileceği gibi, sözlü de olabilir. Vasiyetçinin son arzularını alan resmî memur, bunları, vasiyetname metnini oluşturacak şekilde yazıya döker. Bu işlemi kendisi yapabileceği gibi, altındaki memurlar aracılığıyla da yapabilir.

Son arzuların bildirilmesi ve yazılmasından sonra, vasiyetnamenin arzularına ve iradelerine uygun bir biçimde yazılıp düzenlendiğinin anlaşılması için vasiyetnamenin, okunmak üzere vasiyetçiye verilmesi gerekir. Miras bırakanın resmî memur tarafından düzenlenen vasiyetnameyi kendisinin okuması, resmî vasiyetname düzenlemenin şekle ilişkin bir unsurdur. Düzenlenen vasiyetname metnini okuyan vasiyetçi, söz konusu vasiyetnamenin kendi arzu ve iradesine uygun olduğu sonucuna varırsa metni imzalar. Okur-yazar vasiyetçiler açısından imzanın el yazısı ile atılması şarttır.

Vasiyetnameye tarih ve imza yazıldıktan hemen sonra mirasbırakan, vasiyetnameyi okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder. Vasiyetnamenin resmî memur ve vasiyetçi tarafından imzalanmasını oluşturan aşamalara tanıkların katılması zorunlu değil iken, tarih ve imzalama aşamasından sonraki aşamada tanıkların katılımı zorunludur. Buna göre mirasbırakan, iki tanığın ve memurun önünde vasiyetnameyi okuduğunu ve bunun son arzularını içerdiğini beyan eder. Vasiyetçinin bu türlü beyanı bir şekil şartı olup, aksi durum vasiyetnamenin iptali sebebidir.

Resmi vasiyetnamenin ikinci düzenlenme türünü ise, okuma-yazma iktidarı bulunmayan veya vasiyetname metnini okumayanların yapabilecekleri resmî vasiyetname oluşturmakta olup, TMK m. 535 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın

önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder. TMK m. 535 hükmü okuma yazma bildikleri halde okuyamayan veya imza edemeyen kişilerin de bu maddeye göre resmî vasiyetname yapabilmelerini ifade etmektedir. Bu anlamda olmak bu madde gereğince imza atma konusunda bedensel engelliler (felçliler, kaza sonucu parmaklarını ya da elini kaybetmiş kişiler) resmî vasiyetname yapabilirler. Görme engellilerin (âmâların) de “Braille Alfabesi” ile yazma olanağı bulunsa bile ancak TMK m. 535 hükmüne göre yani okunmaksızın ve imzalanmaksızın türünde resmî vasiyetname düzenletebilecekleri; buna karşılık okuma yazma bilen duyma ve konuşma engellilerin vasiyetnameyi okuyabilecekleri ve imza edebilecekleri gerekçesiyle TMK m. 532 hükmüne dayanan resmî vasiyetname yapabilecekleri kabul edilmektedir.

Geniş ve şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf olan resmî vasiyetname, içeriğinde birçok tasarrufu barındırabilir. TMK m. 514 ve devamındaki hükümler, vasiyetname ile yapılabilecek olan maddi tasarrufları düzenlemektedir. Türk Medeni Kanunumuzun 514. madde ile başlayan 3. ayrımı “ölüme bağlı tasarrufların çeşitleri” başlığını taşımaktadır. Bu ayrımında, vasiyetnamenin içinde bulunabilecek ölüme bağlı tasarrufların başlıcaları sayılmıştır. Bunlar arasında en önemli iki tasarruf, mirasçı ataması (TMK m. 516) ve belirli mal bırakmadır (TMK m. 517).

Mirasçı ataması ve belirli mal vasiyeti tasarruflarına “ölüme bağlı bağışlar” adı da verilmektedir. Gerçekten, mirasbırakan, bu tasarruflar ile mirasçılar veya diğer kişiler lehine, ölüme bağlı tasarruf yoluyla bağış yapmaktadır. Mirasçı ataması ve belirli mal vasiyeti dışında, TMK diğer bazı ölüme bağlı tasarrufları da düzenlemiştir. Bu bağlamda, TMK m. 515 hükmünde koşullar ve yüklemeler (mükellefiyetler) düzenlenmiştir. TMK m. 520 vd. hükümlerinde de, ikameler (alelade ve fevkalade ikame) düzenlenmiştir. Son olarak, TMK m. 526 hükmünde, vasiyetname ile vakıf kurulmasından söz edilmektedir.

Bunların haricinde vasiyetçinin vasiyetname ile başka tasarruflarda bulunması da mümkündür. Bunlar her somut duruma ve olaya göre değişebileceğinden, bunların tek tek Türk Medeni Kanunu’nda sayılmasına gerek görülmemiştir. Kanun koyucu sadece bunların önemli olanlarını düzenlemiştir. Vasiyetnameden dönme, vasiyeti yerine getire görevlisi tayin etme, mirasçılıktan çıkarma, mirasın paylaşılmasına ilişkin tasarruflar vs. Keza, vasiyetçi vasiyetnamesinde terekisi ile ilgili olmayan kişiler hukukuna, aile hukukuna ait tasarruflar da yapabilir.

Her hukuki işlemde olduğu gibi, hukuki işlemlerin bir türü olan ölüme bağlı tasarrufların da ve bu arada resmî vasiyetnamelerin hüküm ve sonuçlarını geçerli olarak meydana getirebilmeleri için, bu vasiyetnamenin kanun aradığı şartlara ve unsurlara uygun olarak yapılması gerekir. Aksi takdirde kanunun aradığı şartlara ve unsurlara uygun olmayan resmî vasiyetname hükümsüz olur.

Türk Medeni Kanunu'nun konuya ilişkin hükümleri incelendiğinde, bir ölüme bağlı tasarruf işlemi olan resmî vasiyetnamenin “kanun gereğın kendiliğinden hükümsüzlüğü” ve “iptal edilmesi” şeklinde sona erebileceğı anlaşılmaktadır. Kanun gereğı kendiliğinden sona erme hallerini, lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kimsenin mirastan yoksun olması, lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kimsenin mirasbırakandan önce ölmesi, evlilik birliğinin ölüm ve gaiplik dışında bir sebeple sona ermesi, bozucu şartın gerçekleşmesi veya geciktirici şartın gerçekleşmemesi halleri oluşturmaktadır.

Resmi vasiyetnamenin iptal sebeplerini ise, ehliyetsizlik, hukuka ve ahlaka aykırılık halleri ile hata, hile, tehdit, gabin gibi irade bozukluğu halleri oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, TMK'da öngörölen şekil şartlarına uyulmaması hali de resmi vasiyetnamenin iptali sebebini oluşturmaktadır. İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir (TMK m. 558). Vasiyetnamenin iptali davasında, vasiyetçinin tüm mirasçılarının davada hasım gösterilmesinde yasal zorunluluktur. İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiğı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer (TMK m. 559/1). Hükümsüzlük, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir (TMK m. 559/2).

Vasiyetnamenin iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Miras, mirasa konu mallar nerede olursa olsun mirisin yerleşim yeri mahkemesinde açılır. Bu mahkemeler kesin yetkilidir. Resmî vasiyetnamenin iptali davası sonucunda iptal sebebi yerinde görülürse, mahkemece ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verilecektir. İptal kararı geçmişe etkili olup, bununla vasiyetname hükmünü tamamıyla kaybeder. Diğer bir ifade ile vasiyetname hiç yapılmamış sayılır.

KAYNAKÇA

- Toplandı, P. A. (2008). *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akbıyık, C. (2004). *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasını Bütünleyen (Tamamlayan) Edim Davasının Hukuksal Niteliği Üzerine - Prof. Dr. Ergun ÖZSUNAY'a Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Akbıyık, C. (Ekim 2012). *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*. İstanbul: On iki levha Yayınları.
- Akıntürk, T. ve Ateş, D. (2019). *Türk Medeni Hukuku (Aile Hukuku)* (21. Bası). İstanbul: Beta Yayınları.
- Altuğ, Y. (1955). Ölüme Bağlı Tasarruflarda İrade Sakatlıkları. *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt. (XXXIX), sayı (9–10).
- Antalya, G. (2015). *Miras Hukuku*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

- Antalya, O. G. ve Sağlam, İ. (2015). *Miras Hukuku* (3. Bası). İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Arsebük, E. (1940). *Medeni Hukuk (Aile Hukuku)* (C. II). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayımları
- Ayan, M. (Ekim 2016). *Miras Hukuk* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Aybay, A. (1996). *Miras Hukuku Dersleri*. İstanbul: Yenigün Haber Ajansı Basım ve Yayıncılık
- Ayiter, N. ve Kılıçoğlu, A. M. (1989). *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Baygın, C. (2000). Ölümüne Bağlı Tasarruflarda Yorum. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 4 (1-2).
- Berki, A. H. (1961). *Vasiyet ve Ölümüne Bağlı Tasarruflar*. Ankara: Ege Matbaası
- Berki, Ş. (1975). *Miras Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Bozer, A. (2002). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Dayınlarlı Yayınevi
- Cansel, E. ve Özel, Ç. (2017). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. (C. 1) (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çabri, S. (2018). *Miras Hukuku Şerhi* (1. Bası) (C. 1). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Çiftçi, H. (2018). *Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Demir, M. (1995/3). Vasiyetnamelerin Açılması ve Yerine Getirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Ankara
- Dural, M. (1967). *El Yazısı ile Vasiyetname*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Dural, M. (1980). *Miras Sözleşmeleri*. İstanbul: Fakülteler Matbaası
- Dural, M., Öğüz, T. ve Gümüş, M. A. (2018). *Türk Özel Hukuku (Aile Hukuku)*, (C. III) (13. Bası) İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Dural, M. ve Öz, T. (2019). *Miras Hukuku* (13. Bası). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Efedayioğlu, K. K. (2017). Ölümüne Bağlı Tasarrufları Yok Etme Yoluyla Ortadan Kaldırma. *Çankaya Ünv. Hukuk Fakültesi Dergisi*, (C. 2), S. 2.

- Ercoşkun-Şenol, H. K. (2011). *Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Eren, F. (1954). Ölüme Bağlı Tasarruflarda İstenilerek Yapılan İrade Sakatlıkları. *Adalet Dergisi*, 11–12.
- Eren, F. (2018). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (23. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Eren, F. (1966). *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Eren, F. ve Yücer Aktürk, İ. (2019). *Türk Miras Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Ergüne, M.S. (2011). *Vasiyetnamenin Yorumu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Escher, A. (1946). *Medeni Kanun Şerhi Miras Hukuku*. (S. Ş. Ansay Çev.). Ankara: Yeni Cezaevi Bakımevi.
- Feyzioğlu, F. N. (1986). *Aile Hukuku* (3. Bası). İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Göktürk, H. A. (1937). *Miras Hukuku*. Ankara: Siyasal Bilgiler Okulu Neşriyatı.
- Gönensay, S. ve Birsen, K. (1956). *Miras Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Günay, E. (2015). Vasiyetnamenin Şeklen İptali Davası. *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 10, S. 109.
- Güneri, C. (2018). *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güneri, C. (2018). *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güvenç, F. (1970). Vasiyeti Tenfiz Memuru. *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 44.
- Hatemi, H. (2018). *Miras Hukuku* (8. Baskı) İstanbul: On İki Levha Yayınları.
- Helvacı, İ. (2002). *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı - Prof. Dr. Ömer TEOMAN'a 55. Yaş Günü Armağanı*, (Cilt II), İstanbul: Beta Yayıncılık
- İmre, Z. (1968). *Türk Miras Hukuku* (2.Bası). İstanbul: Yenilik Basımevi
- İmre, Z. ve Erman, H. (2018) *Miras Hukuku* (14. Basım). İstanbul: Der Yayınları.
- İnan, A. N., Ertaş, Ş. ve Albaş, H. (2019.) *Miras Hukuku* (10.Bası). Ankara: Seçkin Yayınevi.

- İşgüzar, H. (2003). *Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Kahraman, Z. (2015). Önceki Vasiyetnamenin Geri Alınması Beyanı İçeren İkinci Vasiyetnamenin Sonradan Üçüncü bir Vasiyetname ile Geri Alınması. *İnönü Ün. Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, C. 2*.
- Karaman, H. (1974). *Mukayeseli İslam Hukuku*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Kılıçoğlu Yılmaz, K. (2017). Resmi Vasiyetname. *TBB Dergisi*, S. 133.
- Kılıçoğlu, A. M. (2017). *Aile Hukuku* (3. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kılıçoğlu, A. M. (2018). *Miras Hukuku* (9. Bası). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Koca, Ö. (2005). *Roma Hukukunda ve Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflar*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kocaağa, K. (2006). *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kocayusufpaşaoğlu, N. (1987). *Miras Hukuku* (3. Bası). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Kocayusufpaşaoğlu, N., Hatemi, H., Serozan, R. ve Arpacı, A. (2017). *Borçlar Hukuku* (Genel Bölüm) (7. Bası). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Köprülü, B. (1985). *Miras Hukuku Dersleri* (2. Bası). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Köprülü, B. ve Kaneti, S. (1989). *Aile Hukuku* (2. Bası). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Kuru, B. (2017). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kürşat, Z. (2003). *Borçlar Hukuku Alanında Hile Kavramı*. İstanbul: Kazancı Kitap Tic. Aş.
- Nomer, H. N. (2018). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (16. Bası). İstanbul: Beta Yayınları.
- Özsunay, E. (1983). *Borçlar Hukuku I*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öztan, B. (2018). *Miras Hukuku* (9. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Özuğur, A. İ. (2016), *Türk Medeni Kanunu'ndan Önce ve Sonra Miras Hukuku* (Cilt 1), (4. Bası). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özüarı, R. (1966). Vasiyet ve Tatbiki. *Ankara Barosu Dergisi*. Ankara.
- Pekcanitez, H. ve Atalay, O. ve Özekes, M. (2018). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (6. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Petek, H. (2011). Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Süreler ve Hükümün Anlam Bakımından Uygulanması. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (Cilt: 1), Yıl: 2, Sayı: 6
- Ruhi, A.C. (2015). *Ölüme Bağlı Tasarruflar ve İptali*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Saymen, F. H. ve Elbir, H. K. (1960). *Türk Medeni Hukuku (Aile Hukuku)*, (C. III), (2. Bası). İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- Serozan, R. ve Engin, B. İ. (2018). *Miras Hukuku* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Şener, E. (1976), *Noterler ve Vasiyetname*, Noterler Birliği Hukuk Dergisi, (Sayı: 10). Ankara.
- Şener, E. (1995). *Vasiyet*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Şenyüz, D. (2016). *Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler* (8. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Sinerji Mevzuat. (2019). Sözleşmeler - Vasiyetname - Ek.1 Resmi Vasiyetname Örneği. <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/index.jsf?dswid=2096#> (05.08.2019)
- Tekinay, S. S. (1971). *Türk Aile Hukuku* (2. Bası). İstanbul.
- Tekinay, S. S., Akman, S., Burcuoğlu, H. ve Altop, A. (1993). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Tuor, P. (1957), *İsviçre Medeni Kanunu'nun Federal Mahkeme İçtihatlarına Göre Sistemli İzahı*, (2. Cilt). (A. Artus, Çev.). Ankara: Karınca Matbaası
- Turan, G. (2007). *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

EKLER

EK 1. RESMÎ VASIYETNAME ÖRNEĞİ

EK-1

RESMİ VASIYETNAME

....(yazıyla yazılır) yılı(yazıyla yazılır) ayının.... (yazıyla yazılır) günü, ben
Noteri Caddesi No....'deki dairemde Türkiye Cumhuriyeti Kanunları'nın bana tanıdığı
yetkilerle görevimi yaparken yanıma gelen ve kim olduğu aşağıda isim, şöhret ve ikametgah
adresleri yazılı bulunan şahitlerin tariflerinden anlaşılan ve ibraz eylediği ... Nüfus
daresinden verilen ... tarihli Nüfus cüzdanına nazaran tarihinde..... 'deden olma ve
....den doğma olduğu şüphe bırakmayacak şekilde anlaşılan ve'nın Mahallesinde
Nolu apartmanınNolu dairesinde ikamet eden..... benden bir vasiyetname tanzim
etmemi talep ve Türkçe okuyup yazma bildiğini beyan etmekle şuur ve ehliyetine malik

olduğunu gördüğüm adı geçenden arzularının neden ibaret olduğunu ve hiçbir aldatma veya cebir ve tehdit etkisi altında olup olmadığını sordum. Hiçbir hile ve cebir ve tehdit etkisi altında olmadığını söyleyerek şu şekilde söze başladı: “Her fert gibi bir gün gelip ben de bu dünyadan göçeceğim. Ölümümde bana varis olacak mahfuz hisseli varisim yoktur. Topluma hizmet etmek maksadıyla kanunların bana verdiği hakka dayanarak şu şekilde vasiyet ediyorum:

- 1-)
- 2-)
- 3-)
- 4-)
- 5-)

vasiyet ediyorum.

Bu vasiyetlerimin tenfizine adresinde ikamet eden’yı memur tayin ediyorum. İşte arzularım bunlardır.” diyerek sözünü bitirdi. Ben de dediklerini aynen yazdım ve vasiyetçi okumak – yazmak bildiğinden aşağıda isimleri yazılı şahitler huzurunda okumak üzere kendisine verdim. Şahitler yanında okuduktan sonra tamamen arzularına uygun olduğunu beyanla burayı imzaladı.

Ben de tarih koyarak imzaladım.

../.../... Noter

Vasiyetçi
İmza

Bu vasiyetnamenin Noter tarafından bana verilip okuduğumu ve muhtevasının son arzularıma uygun olduğunu Noter huzurunda siz şahitlere beyan ederim. ../.../....

Vasiyetçi
İmza

Bu vasiyetname Noter tarafından vasiyetçiye verilip huzurumuzda okuyup arzularına uygun olduğunu bize söylediğini ve kendisini tasarrufa ehil gördüğümüzü beyan ve imza ederim.

Şahit

İmza
Adres

Bu vasiyetname Noter tarafından vasiyetçiye verilip huzurumuzda okuyup arzularına uygun olduğunu bize söylediğini ve kendisini tasarrufa ehil gördüğümüzü beyan ve imza ederim.

Şahit
İmza
Adres

İşbu vasiyetname ve aynı yerde ve aynı saatte düzenlenmiş olup tarafımızdan imzalanmış ve mühürlenmiştir.

Noter

Vasiyetçi

Şahit

Şahit

Resmi mühür

İmza

İmza

İmza

İmza

Tescil defterinin nolu sayfasına kaydedilmiştir.

Resmi mühür ve imza

